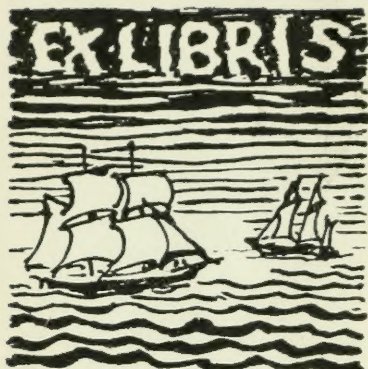

3 1761 07810842 0

ships that pass in the night...

CHRISTIAN
SOMMERSCHILD

SAMLEDE DRAMATISKE
VERKER

GUNNAR HEIBERG

SAMLEDE DRAMATISKE VERKER

TREDJE BIND

Kristiania 1918
FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI

INDHOLD

FOLKERAADET

KOMEDIE I FEM AKTER

FØRSTE OPLAG TRYKT 1897.

HOVEDPERSONERNE

Præsidenten
Bresk
Pomp
Gregorius
Stoll
Vestby
} folkeraader.

Skrædderen
Skomakeren
En utenlandsk turist
Konservatoren
En bonde
Digteren
Ella
Rype

FØRSTE AKT

TORVET

Torvet er en stor plass med træer.

Paa torvet holder folkeraadet sine møter. Der er indrettet plasser til raaderne.

Naar tæppet gaar op, er der fuld debat i et folkeraadsmøte.

De tre hovedpartier sitter hver for sig.

Folket staar rundt og hører paa forhandlingerne.

BRESK

fortsættende sin tale. Her er fædrelandet. Dette er fædrelandskjærlighet. Vor nabo er stærkere end vi, større end vi, sies der. Er ikke det netop en grund til at ordet maa være kraftig, protesten harmfyldt, truslen i stigende. Overmagt! Sitter vi her for at bøie os for overmagten? Har vi ikke ret? Er vi ikke valgt for at utøve denne ret? Skulde vi la os skræmme. Lot forfædrene sig nogensinde skræmme? Skal det sies om os at vi har vanslegtet fra vore gjæve fædre?

Med fuld overbevisning stemmer jeg for dette forslag, selv om dets vedtagelse ikke skulde behage vor nabo med hans overmagt. Ja, netop da, netop av den grund føler jeg mig end mere moralsk forpligtet til at stemme

for det. Fordi overmagten skal se at vi er et frit, udelelig, selvstændig rike, en tapper, ærekjær nation. Dette er den rette fædrelandskjærlighet.

Talerens parti applauderer, de andre hysser.

Vi bærer følgerne. Vi tar ansvaret. Og den elsker ikke sit fædreland som ikke stemmer for dette forslag. Fordi jeg ikke vil drage skam over mit og mine barns hode, roper jeg høit: Jeg stemmer for dette forslag.

Stormende meningskamp blandt raaderne.

POMP

Behøver jeg forsikre nogen at der ikke er en mand i dette land som ikke vilde gripe til vaaben, hvis — hvad gud forbyde — vor nabo, eller hvem det skulde være, tænkte paa at overskride vor grænse. Men her er det netop at min motstander befinder sig i vildfarelse. Hvor er beviserne for at vor nabo tænker herpaa? Og saalænge vi ikke saadanne beviser har, er et forslag som det foreliggende kun skikket til at erte, ærgre, tirre, egge. Og jeg sier unødig. Godt forhold til vor høisindede nabo er som groveir for vor egen aker. Jeg og mit parti er kanske allerede gaat for langt i indrømmelse likeoverfor det andet parti.

BRESK

Ja, dere sliter vore avlagte klær.

POMP

Haan er neppe et godt vaaben i saa alvorlige tider som disse. *Halvgraatende.* Ja, det er en mulighet at disse indrømmelser har været likesaamange svakheter. Mangen søvnløs nat kan fortælle hvor jeg om dette er i tvil. Men dennegang er jeg ikke i tvil. Dennegang sier jeg høilydt: Nei! Av fædrelandskjærlighet. Av den rette, den eneste, den forstaaende kjærlighet til mit elskede fædreland. *Sætter sig overvældet.*

Pomps partifæller roper: Ja, ja. De andre hysser og ler.

GREGORIUS

Mon ikke den rette fædrelandskjærlighet er besindighet, at betænke sig. Ogsaa vi, landets sindige, rolige, omskuende indbyggere, bondestanden altsaa væsentlig, ogsaa vi skulde nok vise at der var den rette marv i os, hvis det skulde ske som er vanskelig at tænke, farlig at si. Som en mand vilde vi gaa til grænsen. Men tiderne er vanskelige. Ord binder. Beslutninger stænger. Øine lurer. Av kjærlighet til mit land stemmer jeg for at saken utsættes. Jeg vil ikke beskylde nogen for mangel paa fædrelandskjærlighet, — men mon den der elsker sit fædreland, ikke ser at dette for nærværende er det eneste rigtige.

BRESK

Jeg sier: Ve! ve! over den der mistviler om sit fædreland, og den mistviler der ikke nat og dag svinger dets banner over sit hode.

POMP

Og jeg sier: Ve! ve! tusen ganger ve! over dem der bryter den orden som har været i saa mange aar. Og den bryter naturens orden der saar mistillid til vor redelige og fredelige nabo og bror.

GREGOREUS

Og jeg sier: Ve! ve! over dem som lokker krigens fare ind over landets grænser. Og det er de medskyldige i som ikke tænker, betænker, vælger, venter.

Hele folkeraadet reiser sig og roper: Ve! ve! over hverandre.

Alarmen er meget stor, men avtar dog litt efter litt.

Tilsist staar bare én fra hvert parti og gjentar likesom mekanisk: Fædrelandet! Fædrelandet! Fædrelandet! De andre har indtat sine plasser og snakker og konfererer indbyrdes.

Under dette er det omstaaende folk faldt i søvn. Lydelig snorken høres

BRESK

Jeg forlanger avstemning.

POMP

Gregorius' utsættelsesforslag skal vistnok først voteres over.

GREGORIUS

Ja, hr. præsident. Saavidt jeg kan forstaa, og som hævdet skik altid har været i folkeraadet, skal der være alternativ votering —

BRESK

Mit forslag er hovedforslaget.

Almindelig uenighet.

PRÆSIDENTEN

Maa jeg bede om ro for at meddele folkeraadet et vigtig budskap. Jeg har i dette øieblik faat meddelelse om at vor nabo er ved at overskride grænsen.

Snorkingen ophører ganske.

PRÆSIDENTEN

Vor nabo og frænde meddeler at han ikke kan garantere freden utad, hvis et forslag som det folkeraadet for nærværende diskuterer, blir vedtat. Hvis det vedtages, vil han overskride grænsen.

BRESK

med patos. Er vi herrer i vort hus, eller er vi ikke?

POMP

til Bresk. Hvorfor fremsætter De saanne forslag? De maatte jo vite hvortil det vilde føre.

GREGORIUS

Sindighet. Sindighet. Sindighet.

BRESK

Saant kommer av at være for gode venner med sin nabo.

POMP

Skal det være en antydning —

BRESK

— Nei, det skal være en beskyldning.

POMP

halvkvalt av graat. Jeg tænker vor kjærlighet til fædrelandet er vel saa egte som — —

BRESK

Der er fædrelandsforrædere iblandt os.

MANGE

Ja, ja!

ANDRE

Hvem er det? Nævn dem, skurk, som vover.

Larm og leven. Hænder knyttes. Ophisselsen er stor.

GREGORIUS

Jeg tænker at landets vælgere dennegang vil se at vor skyld er det ikke.

BRESK

Ikke vor heller.

POMP

Ja, vor ved gud heller ikke.

BRESK

Vi griper til vaaben. Endelig engang kan vi da vise at der er et hellig øieblik da vi alle er enige. Ingen fremmed soldat paa vor jord. Da er han fiende. Jeg bønfalder de andre partier om at være enige heri. *Høitidelig.* For landets skyld *truende* og for deres egen skyld. Folket vil huske dem som ikke vil forsvare fædrelandets hellige jord.

POMP

Fremtiden skal avgjøre hvem der har bragt ulykke over landet. Men som det er, ser jeg ingen anden utvei: Vi maa gripe til vaaben.

GREGORIUS

Idet jeg fralægger mig og mit parti al skyld for hvad der har fremkaldt den nuværende tingenes tilstand, maa jeg erklære at vi bør møte dem der gaar over vore grænser. Vi maa slaa vakt om vor mor.

BRESK

Altsaa: Vi sender vore tapre soldater mot fienden.

ALLE

i begeistring. Ja, ja!

PRÆSIDENTEN

med stor høitidelighet. Hans excellence krigsmisteren meddeler mig i dette øieblik at vi ingen vaaben har.

Almindelig bestyrtelse.

POMP

mot de andre partier. Hvorfor gav I os ikke penger til arméen, da vi itide bad om det?

BRESK

Hvorfor har I som i saa mange aar har været de regjerende i landet, hvorfor har i regjert saa daarlig at vi er kommet op i alt dette?

POMP

Hvorfor brukte I saa stærke, saa utfordrende ord mot vor nabo?

BRESK

Hvorfor fulgte I os skridt for skridt?

GREGORIUS

overdøvende. Hvem var de sindige?

EN RØST FRA FOLKET

La os slaas. Hele folket — allesammen gaa mot fienden!

PRÆSIDENTEN

værdig. Respekt for folkeraadet!

FOLKERAADET

reiser sig in corpore. Respekt for folkeraadet!

FOLKET

enstemmig. Respekt for folkeraadet!

Røsten fra folket fjernes ublidt.

Pause.

PRÆSIDENTEN

Et svar maa der gives.

Pause.

Der føres hviskende samtaler. Man hører av og til replikker.

EN

Skulde han ikke kunne finde paa raad dennegang ogsaa?

EN ANDEN

Han kjender jo bedre end nogen hvad folkeraadets hævdede praksis er.

EN TREDJE

Han er jo den fuleste av os.

Alle skuler og skotter hen til Gregorius, som endelig reiser sig. Et lettelsens suk hørlig fra hele folkeraadet.

GREGORIUS

Jeg har en dagsorden som jeg tror vil kunne samle alle partier. *Leter i lommen og læser op.* „Idet folkeraadet hævder fædrelandets uavhængighet, frihet og selvbestemmelsesret, utsætter det behandlingen av loven om samme og gaar over til dagsordenen."

PRÆSIDENTEN

hurtig. Begjærer nogen ordet? — Da det ikke er skedd, voteres der. De der stemmer for dagsordenen behage at bli sittende. Dagsordenen er enstemmig vedtat. Møtet erklæres hævet.

Idet de forskjellige høvdinger gaar ut paa torvet, hilses de med hurrarop av sine partifæller i folket.

ENSTEMMIG ROP

Leve fædrelandet!

EN MAND AV FOLKET

til en anden. Det er en mærkelig ting saanne dags ordener.

DEN ANDEN

Ja, de skræmmer fienden!

DEN FØRSTE

Gud vet hvad det egentlig er for noget?

DEN ANDEN

Ja, gud vet — kanske det er noget inde i dem. Farlige maa de være. For ikke før kommer de med en saan dagsorden før fienden maa trække sig tilbake.

DEN FØRSTE

Hver gang, ja!

DEN ANDEN

Hver gang! Flere ganger om aaret paa den maaten.

DEN FØRSTE

Han vet hvad det betyr, fienden.

DEN ANDEN

Ja, det har han nok faat lære!

DEN FØRSTE

Gud vet hvad det egentlig er for noget.

DEN ANDEN

Ja, De kan saa si.

De gaar samtalende.

POMP

Hr. Bresk, kommer De i komitémøte iaften? Eller finder De efter det anstrengende møte —

BRESK

Jeg tænker vi opsætter komitémøtet, hr. Pomp.

GREGORIUS

kommer til. Opsætte komitémøtet? Husk hvilket lov vort folkeraad har paa sig for at være det mest arbeidsomme i hele verden. Saant maa ikke forspildes.

BRESK

Ikke saa høitidelig, gamle Gregorius.

GREGORIUS

Jeg sætter hensynet til folket over alt andet. Det er at misbruke folkets penger at øde dets tid.

POMP

La os nu opføre os som dannede mennesker. Vi er jo ikke i folkeraadet.

Alle tre ler diskret.

EN MAND

til Gregorius. Nu vil jeg ikke vente længere. Idag vil jeg ha et svar. Jeg har hverken tid eller raad til at vente længere.

GREGORIUS

Jamen, hvis De nu faar den posten?

MANDEN

Ja, det er noget andet.

GREGORIUS

Jeg træffer statsraaden idag.

MANDEN

Hvad nytter det at De træffer statsraaden. Han hører jo til et andet parti.

GREGORIUS

Netop derfor. Netop derfor. Forstaar De ikke det? De er nok ikke inde i politikken, De. Det er naar ens motstandere er ved magten at man kan opnaa noget. Indirekte nepotisme, haha.

De gaar samtalende.

Ella og digteren kommer fremover. De har staat blandt folket og hørt paa raadets forhandlinger og har senere gaat og spasert.

ELLA

leende. Jamen det at De ikke er prest længere, kan jeg da umulig synes er noget godt gjort. Det er vel bare bra for Dem det. Det kan jeg da umulig bli forelsket i Dem for! Desuten er jeg jo forelsket i Dem. Men jeg vil bare ikke ha Dem — ikke si at jeg er grusom da! Var det det De vilde ha sagt?

DIGTEREN

Ja.

ELLA

Der kan De se. Alting er bare gamle ting med Dem.

DIGTEREN

En stor gjerning? Det er den eneste betingelse?

ELLA

fast. Ja.

DIGTEREN

Ja, men hvad?

ELLA

leende. Ja, hvad ja! Jeg vet ikke. Men jeg liker mænd som er mænd. Mænd som gjør handlinger og ikke skriver vers.

DIGTEREN

Men det gjør jeg jo ogsaa!

ELLA

Ja, men syng de versene.

DIGTEREN

De mener —

ELLA

Ja!

DIGTEREN

Saa de andre maa synge omkvædet.

ELLA

Ikke la os tale i billeder, for saa blir det bare til vers.

DIGTEREN

smilende. — som ingen synger.

ELLA

Hys!

DIGTEREN

Herregud, men at De bryr Dem saa meget om alle disse menneskene som gaar omkring her. Det er da ikke dem det kommer an paa.

ELLA

Vi lever her i verden, og her i verden er menneskene,

og menneskene bestaar av os og de andre. Saa kommer det vel an paa menneskene da.

DIGTEREN

Det var for Deres skyld jeg holdt op at være prest.

ELLA

Bli prest igjen — for min skyld. Gjør hele landet kristent, om De vil, for mig. Men gjør det! Eller noget andet! Det motsatte! Hvad De vil.

DIGTEREN

med plusselig utrop. Skal jeg gjøre oprør? Skal jeg faa folket til at jage denne forsamlingen? *Peker.*

ELLA

leende. Spør De?

DIGTEREN

Ja.

ELLA

Da kommer De vist ikke til at gjøre det.

DIGTEREN

Hvis jeg gjorde det. Hvis jeg fik folket til at herske selv, til at vælge sig en stærk høvding — var det en stor gjerning? Vilde De da elske mig?

ELLA

Spør De?

Hun gaar leende. Digteren ser efter hende. Vil følge. Hun avværger med haanden.

Det er blit maaneskin.

Digteren staar først midt paa plassen, gaar dernæst hen og stiller sig under et stort træ og ser paa maanen.

Rype, en tjenestegut, staar foran et litet hotel og ser paa maanen

DIGTEREN

stille. At jeg ikke kan finde paa noget stort! For jeg elsker hende. En stor gjerning — for hendes skyld. Og for min skyld. Og for gjerningens skyld — naturligvis! Gjerningen! Hvilken gjerning? *Ler litt, derpaa.*

Om jeg fik min sjæl til at klinge i verdensrummet, alene en lang stund og med ekko længe — hun var ikke fornøiet. Om jeg rakte hende al den sorg som et menneske samler, i et bæger. Og bægeret var mit hjerte — hun sa: Nei. Om jeg presset alle kræfter til et lyn, saa jeg kunde se ind i det mørke, i det som gaar, i det som kommer, i det som svinder, i tider, i mennesker — og jeg fik lynet til at dirre som et diadem over hendes unge, glade hode — Nei! Om jeg gjorde al min harme og al min latter til et vældig billede og viste hende friheten, korsfæstet mellem de to røvere, likhet og brorskap — Nei! Intet billede! — En gjerning! Aa, det er saa dumt, saa dumt av dig. *Ser paa sine hænder, sier sagte.* Jeg kan ikke gjøre gjerninger. *Litt efter, op mot maanen.*

Men hvor jeg elsker hende. Jeg elsker hende som — som — som — jeg kan ikke finde paa et eneste billede. Ikke det engang! Billederne tør ikke indfinde sig, for de slaar ikke til. *Slaar om.* Men naturligvis maa jeg finde paa noget stort — en stor gjerning; *falder i tanker igjen* — hvad er gjerninger? Er gjerninger bare noget som sker, saa man ser det? — Hys! *Slaar om igjen.* Død og pine, en stor gjerning. Det er klart. *Hviskende.* Ella, Ella, Ella! *Litt efter, stille.* Der staar vist mange elskere rundt omkring i verden nu og ser paa maanen og er glade av bare sorg og bedrøvelse. *Faar øie paa Rype.* Staar De ogsaa og ser paa maanen?

RYPE

Ja, jeg gjør da det. Nu har jeg slaat ut tre og femti natpotter idag — saa jeg kan da trænge litt maaneskin ovenpaa.

Liten pause.

Den er da pen!

DIGTEREN

litt motstræbende. Meget pen.

RYPE

Gul og blank!

DIGTEREN

Ja.

Liten pause.

RYPE

Staar De ogsaa og samler?

DIGTEREN

Samler?

RYPE

Ja, samler maaneskin vel. De er jo digter?

DIGTEREN

Kjender De mig?

RYPE

Ja.

DIGTEREN

Har De læst noget av mig kanske?

RYPE

Nei, langtfra! Det blir ikke tid til det med alt det jeg har at gjøre.

DIGTEREN

Med at slaa ut —

RYPE

Ja. — Nei, jeg bare kjender Dem fra en nat De laa her paa hotellet.

DIGTEREN

Aaja!

RYPE

De skylder endnu for den natten.

DIGTEREN

leende. De er en rar mand!

RYPE

fort og alvorlig. Uf nei. — Synes De ogsaa jeg er rar. Det var da leit.

DIGTEREN

Vil De ikke gjerne være rar da? egen, noget for Dem selv, et sjeldent individ, original?

RYPE

bestemt. Nei, nei, nei, nei, nei. Jeg vil ikke det. Ikke paa nogen maate.

DIGTEREN

Det er da noget stolt i det at staa for sig selv, være anderledes, alene.

RYPE

avgjort. Nei, jeg synes ikke det De. Jeg har faat saa nok av det idag saa.

DIGTEREN

Har De faat nok av det? Idag? Hvorledes det?

RYPE

Da jeg var folkets røst vel.

DIGTEREN

Hvad var De?

RYPE

Folkets røst vel. De la kanske ikke mærke til den engang. Gid de andre heller ikke hadde gjort det.

DIGTEREN

Hvad er det De staar og taler om?

RYPE

Det var saavidt de ikke lynchet mig. Saa De ikke det heller?

DIGTEREN

Nei.

RYPE

Det var jo mig som foreslog at vi skulde slaas, at vi skulde gaa mot fienden allesammen. Jeg forstod ikke andet end at det var dit kværna gik jeg —

DIGTEREN

Kværna?

RYPE

Jeg trodde vi stod der mange hundre og sa det i kor — at vi var folkets røst at kalde for. *Alvorlig og likesom seende situationen for sig.* Jeg følte det saan! *Derpaa.* Jeg kan ikke si hvor lei jeg blev, da jeg bare hørte min røst. Jeg syntes det var saa flaut at staa der alene. *Avgjort.* Nei, jeg liker ikke at være alene, — staa alene som De kalder det. Ikke naar en tror en er sammen med mennesker da. Vil en være alene, da er det likesaagodt at gaa op i skogen med engang da og bli der og sætte doner og pille bær.

DIGTEREN

Men rar er De ikke?

RYPE

fort og bestemt. Nei. Ikke nu længer.

DIGTEREN

Og original vil De ikke være.

RYPE

Ikke naar jeg behøver at være rar.

DIGTEREN

De vil heller være et ganske almindelig stemmekvæg?

RYPE

med et halvt smil. Jeg er ikke det engang. Det er høiere op end jeg er. Nei, med bare 53 potter om dagen naar man ikke saa høit. Jeg har en bror som er tjener paa Grand. Han har — la mig se — cirka hundre om dagen. Og det gir jo ikke saa litet av sig. Da begynder det at flaske sig. Han stemmer han. *Litt efter.* Og paa en maate er det jo ikke min skyld heller. Naar der bare var nogen flere reisende, saa kunde nok jeg ogsaa ha en mening.

DIGTEREN

Haha!

RYPE

Hvorfor ler De? Synes De det er saa rart det jeg sier?

DIGTEREN

Ja jeg synes det er rart det De sier. Og jeg synes De er rar.

RYPE

fort og ivrig. Nei, ikke si det da!

DIGTEREN

De er rar, egen, noget for Dem selv, anderledes end andre, et individ.

RYPE

Gud velsigne Dem, hvad er det jeg har gjort Dem da, mand, at De skal holde paa saan!

DIGTEREN

Aa gid det var mig som var det! Gid det var mig som hadde gjort det De har gjort.

RYPE

Ja gid det var! Jeg tør næsten ikke vise mig paa gaten.

DIGTEREN

Jeg flakker op og ned, høit og lavt. Vet ikke veien. De staar der De staar. Sikkert paa benene.

RYPE

De likesom svæver, mener De? —

DIGTEREN

Jeg er bare en elendig skrivemaskine, en dot, en pjalt.

RYPE

Nei, men det var da fælt da!

DIGTEREN

En tilfældig, en marvløs, et vers, en ingenting.

RYPE

Er det saa rent daarlig med Dem da?

DIGTEREN

ser op paa maanen og sier med lang stemme. Aa! *Gaar.*

RYPE

ser efter ham, sier derpaa stille. Jeg synes det var han som var rar jeg. *Ler litt.* Han saa ut som han hadde solgt maaneskin og ingen penger faat.

ANDEN AKT

TORVET

Det er tidlig morgenstund. Man pynter overalt. Hænger op flag, vimpler og grønt.

I hotellet i forgrunden kan man gjennem de aapne vinduer se ind i to værelser.

En bonde kommer dragende med en ko. En konstabel kommer imot ham.

KONSTABELEN

Du kan ikke staa med kua paa torvet idag.

BONDEN

Det er jo torvdag.

KONSTABELEN

Det er ikke noget som heter torvdag i denne uken.

BONDEN

Er det ikke noget som heter torvdag?

KONSTABELEN

Folkeraadet begynder paa § 739 idag.

BONDEN

glad overrasket. Nei er det idag. Og jeg som ikke visste —

KONSTABELEN

Saa du ser det nytter ikke at sælge kuer paa en saadan dag.

BONDEN

Nei da er det nok ingen som har tid til at kjøpe. Men kan jeg ikke binde kua her ved lygten saalænge?

KONSTABELEN

Nei, om en stund er hele torvet fuldt av mennesker, saa det lar sig ikke gjøre.

BONDEN

indsmigrende. Ja, jeg kan nok mærke det er festdag.

KONSTABELEN

Ja, de hænger op flag —

BONDEN

Og saa er konstabelen saa høflig. Men hvad skal jeg gjøre da, min snille konstabel.

KONSTABELEN

Du faar gaa hjem med kua.

BONDEN

næsten indignert. Hjem!? Naar de skal begynde med § 739!

KONSTABELEN

indrømmende. Ja — det er § 739 idag.

BONDEN

med utrop. Og saa skulde jeg gaa hjem naar det er § 739. Jeg faar prøve at faa solgt den før møtet begynder. Møtet vil jeg være paa om jeg saa skal sælge den for 10 øre.

KONSTABELEN

Jeg kjøper den.

BONDEN

Nu var du lur nu — aanei, min snille konstabel.

Han gaar med koen.

Man har i det foregaaende av og til i de to værelser hvortil vinduerne staar aapne, set to herrer gaa og gjøre morgentoilette. Den ene er meget elegant. Den anden, som er uldmand, er mere nødtørftig klædt. Toiletspeilet i hvert værelse er paa hver sin side av skillevæggen mellem værelserne.

STOLL

av og til blystrende, knytter sit slips. Han stiller sig i positur foran speilet. Sier meget høit. Republikkens præsident. *Han ler litt, men griper sig i det og gjentar meget alvorlig.* Republikkens præsident maa først og fremst takke generaler, officerer og soldater for det mod som er vist i landets store selvstændighetskamp. Dernæst er det naturlig for mig at takke, fordi folket har valgt mig til sin øverste tillidsmand. Vel vet jeg at der er mange som er mere værdige. *Avbrytende.* Nei, død og pine! Den duren gaar ikke. — — Der er øieblik i et folks liv hvor det gjælder at handle. Folket har handlet. Jeg har handlet. *Talende privat.* Jeg føler fru Elviras blik. *Har faat slipset bundet, begynder med haaret.*

VESTBY

staar og bukker foran sit speil. Han forsøker at faa en løskrave til at sitte fast med naaler. Gaar et par skridt tilbake — saa frem og bukker. Øver sig i at bukke. Deres Majestæt har behaget atter at kalde mig til Deres raadsbord. Deres Majestæt vet at Deres Majestæt og dette folk ingen troere tjener har end undertegnede. — *Griper sig i det.* Undertegnede! Skulde tro det var en inkassation. *Fortsættende talen.* Ingen troere tjener har end — end Deres Majestæts tro tjener. — Au, pokker til naal! — — *Glad ved tanken.* Da skal det bli mansjetskjorter da, gut!

STOLL

beskjæftiget med skillen i haaret. Og paa denne høitidsdag, da republikkens præsident har hat den glæde at utdele æresbevisninger til dem som har gjort sig fortjent av vor unge stat i krigens og grundlæggelsens stund, skal

ogsaa den forræder Gustav Hansen offentlig brændemærkes. Jeg behøver vel neppe at tilføie at der heri intet personlig had er, men kun en høiere retfærdighet som en i ordets sande betydning ny stat er forpligtet til at utøve. Jeg vil ikke straffe ham. Jeg overlater ham til folket. *Talende.* Han kunde ialfald ha godt av det. Snappe hende bort like for næsen av mig — en million kontant.

VESTBY

som har faat kraven til at sitte, læser likesom av et papir, med beskeden stemme. — beordrer min statsminister Hans excellence Nikolai Vestby *endnu beskednere* storkors av Stjerneordenen til at aapne folkeraadet. *Forsøker sig i mere og mere beskedent og fordringsløst at si.* Hs. excellence hr. Nikolai Vestby —

STOLL

samtidig, med forskjellige betoninger. Som republikkens præ sident — som republikkens præsident.

De er nu færdige begge to og gaar hen til vinduet for at se paa veiret. Den ene faar øie paa den anden.

VESTBY

Nei, er det ikke Stoll?

STOLL

Goddag, Vestby.

VESTBY

Det var da et underlig træf at vi er flyttet ind paa samme hotel. For hvem skulde ha sagt det dengang vi gik her som studenter, at vi skulde møtes i folkeraadet.

STOLL

Men aldrig har vi været enige. Du var rød og er blit hvit. Mig er det gaat omvendt.

VESTBY

Aaja, disse etiketterne, du, Stoll, dem er der ikke noget at hefte sig ved. Det kommer an paa at tjene sit land

ikke med ord, men i aand og sandhet, ikke med tanke paa sig selv, men med tanke paa det hele.

STOLL

Ja det har du sandelig ret i. Aldeles ret i. Skal du gaa ut?

VESTBY

Vi møtes utenfor kanske.

De trække sig tilbake fra vinduerne og tilkaster hverandre sigende blik.

STOLL

Frasemaker!

VESTBY

Egoist!

De gaar ut av sine værelser.

Ella og digteren kommer.

ELLA

En stor gjerning!

DIGTEREN

Men et digt er da ogsaa en gjerning. Et digt som ingen hadde gjort make til. Et stort digt, Ella?

ELLA

Det maatte være stort det. Hundre alen i høiden. *Med en haandbevægelse.* Som en levende springkilde.

Hun gaar. Han efter.

Der kommer imidlertid under det følgende mange folk ind som alle er meget straalende og glade, de trykker hverandres hænder og er oplagt til fest og moro.

To smaagutter kommer.

DEN ENE

Hvis du sier det, saa sier jeg det du vet — og saa faar du ris. Jeg maa bare staa i skammekroken for mit.

DEN ANDEN

begynder at graate.

DEN FØRSTE

Ja, vil du la være at si det da. Din ekle unge. Nu

skal jeg lugge dig ogsaa. Sladrehanken! Og det bare fordi jeg hadde fusket.

DEN ANDEN

stortutende. Ikke si det da!

DEN FØRSTE

Jo nu skal jeg netop si det.

EN KONE

Hvad er det med dig da, gutten min?

DEN FØRSTE

fort. Han visste ikke at det var § 739. Han trodde det var § 729!

KONEN

ryster barnet. Trodde du det var 729. Du skulde rigtignok ha. Gaa hjem med dig, din uskikkelige unge.

Gutten løper skrikende.

DEN ANDEN

leende efter. Nu fik du ordentlig nu!

KONEN

til en anden kone. Forældrene skulde skamme sig.

DEN ANDEN KONE

Aa, si ikke det. Si ikke det. De har kanske gjort hvad de kunde. Man kan være saa uheldig med barna. Se nu madam Hansen — igaar satte de den ældste gutten hendes ind paa tugthuset for tredje gangen. Og madam Hansen har altid været en ordentlig kone.

DEN FØRSTE

De maa ikke snakke saan, madam Olsen.

De gaar samtalende.

EN UTENLANDSK TURIST

kommer. Det er et deilig land. Det er som der igjen er kommet styrke og sundhet i mine nerver, nu har jeg gaat her paa kryds og tvers, oppe paa fjeldet, i de store skogene og over de umaadelige vidderne. Jaja, jeg har gaat. Man kan nok ogsaa se det paa mig. Mine sko

hænger saavidt sammen og — la mig se — du store gud, det lille hul bak i buksen er blit en halv alen langt. Hvad skal jeg gjøre? Aa, hr. konstabel, hvor bor der en skrædder?

KONSTABELEN

Alle butikker er lukket idag, de skal begynde paa § 739. Men der gaar en skrædder. De kan jo prøve. Men jeg vil ikke ha noget ansvar.

TURISTEN

Ansvar? § 739? — *Hen til skrædderen.* Min herre, jeg hører De er skrædder. Jeg har været uheldig. Se! *Viser ham hullet.* Jeg vilde derfor gjerne ha kjøpt et par bukser eller ha reparert —

SKRÆDDEREN

De vet ganske sikkert ikke hvilket land De befinder Dem i.

SKOMAKEREN

som er i følge med skrædderen. Jeg ser Deres sko er i en forfatning, saa jeg tillater mig som skomaker at gjøre den bemærkning at De vist neppe heller vet hvilken dag det er for vort fædreland.

TURISTEN

litt desorientert. Nei, jeg er fremmed — men dette er dog, om jeg saa maa si, et internationalt spørsmaal.

SKOMAKEREN

Det er § 739 idag.

SKRÆDDEREN

En skrædder lægger sine armer, ikke sine ben overkors naar det dreier sig om loven om fædrelandets selvbestemmelsesret.

TURISTEN

Jeg trodde Deres ærede fædreland hadde selvbestemmelsesret. At det var en avgjort sak.

SKRÆDDEREN

Vi avgjør det hver sommer.

TURISTEN

meget forbauset. Hver sommer?

SKOMAKEREN

Det er næsten utrolig at dette ikke skulde være kommet til utlandets kundskap. Men De danner kanske et særsyn?

TURISTEN

Jeg vet virkelig ikke.

SKRÆDDEREN

For ellers skulde jeg sandelig tro at utlandet fulgte ganske godt — ganske godt med i hvad som foregaar her i landet! *Nikker til de omstaaende.*

NOGEN

Bravo, skrædder!

TURISTEN

Nei, jeg er som sagt fremmed.

SKRÆDDEREN

De kjender altsaa virkelig ikke vort land?

TURISTEN

Jeg er kommet hit for at lære det at kjende.

SKOMAKEREN

De vet ikke —

TURISTEN

Nei, men jeg vilde gjerne vite.

SKRÆDDEREN

Idag begynder den uke da vi lar os gjennembæve.

SKOMAKEREN

— gjennembævelsens store fest.

SKRÆDDEREN

man kan høre at leksen er utenadlært. Vi lar os gjennembæve av tanker, av følelser, av ønsker, av smerte, av store forventninger. Vi gjennembæves ved at tænke os vort land i fare, i nød, i krig, — i krig med fiender, med naboer, med venner, i borgerkrig — *Trækker pusten.*

SKOMAKEREN

med os selv og hele verden —

SKRÆDDEREN

Vi lar os gjennembæve av store følelser om fred og endrægtighet over alle verdens land, og det er os som har indført freden. Vi lar os gjennembæve av heroiske erindringer om hvorledes vi altid har prylt vore fiender. Vi lar os gjennembæve av smerte over at vort land har været saa langt nede som kanske intet andet land i verdenshistorien. Min herre, intet land i verden —

SKOMAKEREN

Intet land i verden!

DE OMSTAAENDE

i henførelse. Intet land i verden!

SKRÆDDEREN

Og denne smerte bruker vi som springbret op i den lyksalige uke. For i denne uke føler vi os som foregangsfolket, som det utvalgte, som Benjamin blandt folkene. Vi gaar i spissen. De, min herre, har kanske i Deres land andre fester. De har kanske le grand prix. *Peker halvkvalt i stemmen paa folkeraadets plass.* Der er vor grand prix, min herre, — eller De, min herre, har kanske skjønne skuespil, store musikfester — der er vor nationalscene, vort orkester. Eller store revuer, min herre. Dette er vor fest. Og den er kanske ikke ringere end Deres maaske ikke glansfuldere fester med guld og sølv — *Stanser i bevægelse.*

SKOMAKEREN

i tonen. — og ædle stener.

TURISTEN

Jeg ber om undskyldning. Hadde jeg visst at man feiret en religiøs fest, kanske med paakaldelse og stille bøn, da —

SKOMAKEREN

Bøn? Vi slaas saa fillerne fyker.

TURISTEN

konfundert. Slaas De?

SKRÆDDEREN

Idag da gjennembævelsens uke — gid jeg kunde si maaned! —

SKOMAKEREN

Aa, det kommer nok.

FOLKET

Ja, ja!

SKRÆDDEREN

— idag da denne fest tar sin begyndelse, sælger man ikke bukser — *vender turisten og ser paa hullet* foretar heller ikke reparationer.

TURISTEN

Ja, undskyld. Farvel. Jeg vil sandelig ingen forstyrrelse bringe ind i folkets store samlingsfest. *Vil gaa.*

SKRÆDDEREN

holder paa ham. Samlingsfest!

TURISTEN

Ja, enighetsfest kanske da.

SKOMAKEREN

Enighetsfest? Nei, nei, hvor vil De hen? Vor glade sommerfest, vor nationaluke, vort store landsskuespil er netop det motsatte. I den store uke samles vi i uenighet. Ikke sandt, landsmænd?

ALLE

Jo!

SKOMAKEREN

lidenskabelig. Leve fædrelandet!

ALLE

gjentar ropet.

EN

Si det paa den andre maaten ogsaa!

SKOMAKEREN

mild, glad, henført. Leve fædrelandet!

ALLE

Bravo!

EN

til turisen. Han kan si det paa 23 maater.

SKOMAKEREN

beskedent. 22 bare.

EN ANDEN

Ja, men skrædderen —

EN TREDJE

til skrædderen. Si det du kan.

SKRÆDDEREN

Aa — jeg kan bare si: selvstændighetens æresfølelse paa syv maater. Og det er meget vanskeligere paa grund av alle s'erne. *Sier det paa nogen av maaterne.*

SKOMAKEREN

„Folkeraadet — folkets palladium!" *Gjentar det.*

SKRÆDDEREN

„Og det er, tænker jeg, bibelen og grundloven." *Gjentar dette paa forskjellige maater.*

En del av folket synes at foretrække ham. En anden del skomakeren.

NOGEN

Skrædderen er best!

ANDRE

Nei, skomakeren!

I stærk trætte og mens skrædderen og skomakeren gjentar sine ord som i væddekamp, forlater de turisten.

TURISTEN

svak i stemmen. Jeg synes virkelig ikke længer jeg føler mig saa frisk. Mit stakkels hode. — Min herre, kan De si mig hvor veien til jernbanestationen gaar?

KONSERVATOREN

Jeg hører De er fremmed. Skal De reise?

TURISTEN

svak. Ja jeg vil se at komme herfra.

KONSERVATOREN

Har De set dem?

TURISTEN

Hvem?

KONSERVATOREN

Jeg har den ære at forestille mig som konservator ved de store mænd. Har De set dem? Vore tre store mænd.

TURISTEN

Nei, jeg beklager —

KONSERVATOREN

De vil da ikke reise før De har set dem? Det faar De simpelthen ikke lov til. Hvis jeg gav Dem lov, vilde jeg handle mot min pligt og mit embede. For det er mig som skal gjøre dem rentable. Jeg skal sørge for at utlændingerne faar se dem, saa der kan komme notiser om dem i de utenlandske blade. Og saa skal jeg samle disse notiser. De kommer ikke levende herfra før De har set dem. De kan faa se dem straks. Vi har dem her nede i gaten.

TURISTEN

med anstrengelse. Alle tre?

KONSERVATOREN

Ja, vi har dem i et bur sammen med et gammelt vikingeskib.

TURISTEN

ser forfærdet paa ham. I et bur? Sammen med et skib?

KONSERVATOREN

Ja, vi var nødt til det. Folk begyndte at ta paa dem. Forsyne sig med relikvier. Man begyndte nemlig at tro at de var undergjørende. Og det gik an saalænge de bare klippet litt i tøiet, nappet knapper av dem, og saa

videre. Men i det siste har de begyndt at rive haar av dem, at brække fingrene av dem og saan bortover. Værsaagod, denne vei.

TURISTEN

for sig selv, meget svak. Og jeg som trodde jeg skulde ha saa godt av mit ophold her i landet.

KONSERVATOREN

gir ham en liten bok. Og kunde De med det samme faa ind en linje om denne bok, vilde jeg være Dem meget taknemlig. Det er en beskeden novellesamling av mig selv.

De gaar.

Folkeraadsklokken ringer.

BONDEN MED KOEN

Vil nogen kjøpe e ku? De skal faa den billig. 100 kroner. *Ingen svarer.* 50 — 25 — 20.

EN

Vil du passe paa den saalænge?

BONDEN

Nei, kunde jeg det, saa solgte jeg ikke kua. 10 — 5 — 2 — 50 øre — 10 øre. — Vil nogen ha den gratis?

Klokken ringer anden gang.

ALLE

Nei, nei!

BONDEN

Ja, saa faar du se at finde veien hjem selv da, Rødsi. Adjø for dennesinde. Der gaar veien! *Han gir koen et let slag og stiller sig selv op blandt folket.*

Klokken ringer tredje gang.

Forhænget drages tilside. Folkeraadet sitter samlet. Mange av raaderne er laurbærkransede. Mængden applauderer. Raaderne bukker og takker.

PRÆSIDENTEN

Møtet er aapnet. Til forhandling foreligger § 739 *stormende jubel* av forslag til lov om fædrelandets selv-

bestemmelsesret. — Men først skal jeg faa lov til at hilse de to nye medlemmer velkommen.

Disse reiser sig og bukker. Folket mottar dem venlig.

EN DAME

Nei, hvor nydelig han er!

EN MAND

Den Vestby har den rigtige arten.

Enkelte damer kaster blomster til Stoll, som er en net mand.

PRÆSIDENTEN

Debatten begynder.

BRESK, POMP OG GREGORIUS

reiser sig samtidig og begynder alle. Fædrelandet —

PRÆSIDENTEN

En ad gangen, mine herrer. Hr. Bresk har først bed om ordet. Han blinket først til mig.

Bresk reiser sig og bereder sig. Folket applauderer.

EN

Han blir champion!

EN ANDEN

Nei, Gregorius gir nok ikke pokalen fra sig!

DEN FØRSTE

Iaar kniper Bresk den. Vædde?

Meningsutveksling blandt folket.

BRESK

Fædrelandet —

Voldsom applaus. Damerne kaster blomster til ham.

PRÆSIDENTEN

Jeg tør henstille til det ærede folk at vente med bifalds- og mishagsytringer til længer ut i møtet.

BRESK

Fædrelandet er alles mor — de enkeltes som partiernes.

GREGORIUS

lunt. En mor har mange slags barn!

Latter i folket.

POMP

Hvorledes behandler De Deres mor?

BRESK

Som en søn skal behandle sin mor — med kjærlighet. *Voldsom jubel.* Det banner som vi altid svinger over gamle mor — paa det staar indskrevet: Frihet, fædreland, uavhængighet utad og indad, æresfølelse, selvbestemmelse. *Med patos.* Saaledes behandler vi vor mor!

Folkejubel.

Man har i de siste tider av og til kastet os i næsen — det kommer fra haarde hjerter og kolde hjerner — at vi beruser os i ord. Jeg svarer ganske simpelt: Ja, vi beruser os! Men det er en god rus; det er fædrelandskjærlighetens ædle vin vi nyder.

RYPE

kommer meget fort. Naboen er gaat over grænsen. Han staar oppe i skogen, ikke mange mil fra byen!

Folket applauderer.

SKRÆDDEREN

Bravo. Det er meget godt. Det er noget nyt folkeraadet har arrangert. En briljant scene. Haha.

SKOMAKEREN

Ja, haha. Før har fienden staat bare paa grænsen. Nu er han kommet. Haha. Staar oppe i skogen like over byen! Bravo. Bravo.

Folket ler og roper: Bravo.

BRESK

fortsættende sin tale. Og derfor maa hver mand være gjennemsyret av denne ædle drue fra han som barn ligger ved morens bryst og til den siste blodsdraape.

PRÆSIDENTEN

konfidentielt. Det er alvor, hr. Bresk.

BRESK

styrter hen til præsidenten. Er det alvor?

PRÆSIDRNTEN

Jeg har konferert med denne unge mand. Det er saa. Naboen er gaat over grænsen.

Raaderne samles om præsidenten.

RYPE

Ja, jeg hørte saa meget om denne naboen, som de snart kaldte for broderen og snart for fienden, at jeg gik op og la mig paa lur. Ganske rigtig. Han har samlet sig i lang tid. Og nu er han der. Og jeg syntes jeg fik melde det. En forfærdelig masse mennesker. Og med overgeneralen i spissen.

FOLKET

klapper i hænderne, jubler og roper. Bravo!

PRÆSIDENTEN

Det er alvor!

FOLKET

Bravo! Haha! Haahaa!

HELE RAADET I KOR

Det er alvor! Fienden har betraadt vor hellige jord.

FOLKET

Bravo! Bravo! Hurra! Haha!

HELE RAADET

Respekt for folkeraadet!

FOLKET

Bravo! Bravo! Storartet!

Jubelen og glæden er paa det høieste.

Raadet gaar ut paa torvet og taler privat og enkeltvis med folket.

Forvirring.

SKRÆDDEREN

til en av raaderne. Aa langt fra. Det er jo noget de har sagt saa ofte.

SKOMAKEREN

til en anden av raaderne. Det skulde bare mangle at det var alvor. Da skulde da fanden ta dere.

SKRÆDDEREN

Hvorledes skulde vi forstaa at det er mere alvor denne gang end før. Men det er godt gjort! Bravo! Bravo! Bare fortsæt!

SKOMAKEREN

Ja værsgod, gaa op i raadet og fortsæt!

FOLKET

Ja bare fortsæt.

Nogen roper Bravo! *Andre* Hys!

Raaderne indtar igjen sine plasser.

BRESK

Tør jeg forespørre: Er arméen rustet nu?

PRÆSIDENTEN

Efter konferanse med Hans excellence krigsministeren kan jeg meddele at vi nu har 2 kanoner, 100 soldaterbukser med graa rænder og en kasse med dynamit.

BRESK

Jeg foreslaar da at vi sender vor tapre armé mot fienden, at folket reiser sig til siste mand, og at folkeraadet erklærer sig permanent.

DIGTEREN

nikker til Ella. Nu er mit øieblik kommet. *Han stiger frem.* Er det saa at fienden staar utenfor portene, da maa hver mand gjøre sin pligt. Men da det er folkeraadet som har stelt det slik at vi er kommet op i denne krig, foreslaar jeg at folkeraadet først sendes mot fienden.

FOLKET

enstemmig. Ja, ja!

FOLKERAADET

Respekt for folkeraadet!

FOLKET

Hahaha.

DIGTEREN

Vi ifører dem hærklærne og gir dem kanonerne og dynamitten.

FOLKET

Ja, ja!

FOLKERAADET

Respekt for folkeraadet!

SKRÆDDEREN

truende. Respekt for folket!

Folket gjentar det med voldsomhet.

RYPE

Jeg vil vise veien. Jeg vet hvor han staar.

Folkeraadet iføres hærklærne.

SKRÆDDEREN

til præsidenten. Skal jeg hjælpe præsidenten med bukserne? De kjendes saa tunge.

PRÆSIDENTEN

betror sig, han er rørt. Ja, min kjære skrædder. Jeg tror det er mit hjerte.

SKRÆDDEREN

tvilende. Er det hjertet?

PRÆSIDENTEN

Ja, jeg forsikrer Dem til det er bare hjertet. Jeg er ikke mere bange end jeg pleier. Men det er det plusselige!

SKRÆDDEREN

Ja, det kjendes saan!

BONDEN

plusselig. Og kua mi, kua mi. Er det landets beste mænd? *Truer med haanden.* Forbandede folkeraad! *Farer ut.* Rødsi, Rødsi!

STOLL

Vær forsigtig med dynamitkassen, Vestby. Den maa du bære, fordi du var saa forhippet paa at bli sekretær.

VESTBY

Ak ja. Jeg hadde ikke tænkt mig det saaledes. Jeg som er motstander av krigen.

RYPE

trækker paa næsen. Jeg synes jeg kan mærke de skal i felten. De pleier at lugte fredeligere.

SKRÆDDEREN

Nu faar De kommandere, præsident.

PRÆSIDENTEN

Fremad marsj! Tak, to — tak, to! Kom veiviser.

RYPE

raskt og fort. Her er jeg.

Folkeraadet marsjerer avgaarde.

DIGTEREN

Er De fornøiet nu, Ella?

ELLA

leende. Det er jo bare saadan et indfald, — men hvad blir det til?

DIGTEREN

rasende. Død og pine! Der maa da være maate paa hvad De forlanger ogsaa. Vil De jeg skal vælte et hus?

ELLA

leende. Nei. — En by — et helt land! *Hun gaar.*

SKRÆDDEREN

Vi lister os efter folkeraadet for at se hvorledes det gaar.

Hele folket lister sig efter folkeraadet.

TREDJE AKT

VALPLASSEN

En stor slette med enkelte trær. Fjeld i bakgrunden. En elv sees og litt av en stor bro over elven.

Først kommer Rype nedover fjeldet.
Saa hele folkeraadet i voldsom disput. Man hører dem lang vei. Nogen synger salmer, andre fædrelandssange. De fleste disputerer dog om hvem der er skyld i krigen. De gaar og stanser, gaar og stanser. Forvirring. Vestby foran med dynamitkassen langt frem for sig.
De ser forfærdelig medtat ut. Laurbærkransene hænger dem løst om hoderne. De er saarbente og støvede.

RYPE

Nei, nei. Det er denne veien. *Han skriker sig hæs.* Denne veien! Skulde tro de var blingsete — de gaar galt hele tiden. *Tørker panden.* Puh! *Roper igjen.* Denne veien! *Plystrer, derpaa.* Nei, ingenting nytter. Hadde det endda bare været almindelig fæ. Det hadde været meget lettere. *Roper.* Der er fienden — i den retning! De hører ikke.

Gaar hen, tar i den forreste, fører ham i rigtig retning. De andre følger disputerende.

EN FOLKERAAD

til en anden som vil knipe unna. Nei, værsgod — følg med.

ANDEN FOLKERAAD

Jeg skulde bare —

FØRSTE

Hvad De skal gjøre, faar vi gjøre i fællesskap.

PRÆSIDENTEN

som er meget utmattet. Et kraftig leve for fædrelandet!

Alle istemmer ropet. De gaar et stykke.

BRESK

som har gaat i dype tanker, stanser. Det nytter ikke. Denne unyttige blodsutgydelse vilde ikke være kommet, hvis ikke dere i 1837 hadde —

POMP

Men saa kommer 1839, min gode mand. Hvad gjorde da Deres parti?

BRESK

Er det vi som —

POMP

Ja, det er dere som —

Almindelig uenighet.

RYPE

Der er noget som bevæger sig langt derborte i aasen. Ja. Det er fienden.

ALLE

med enstemmig utrop. Er det fienden?

Et øieblik staar de alle stive.

RYPE

Ja, vi faar se at komme videre da. Før han kommer over denne broen.

VESTBY

stille. Hvad heter broen?

RYPE

læser navnet. Lortbroen.

VESTBY

Altsaa slaget ved Lortbroen. Det er ikke noget pent navn.

BRESK

Skal vi ikke skynde os og kalde den noget andet. Seiersbroen for eksempel?

EN

Ja, eller fædrelandsbroen.

EN ANDEN

Eller heltebroen.

GREGORIUS

Nei, det er for pralende. Jeg synes vi bare skulde kalde den Sortbroen istedenfor Lortbroen. S og L ligner hverandre jo ogsaa litt.

POMP

Den simple pligtbroen foreslaar jeg — *halvt fornærmet, da de andre ikke forstaar* fordi vi gjorde vor simple pligt naturligvis. Slaget ved den simple pligtbroen!

BRESK

meget høitidelig og langsomt. Slaget ved det demokratiske folkeraads bro vilde ogsaa være et manende navn.

VESTBY

melankolsk. Gud vet hvad der kommer til at staa paa vor gravsten!

Der gaar et grøss gjennem raadet.

PRÆSIDENTEN

svak. Et rigtig kraftig leve fædrelandet!

Alle istemmer.

BRESK

Gravsten! Det var da en uhyggelig tale. Jeg tænker fienden betænker sig paa at skyte naar landets folkeraad selv kommer. Jeg tænker den moralske kraft som lyser ut av en saadan handling —

MANGE

Ja, ja!

PRÆSIDENTEN

Leve fædrelandet!

STOLL

forsøkende. Det hadde været bedre om vi hadde hat nogen flere kanoner.

BRESK

De har ingen tro paa Deres land. Saaledes er det med alle de yngre. Vi, folkeraadet, er da ikke feigere end andre.

STOLL

dristig. Nei, men latterligere.

BRESK

Er vi latterlige?

POMP

Vi som gaar i kampen for vort land?

BRESK

til alle, seende sig rundt. Er vi latterlige?

ALLE

Nei, nei. Det er fædrelandsløs tale. Det er skammelig.

De stimler truende om ham.

BRESK

Jeg foreslaar at Stoll ikke faar lov til at være med i heltekampen for fædrelandet.

POMP

Jeg støtter dette forslag.

ALLE

Ja, ja!

STOLL

helt modig. Mere end gjerne for mig. *Vil gaa.*

VESTBY

Hold kassen, saa skal jeg passe paa at han ikke deltar ulovlig, at han ikke styrter sig i kampen.

Ingen vil holde kassen.

FLERE

Jeg ogsaa! Jeg skal ogsaa passe paa!

GREGORIUS

klokt. Jeg synes da det er best at repræsentanten Stoll blir med i kampen. Han bør dele lod med os andre. Dertil er han valgt. Det er folkets vilje. Og han saa ut som han gjerne vilde undslippe.

BRESK

Det er rigtig hvad Gregorius sier. Jeg tar mit forslag tilbake.

ALLE

Ja, ja! Stoll skal være med. Værsaagod, Stoll!

STOLL

Men jeg gjentar jeg synes at vi er latterlige.

GREGORIUS

stille. Ja, det nytter ikke. Vi har ikke lov til at avskjære en av folkets utvalgte adgangen til heltedøden. De faar da være med.

ALLE

Ja, ja!

VESTBY

Jeg foreslaar at Stoll gaar i spissen med dynamitkassen.

ALLE

Ja, ja. I spissen. Værsgod i spissen!

VESTBY

som gir Stoll kassen. Vær nu forsigtig med dynamitten, Stoll. Denne ære faar trøste dig med at du ikke blev sekretær. *Hopper av glæde.* Det er som jeg er blit kvit en kløe. Jeg er aldeles vaat over hele kroppen. Jeg har det saa godt! Jeg har det saa godt!

RYPE

Saa gaar vi litt igjen da!

POMP

idet de skal til at gaa. Jeg foreslaar at vi konstituerer

os som freds- og voldgiftskomité, og sender denne komité — os selv altsaa — til at underhandle med naboen.

BRESK

— med fienden.

POMP

— med naboen!

BRESK

Ja, her har vi grunden til ulykken. Hvorledes kan det gaa anderledes naar man har venner blandt fienden?

POMP

Jeg skulde tro at ingen elsker fædrelandet saa høit som jeg —

BRESK

Desuten har Pomp og hans parti altid været fiender av fred og voldgift. Derfor vil jeg nu stemme mot hans forslag.

MANGE

Ja, ja!

BRESK

Folket vil at vi skal slaas.

POMP

Folket vil først og fremst ha fred.

GREGORIUS

Folket vil først og fremst at vi ikke skal binde os for stærkt, ikke til nogen ting mellem himmel og jord.

BRESK

Folket vil først og fremst sin ære.

POMP

Folket vil —

BRESK

Folket vil —

ALLE

Folket vil —

Stor larm.

RYPE

Denne veien! Denne veien!

Han tar i Stoll og fører ham. De skal til at følge, saa sier

BRESK

Jeg foreslaar at naar vi gaar i kampen for vort elskede fædreland, saa vil vi gaa i kampen som stolte republikanere. Jeg foreslaar at vi indfører republikken.

MANGE

begeistret. Ja, ja!

ANDRE

likesaa begeistret. Nei, nei!

POMP

halvgraatende. Er dette øieblikket til at gjøre oprør mot vort elskede kongehus?

BRESK

Hvor er kongen i dette øieblik?

MANGE

Ja, ja. Hvor er kongen?

PRÆSIDENTEN

som er faldt aldeles sammen, vaakner nu. Jeg maa nedlægge protest mot at kongens person inddrages i debatten.

BRESK

Jeg forlanger avstemning over mit forslag. Før gaar jeg ikke et skridt! *Han sætter sig, tar sig en slurk av feltflasken.*

MANGE

sættende sig. Nei. Nei. Ikke et skridt!

GREGORIUS

Selv om vi indfører republikken — jeg skal ikke uttale mig om hvorvidt der efter grundloven er adgang til herom at fremsætte forslag eller ei — men selv om, sier jeg, saa vilde det bli til gavn for os andre, neppe for Bresk og hans parti. For de vilde allesammen stemme paa sig selv til republikkens præsident.

BRESK

Ja naturligvis, vi vilde stemme paa den som vi syntes var dygtigst.

NOGEN AV BRESKS PARTI

Ja, ja. Naturligvis.

ANDRE AV SAMME PARTI

Nei, det gaar ikke an.

GREGORIUS

Der er allerede splid i partiet. Hi hi —

BRESK

Hvem er det som altid sætter lus i skindpelsen. Det er Dem som aldrig tænker paa fædrelandet, altid bare paa partiet.

GREGORIUS

Tænker jeg ikke paa fædrelandet?

POMP

I tænker alle mere paa partiet end paa fædrelandet.

BRESK

Men især De, gamle taarepompe og *peker paa Gregorius* den gamle ræven der.

GREGORIUS

Ræven er ogsaa et dyr.

VESTBY

til Bresk. De kan selv være en ræv!

BRESK

Kalder De? *Gir ham et slag med sin laurbærkrans.*

VESTBY

Han slaar. Gud hjælpe mig, han slaar midt under møtet.

BRESK

Vi er ikke i møte nu. Vi er i krig. Leve republikken!

MANGE

Leve republikken!

RYPE

Denne veien, nu er fienden ikke langt fra broen.

PRÆSIDENTEN

La kjærligheten til fædrelandet samle os. Leve fædrelandet!

BRESK

De bare skriker: leve fædrelandet, forat De skal kunne holde Dem paa benene — forat det skal virke som drammer.

NOGEN

Han haaner præsidenten!

BRESK

Den gamle fædrelandsforræder som har smisket for alle partier.

EN

slaar Bresk. Kalder De præsidenten?

Bresk slaar igjen. Slagsmaalet blir almindelig. Bresk og hans tilhængere roper: Leve republikken! *De andre:* Leve kongen! Leve fædrelandet!

RYPE

Nei, men kjære dere da! — Fienden kommer. — Hold op. — Det er jo mot fienden dere skal slaas. *Han gaar imellem og faar støt fra alle kanter, tar dynamitkassen fra Stoll.* Det er best jeg redder den. Ellers kunde det komme til at gaa ut over fredelige mennesker ogsaa.

De har kjørt de to kanoner op mot hverandre.

EN

Hvor er krudtet?

De leter.

EN ANDEN

Krudtet er glemt. Det er Deres skyld.

DEN FØRSTE OG MANGE ANDRE

Nei, det er Deres skyld.

Kampen fortsættes fra scenen og i kulisserne. De skyter med pistoler og stikker med kniver. Mange falder.

RYPE

Jeg har aldrig set saa uvorne folk, jeg. Men de er ikke rædde for livet. Det var synd at si. *Roper.* Men fienden da, folk! Fienden! — De hører ikke.

Nu er næsten alle faldne.

VESTBY

døende. Og jeg som trodde det var et fredelig hverv jeg var valgt til. Leve fædrelandet. *Dør.*

RYPE

Gud hjælpe min syndige sjæl. Nu tror jeg ikke der er flere igjen av dem!

Gregorius, som lot som han var død, reiser sig og vil liste sig bort.

RYPE

bøier sig over ham og spør. Hr. Gregorius?

GREGORIUS

Ja! kjære veiviser! Det er mig som er den gode, gamle Gregorius.

RYPE

Nei, ven min! Da er det best du gaar samme veien som kameraterne dine. *Stikker ham.*

GREGORIUS

Leve fædrelandet! *Dør.*

RYPE

forklarende. Han kunde reise ind til byen og stifte et nyt folkeraad! *Ser utover valplassen.* Jeg har aldrig set saa rare mennesker. Dette kan da ikke skade fienden. Fienden ja! *Ræsonnerende og idet han uttaler ordene som de skrives.* Hvad er fienden? Fienden er din uven. Det er fienden man skal dræpe, ikke sig selv. Man maa ikke begynde et slag med selvmord. Vel! Fienden vil gjøre dig ondt. Er ondt godt? Nei. Skal jeg da la fienden gjøre mig noget ondt? Nei, da vil jeg heller gjøre ham noget ondt. For man maa være uvenner med sin fiende.

Og fienden skal ikke ha det godt. Det er grei skuring. Der er han. —

Man hører kamptrompeter og kommandorop.

Han kommer nedover mot broen. *Betænker sig et øieblik.* Nu skal vi se om han kan komme over den broen. Kongen og alle de øverste er i spissen. — Nu er de allerede paa broen.

Han tar dynamitkassen, skynder sig mot broen. Man ser han gaar ned under den.

Litt efter høres et voldsomt knald.

Broen sprænges i luften.

FJERDE AKT

SAMME STED

Røken trækker væk. Man ser broen er sprængt i luften.

Rype kommer krypende frem. Han er tilsølet.

Ella sees oppe i fjeldet. Hun kommer nedover. Litt efter digteren.

RYPE

børster litt av sig, ser sig om paa valplassen. Der ligger de! Og her ligger vi! *Finder noget niste paa en av de faldne. Sætter sig til at spise og drikke.* Undres om det kommer regn til kvelden?

Folket kommer listende.

SKOMAKEREN

Her har staat et stort slag.

SKRÆDDEREN

Og her ligger kongen og alle de øverste fienderne. Jeg kjender dem personlig. Jeg har sydd for dem.

EN

Hele folkeraadet ligger her. Det var tapre folk!

EN ANDEN

Og fienden har de beseiret.

EN TREDJE

De er faldt for sit fædreland.

SKOMAKEREN

Hver eneste mand!

SKRÆDDEREN

Heltedøden. La os bøie vore hoder.

SKOMAKEREN

La os blotte dem først.

SKRÆDDEREN

Ja, ingen kan granske nyrer og hjerter — tænk som vi har miskjendt dem.

SKOMAKEREN

Vore gjæve fædre! Til evige tider vil deres navn leve blandt os.

SKRÆDDEREN

Vore ædle aner! La os vokse ved at mindes vore store avdøde. Leve de døde!

ALLE

høitidelig, men stille. Leve de døde!

Høitidelig pause.

EN

peker paa Rype. Der sitter en som lever.

EN ANDEN

Det var han som viste dem veien.

EN

Saa du dem falde?

De stimler alle om Rype.

RYPE

Ja, jeg saa dem falde, den ene efter den anden.

SKOMAKEREN

Det maa ha været et opløftende, forfærdelig, men skjønt syn? Hvad?

RYPE

Aaja — det var ganske pent.

SKRÆDDEREN

Underlig — hvad?

RYPE

Ja, det var da rart.

EN

De styrtet sig i kampen?

RYPE

Hissige folk, ja!

EN ANDEN

Tapre alle som en?

RYPE

Ja, det gaar ikke an at kalde dem rædde.

EN

Og du selv — hvorledes deltok du i kampen?

RYPE

Aa, jeg holdt mig helst litt unda. Saan litt avsides.

EN

Var du bange?

MANGE

truende. Var du bange?

RYPE

reiser sig. Nei, nei, nei, nei da! Men jeg maatte det jeg, for jeg var ansat ved dynamitten. Jeg maatte ta mig av fienden. De andre fik ikke tid til det.

SKOMAKEREN

I kampens hete glemte de dynamitten — saaledes styrtet de sig mot fienden! De stolte! Jeg kan næsten ikke tale for graat. *Truer med haanden.* Det skal en anden gang vise fienden hvad det vil si at vove sig ind blandt vore fjeld!

SKRÆDDEREN

Men la os ikke over de døde glemme denne levende helt! Han har gjort sig fortjent av fædrelandet.

EN

Vi vælger ham til vor repræsentant til folkeraadet.

MANGE

Ja, ja!

EN ANDEN

Nei, vi vil ha ham!

EN TREDJE

Nei, vi vil ha ham!

RYPE

Aa nei, nei. Jeg duer ikke til det. Jeg duer ikke til det. *Vil gaa, de slites om ham.* Bli bare ikke uvenner for min skyld. — Jeg duer ikke til det.

EN FJERDE

Hvor er du født?

RYPE

Jeg er født inde i byen. Ned ved bryggen.

EN

Der bor jeg!

FLERE

Der bor vi. Vor repræsentant i folkeraadet skal du være.

RYPE

Aanei. Jeg ber saa tyndt for mig. Jeg duer ikke til det. Aa, vær saa snil at la mig slippe. Jeg skal aldrig gjøre det mere. Aa, vær saa snil —

SKOMAKEREN

Hvilken beskedenhet!

SKRÆDDEREN

hviskende. „Et dålig hufvud hade han, men hjärtat det var godt." *Han peker paa sin pande.* La os heller paa anden maate hædre denne tapre veteran fra krigens tid.

EN

Ja, en liten, men god pension vil vist passe bedre for ham.

Naar de andre ikke ser ham, kryper Rype op i et træ.

EN

Der ligger den hærdebrede Pomp, som saa ofte har graatt over sit fædrelands fremtidsskjæbne.

SKRÆDDEREN

Og her ligger Stoll, den retlinjede med den store fremtid. Som bonjouren sitter paa den mand — i døden! — og sat i livet!

SKOMAKEREN

Og her ligger Gregorius, som der ikke var svik i. Jeg vil ta en lok av hans haar som en relikvie — han hadde ikke meget. Ak ja! Nu behøver han endnu mindre.

EN

Og der ligger Bresk med den vældige røst — han som altid speidet efter fienden.

SKRÆDDEREN

Alle de ædle. La os bære dem paa vore skuldre ind til staden og jordfæste dem under stor folkesorg, under klokkernes klang, under sænkede flag.

ALLE

Ja, ja!

SKRÆDDEREN

Og naar vi har jordet dem, skrider vi til valget av nyt folkeraad.

Det grøsser i Rype.

SKRÆDDEREN

Længe leve fædrelandet!

Alle istemmer dette rop og gaar dernæst i stor procession, syngende. Kvinderne har plukket løv og blade som de sætter paa de dødes hoder.

RYPE

Gudskelov! *Klyver ned av træet.* Jeg ryster endnu over hele kroppen. Det er fælt at skræmme folk saan. *Faar øie paa Ella og digteren.* Uf, der er flere. *Vil klyve op igjen*

Digteren har i dype tanker beskuet valplassen, staar nu og ser efter det bortdragende folk.

Ella gaar hen til Rype.

ELLA

Der rinder blod nedover armen. Er De saaret?

RYPE

Er jeg det? Jeg klorte mig kanske litt, da jeg var nede under broen.

ELLA

forbinder ham med sit lommetørklæde. Var De under broen?

RYPE

Ja, med dynamitten.

ELLA

spørgende. Det er Dem som —

RYPE

Hys!

ELLA

Det er Dem som —

RYPE

Nei, nei. Lov mig ikke at snakke om det.

ELLA

Det er Dem som har sprængt fienden i luften? Det er ikke folkeraadet.

RYPE

Hys! — Ja, det er mig, men ikke snak om det. Ikke snak om det? Ikke si det til digteren heller — der kommer han. Han kunde kanske komme til at lage vers om det. Og han har sagt han syntes jeg er saa rar. Og saa — før man vet ordet av det, saa kanske man sitter i folkeraadet paa livstid. Nei, det pene tørklæ da!

DIGTEREN

kommer hen til de andre. Ja, dette er herlig. Og nu skal der komme et digt som er stort som en gjerning. For nu har jeg igjen tro paa mit herlige folk. Kom,

kjære venner. Kom, kjære venner — kvinden, helten, digteren. *Med utstrakte hænder.* Er det ikke skjønt at leve, naar man for sine øine ser at der endnu findes store mænd og store følelser.

ELLA

Du forstaar ingenting.

RYPE

bange. Hys!

DIGTEREN

Herregud, er De saa smaalig at ikke engang nu kan det store naa Dem — saa kold at ikke engang nu kan der strømme varme fra menneskene til Dem. Bare koket, kold, uforstaaende.

ELLA

haardt. Hvorfor gjorde ikke D e dette?

DIGTEREN

Gjorde dette! Aa gud. Aa gud, dette er ikke enkeltmandsgjerning.

ELLA

Jo.

RYPE

meget bange. Hys!

DIGTEREN

Aa, jeg føler det. Dette er et helt folks samlede opsparte folkeegenskaper som har foldet sig ut i solglans, som har fortættet sig til geni, som har hvælvet en mindebue over landet der vil staa til alle tider, for alle mennesker. Jeg føler mit hjerte slaa. Jeg føler mig større. Jeg føler mig stolt. Jeg elsker mit land og dets folk. Og paa knæ vil jeg bede om tilgivelse for alle mine haanende ord, alle mine smaa tanker. Aa, at De er saa liten — Ella, at de ikke har plass til det store, til kjærligheten, til samfølelsen med menneskene. Ella, kom la os delta i folkets jubel.

ELLA

Nei. — Gaa!

DIGTEREN

stille, stolt. Jeg foragter Dem, fordi De ikke kan føle stort. Jeg vil ile efter mit folk — synge dets sorg, synge dets glæde. *Gaar.*

RYPE

henrevet. Det er en begavet mand!

ELLA

ser litt paa ham, derpaa med utbrud. Jeg elsker Dem ikke.

RYPE

beskedent. Nei — jeg har ikke sagt det heller jeg.

ELLA

Gid jeg gjorde! Gid jeg gjorde!

RYPE

— ja, det kunde da være ganske — ganske artig.

Ella gaar graatende til en anden kant end de andre.

RYPE

ser efter dem. Jeg synes det er de andre som er rare. Men jeg faar nok se at komme hjem paa hotellet. Kanske der er kommet nogen nye reisende.

FEMTE AKT

TORVET

Opover mot bakgrunden staar en række av likkister som tænkes fortsat utover til begge sider.

Høitidelig klokkeklang. Et likfølge gaar over scenen, ut og kommer frem bak kisterne igjen. Det er folk av alle samfundsklasser. De fylder litt efter litt hele scenen.

Mens toget gaar over scenen føres følgende samtale.

A

til B. Det var til velsignelse for folket. Til velsignelse for folket. Til velsignelse for folket.

B

til A. Aa jeg synes det var meget mas og litet mat.

C

Det er svært saa man har begyndt at gaa med lyse klær i begravelser i det siste.

D

Aaja, naar bare hjertet er sort, som skrevet staar.

E

Han var svært braakende av sig den avdøde.

F

Det kan ikke negtes at det har været svært fredelig her siden han er død.

G

Det var svært saa plusselig det kom.

H

Ja tænk — det er jo ikke mere end to dager siden jeg saa —

I

Letter De paa hatten, naar Jesus blir nævnt?

J

Ja, kjære Dem — bestandig. Det gjør man da virkelig altid.

K

Gud vet hvem av os det blir næste gang.

L

Dja!

M

letter paa hatten. Er det ikke hr. Hansen?

N

letter ogsaa paa hatten. Nei. Jeg trodde De var hr. Hansen.

O

Gudskelov at det ikke er vi som ligger der.

P

en høi, grætten mand. Ja, ialfald at det ikke er mig.

Naar alle folk har samlet sig, stiger digteren frem bak kisterne.

DIGTEREN

Landsmænd! — Der er to slags sorg mellem menneskene. Den bitre, den sure, den som uthuler, den som knækker og slaar til jorden. Og den anden, den frugtbare sorg, den styrkende sorg, den sorg hvorav der spirer nyt liv, den glade sorg. Den første stryker igjennem os som kold høstvind. Den anden er som den milde melan-

koli, der kommer over en naar den lyse vaar smiler for første gang over landet. Efter den bitre sorg sitter der tvil — tvil om gud og tvil om mennesker. Efter den glade sorg kommer der tro. Men er ikke tro som sol over menneskene? Er ikke tvil som taaker hvori menneskene gaar vild. Landsmænd! Idag er det sol over landet, selv om der hænger taaketrevler igjen i sindene. Og solen faar alt til at vokse. For naar vi ser paa disse kister foran os, er det ikke da som den jord hvorpaa vi staar hæver sig, er det ikke som vi selv stiger, er det ikke som vi, hver en av os, vokser saa vi ser videre, saa vi puster lettere, er det ikke som flammen i vor sjæl brænder høiere, som vort legeme faar ny ungdom, som der er lagt en alen til vor vekst. Hvorfor? Fordi store gjerninger er øvet. Øvet i fædrelandskjærlighetens navn.

Undertrykt bevægelse i mængden. Graat. Løfter.

ELLA

der staar like ved digteren. Jeg foragter dig.

DIGTEREN

Der er kolde sjæle imellem os. Jeg bekjender det høit og lydt og med inderlig bøn om tilgivelse: Jeg var selv en saadan kold sjæl. Jeg haanet. Jeg saa kort. Jeg spottet den beskedne, dagligdagse dont som disse mænd øvet. Hadde jeg hat kjærlighet i mit sind, saa hadde jeg set dem i lys av deres heltedaad som skulde komme. Men jeg var blind for lyset. Jeg var ikke ydmyg som de mange, der med tillid, enfoldighet, ærbødighet, høiagtelse saa op til vort folkeraads daglige gjerning. Nu er tiden for os som tvilte, til at graate. Men de som trodde, høster kjærlighetens løn. *Han vender sig mot kisterne.* Helter!

Bevægelsen blir større hos mængden. Der høres utrop, stærk graat. De trykker hverandres hænder. Falder hverandre om halsen.

ELLA

langsomt men stærkt til digteren. Folkeraadet kom i kamp

indbyrdes og fældte hverandre. Det var tjenestegutten Rype som sprængte fienden i luften!

DIGTEREN

stærkt rystet, ser paa hende. Hvad?

ELLA

Ja, ja. Saasandt jeg lever.

DIGTEREN

samler al sin evne, al sin kraft. Landsmænd! — Der stiger nye sandheter i mig. Det er som forhæng splittes. Det er som jeg ser ind i tingenes væsen. Det er som aanden er over mig og byder mig tale. At si sandheten som den er. Hør mig!

Folkets spændthet er i voldsomt stigende.

EN KVINDE

dæmpet. Han ser ut som en profet.

MANGE DÆMPEDE RØSTER

Ja, ja.

DIGTEREN

Om disse mennesker som der ligger, var faldt i kamp for fædrelandet mot fienden — om det var saa, hvad hadde de da gjort andet end sin pligt. Betalt litt paa sin gjæld. Har de ikke redet os som marer i mange aar? Har de ikke fyldt hver krok av landet med løfter som aldrig blev opfyldt, har de ikke suget gode evner til sig og lagt dem øde, har de ikke sat sig bredt over alt landet, saa det knaket og knaset i alt som var andre menneskers tanker og følelser. Har ikke dette ormfyldte Torsbillede stjaalet respekten fra al anden gjerning? Har de ikke tat marven av hvert ord som var stærkt i landet? Hvor er de henne alle de hæderlige ord som skulde være hver mands stolthet, hans hellige eie — fædrelandskjærlighet, æresfølelse, frihet. Det hadde været bedre om vi hadde mistet dem, at de var blit borte for os, end at de nu ligger der som en sammenblaast haug av tomme erte-

bælger. Ballasten i baaten skulde de være, og nu flagrer de i luften for hvert mundpust som ballonger barn leker med. Forbandet — forbandet være de!

Folkets forfærdelse som har været i stigende, slaar nu ut.

EN

Hvad er det? Er han gal?

EN ANDEN

Han skamskjænder graven.

EN TREDJE

Han skamskjænder landets største minde.

De trænger truende om ham.

DIGTEREN

med stor voldsomhet. Ja, ja. Til avgrundens rand har de ført os.

En skare fremmede mænd kommer ind.

DEN FØRSTE

blandt de fremmede. Er han død? Saa kommer vi for sent. Vi vilde hilse paa landets store søn. Vi kommer til hans lik. Vi, eders naboer som avvekslende har været eders forbundsfæller og eders fiender i de hundrer av aar som gik, maa vi bevidne eder vor dyreste deltagelse i sorgen over eders store søn.

EN

Fremmede! Hvad er det I taler om? Hvem er den store mand? Hvem er vor store søn?

DEN FREMMEDE

Skal vi, de fremmede, si hvem der er eders store søn?

MANDEN

Kommer I for at haane os?

DEN FREMMEDE

Vor sorg er stor. Vi har ikke plass til haan. Vi har mistet alle vore beste, alle vore store mænd.

MANDEN

peker paa kisterne. Ja, fældet i kampen av disse som her ligger.

ALLE

Ja, ja!

DEN FREMMEDE

med et smil. Ak nei. De fældte sig selv. De laa lik da vi kom. De slog hverandre indbyrdes. Vi saa det.

ALLE DE FREMMEDE

Ja, ja. Vi saa det.

DEN FREMMEDE

Vi trodde sandheten byder os at tale, at dette folk ingen farlig fiende var. Vi trodde at det vilde lægge sig selv øde. Og saaledes saa det ut. For disse som her ligger, de fældte sig selv. Indbyrdes. Men da kom eders store mand, han som I alle kjender, han der sprang færdig ut av folket. Han kom. Alene gik han i kampen og tilføiet os nederlaget.

DE FREMMEDE

Ja, ja. Saa er det.

MAND

Hvem er da denne store mand?

ALLE

Hvem er det? Hvem er vor store mand?

EN KVINDE

Kanske digterpresten vet det.

MANGE

Ja, ja.

KVINDEN

For han var jo som en profet. Han saa i et syn hvorledes det var gaat til. Sandheten kom over ham.

FOLKET

til digteren. Hvem er den store mand? Du maa vite det. Hvem? Hvem?

EN

Er det dig?

ALLE

Var det dig? Leve fædrelandets frelser?

Jubel mot ham.

ELLA

haanlig. Svar!

DEN FREMMEDE

peker. Der er han jo.

DE FREMMEDE

Der er han! Der er han!

De peker op paa et vindu i hotellet. Der staar Rype i skjorteærmerne og ser ut. Han holder den ene arm langt tilbake, saa det ser ut som han holder noget i haanden bak sig.

FOLKET

Var det ham?

DE FREMMEDE

Ja, ja!

FOLKET

Kom ned!

RYPE

forstaar ikke først. Skal jeg?

FOLKET

Ja.

RYPE

Jeg vet ikke rigtig om jeg har tid.

FOLKET

Kom, kom!

RYPE

mistænksom; kniper øinene sammen. Har Dere faat vite noget nu?

FOLKET

Ja, ja!

RYPE

bestemt. Jeg bare sier én ting. Folkeraad vil jeg ikke være.

FOLKET

Jo, jo!

RYPE

Saa kommer jeg ikke. *Vil lukke vinduet.*

EN

Nei, du behøver ikke være det du ikke vil. Bare kom!

ALLE

Ja. Bare kom!

RYPE

Ja, saa skal jeg komme. Jeg skal bare slaa ut — — *forsvinder.*

Livlig samtale mellem folket, mens Digteren og Ella kommer frem i forgrunden.

DIGTEREN

Ella!

ELLA

Du løi jo.

DIGTEREN

Løi jeg? *Tænker sig om.* Ja, ja! Men jeg trodde jeg selv hadde opdaget det.

ELLA

Hvorfor tok du ikke magten? Du tænkte paa det — jeg saa det. Du behøvde bare ha strakt haanden ut.

DIGTEREN

Med engang forstod jeg at det var ulovlig ikke at ha geni naar man skal styre. Og Ella, Ella, nu vet jeg en gjerning at gjøre. *Til folket.* Hør, hør! Saalænge menneskene vil beherskes, maa de ha en hersker. La os vælge en høvding. La os vælge den store til høvding. En, ikke mange. En som vi gir os, ikke en som v faar. La ham herske saalænge han kan holde sig stær-

kere end folket. La os gi ham al magten, for magt maa den ha som skal styre. Og den skal styre som kan flytte menneskene, som paa en gang kan ha hele folket i sin haand, som kan gjøre gjerninger

HELE FOLKET

Ja, ja. La os vælge Rype.

SKRÆDDEREN

Har jeg ikke altid sagt at vi maatte ha en hersker.

SKOMAKEREN

Hvem var det som altid sa at det var de hundre tyranners regjering vi har lidt under i mange aar?

Alle ut mot Rype.

ELLA

bøier hodet. Jeg forstaar, at for dig var det du nu gjorde, en stor gjerning. *Ser paa ham.* Tilgi mig meget! Elsk mig mere! *Hen til ham, smilende.* Og jeg skal pine dig av al hjertens lyst. *Holder en rose for hans mund.*

RYPE

kommer ind, baaret i triumf av hele folket.

FOLKET

Vi vælger ham. Vi vælger ham.

RYPE

Det haster ikke. Det haster ikke. La os først gjøre det første. Og det er at putte disse i jorden *peker paa kisterne* og gjemme dem godt. Og det nærmeste er at være gla fordi vi har faat fred i landet. Er der ikke nogen pen musik her? Kom med en fele. Jeg skal spille, og dere skal danse. Det er det allerførste vi bør gjøre.

SKOMAKEREN

Ja, men et folkeraad maa vi da ha!

SKRÆDDEREN

Ja, det bør vi vælge før sol gaar ned. Klokken er mange.

RYPE

Klokken er bare for skræddere og skomakere. *Alle ler.* Der kommer maanen ogsaa. Syng, digter! Syng en munter sang.

Rype spiller. Folket stiger over kisterne, og festen begynder.

Tæppet falder.

HARALD SVANS MOR

KOMEDIE I FEM AKTER

FØRSTE OPLAG TRYKT 1899

PERSONERNE

Josef Ildberg, Rasmus Billing, Bendixen, Hennig, Simers, Johansen — journalister.
Graagaard, kasserer.
Peder Dingsrud
Urskoug
Harald Svan
Thorstad, sanger.
Lorentz, maler.
Professor With
Professor Hvamstad
Professor Augedal
I. M. Olsen, fabrikant.
Ramberg, stortingsmand.
Kjøbmand Nilsen
En murer
Byraachef Paulsen
En journalist
Fru Svan
Ragnhild Frich
Fru Thorstad
Madam Hansen

FØRSTE AKT

Et redaktionskontor. Temmelig tarvelig og uhyggelig.

ILDBERG

kommer. De faar virkelig hænge op nogen rene haandklær, madam Hansen.

MADAM HANSEN

Jeg skifter to ganger om uken.

ILDBERG

Jamen De faar skifte naar haandklærne er skidne, selv om det blir mer end to ganger om uken.

MADAM HANSEN

De kan faa rene haandklær hver dag om De saa vil, naar han bare vil betale mig det jeg har tilgode, han Graagaard.

ILDBERG

Kassereren?

MADAM HANSEN

Ja. Jeg har ikke raad til at lægge ut selv længer.

ILDBERG

leende. Faar ikke De heller det De skal ha. Ikke jeg

heller, madam Hansen. Vi arbeider for æren, vi to. I dette fillebladet.

MADAM HANSEN

Nei men hys da.

ILDBERG

Filleblad var det jeg sa.

Madam Hansen bytter vand paa karaflerne. Det plystrer gjentagne ganger utenfor.

ILDBERG

hen til vinduet; lukker op. Aa er det Dem, hr. professor?

STEMMEN

Fransen — Stortinget —

Maa hører bare enkelte ord.

ILDBERG

Altsaa: Vi skal ta ind den artiklen om kandidat Fransen imorgen. Det er det De ønsker. Og sætte som overskrift — —

STEMMEN

sier noget.

ILDBERG

gjentar. Burde ikke Stortinget her træ støttende til? — Javel! Godmorgen, hr. professor. *Lukker vinduet. For sig selv.* Gud vet hvorfor Stortinget her skulde træ støttende til? Skjønner De det, madam Hansen?

MADAM HANSEN

Nei.

ILDBERG

Ikke jeg heller. *Lægger sig paa sofaen.*

Idet madam Hansen skal gaa, møter hun Dingsrud i døren.

DINGSRUD

med for store klær. Meget lurvet. Til madam Hansen. Der har De igjen de 45 ørene som jeg laante av Dem. *Da madam Hansen er gaat, smilende til Ildberg.* Saa kan man

laane mere en anden gang. Det er fornuftig at være ærlig.

ILDBERG

Ja. Av og til.

DINGSRUD

Ja av og til. Naturligvis. — De ser ikke ut som De er i humør til at være ærlig — idag da. Hvorledes gaar det med vekslerne?

ILDBERG

vender sig mot ham. Hvad raker egentlig det Dem?

DINGSRUD

som hele tiden holder sig oppe ved indgangsdøren. Spakt. Nei, nei! Hvis nu jeg kunde skaffe Dem nogen penger da?

ILDBERG

Hvorledes?

DINGSRUD

Det er ikke her i bladet.

ILDBERG

Nei, hvorledes skulde De faa i bladet?

DINGSRUD

For der er ingen.

ILDBERG

Nei, det skal gud vite. Jeg har tilgode for tre maaneder. Men jeg mente at De som ikke skriver i bladet —

DINGSRUD

Nei, jeg skriver ikke. For det kan jeg ikke. Men De kan. Jeg har en stor plan. Tusener! Titusener! Hundretusener!

ILDBERG

Aa tak! Jeg kan nøie mig med hundrer!

DINGSRUD

Akja! Det var det jeg kunde tænke. *Litt efter, ganske sagte.* Kan De skrive om rapskaker — — Aa nei, det er kanske ikke noget for Dem?

ILDBERG

som ikke forstaar. Hvad var det De sa? — om?

DINGSRUD

Jeg spurte om De vil skrive en artikel om rapskaker.

ILDBERG

Om rapskaker.

DINGSRUD

De behøver ikke kjende noget til det. Den er skrevet. *Tar tegneboken frem; viser artiklen.* Vil De?

ILDBERG

Neigu vil jeg ei. Var det planen?

DINGSRUD

Nei, det var ikke planen. Det var bare hvis De vilde tjene nogen hundre kroner. Forresten vil han nødig ut med kontanter, han rapskake-grossereren. Han vil helst betale med en flot middag — for saa kan han være med selv. Men han drikker svært. Han drikker sig fuld — og da kanske —

ILDBERG

Saa skulde vi lette ham — hahaha.

DINGSRUD

Ja De! Det nytter ikke med mig. For jeg kan ikke skrive. Det duer ikke med rapskaker altsaa.

ILDBERG

ler. Nei. Jeg tror ikke det.

DINGSRUD

Jeg har noget andet.

ILDBERG

Hvad er det?

DINGSRUD

En general.

ILDBERG

En general! Har han forraadt landet?

DINGSRUD

Det er bare nogen pikehistorier. Meget slemme pikehistorier forresten.

ILDBERG

Men hvorledes.

DINGSRUD

Bare ganske forblommet.

ILDBERG

De mener at jeg skulde — —

DINGSRUD

Han er gift og har voksne barn.

ILDBERG

Faa høre de pikehistorierne.

DINGSRUD

Redaktøren er jo aldrig her, og De kunde sætte det ind uten at nogen fik vite at det var Dem. Og selv om De fik avsked, hvad gjør saa det. De faar jo ingen gage allikevel, og avisen ramler om otte dager.

ILDBERG

Men hvorledes skulde jeg kunne betale min gjæld med denne generalen?

DINGSRUD

Kanske for at undgaa skandale — at —

ILDBERG

forstaar. Aa!

DINGSRUD

Og selv om der ikke fløt kontanter, saa kunde det kanske interessere —

ILDBERG

mere og mere irritert. Ind paa ham. Fortæl De historierne. Hører De. Fortæl. *Tar et tak i ham og ryster ham.*

DINGSRUD

lar sig ryste. Derpaa ganske stille. Ja, det er leit at staa paa bar bakke saaledes som De gjør nu for øieblikket.

ILDBERG

Hvad er det De mener? *Ser paa ham. Slipper ham. Gaar derpaa litt frem og tilbake.* Vet De hvor redaktøren er henne?

DINGSRUD

Jeg har ikke set ham paa fem seks dager. Han er vist paa en større rangel nu, eller saa ligger han vel ute og fisker.

ILDBERG

Jeg trodde han altid gik og drak med Dem.

DINGSRUD

Jeg pleier bare at se paa. Jeg drikker ikke selv.

ILDBERG

Hvad venter De efter?

DINGSRUD

De er manden til min store plan. Det kan jeg føle. Her i skuldren.

ILDBERG

sint. Gaa med Dem! Hvad gaar De her oppe i kontoret for bestandig.

DINGSRUD

Vil De høre planen?

ILDBERG

stærkt. Gaa med Dem, sier jeg.

DINGSRUD

Nu gaar jeg. Men jeg kommer igjen. Hil dig, than av Cawdor, hil dig, than av Glamis, hil dig, Macbeth, du som skal bli redaktør av denne avisen. Ja, nu gaar jeg. Men jeg kommer igjen, for ingen avis kan undvære en mand som mig. *Vil gaa.*

ILDBERG

Hvorfor det?

DINGSRUD

kommer nærmere. Hemmelighetsfuldt. Fordi jeg kjender en telegrafist som har delirium. Jeg sitter ofte hos ham om

natten. Spør redaktøren hvad der kan flyte av det. Jeg kjender et departementsbud som ordner i en statsraads papirer og undertiden i hans skuffer. Spør redaktøren hvad der flyter av det. Jeg kjender en konstabel som er avsat paa grund av pengepressing. Spør redaktøren hvad der flyter av det. Jeg kjender en aagerkarl som har lange negler i kjøttet paa en anden statsraad. Jeg har forbindelser i alle etater. Jeg kjender en dame — det er ikke nogen fin dame — som er herre og mester over alt det vet som endnu findes i skallen paa en gammel oberst og kammerherre. Spør redaktøren hvad der kan flyte av det. Om der ikke kan flyte baade antydninger og hentydninger og forblommet tale og billeder av sælsom slaaende pragt. Og endda duer ikke den redaktøren vi har. For han kan bare sætte i stil det han har en mening om, det han tror og føler, det han vet. Ikke det andre! Det som maa til for at avisen kan gi noget av sig. Han har ikke den søte gift. De er manden. Han er for fin. De er manden. Han elsker menneskene. Han bryr sig ikke om penger. De er manden. Han er for bløt. De er manden som kan gjøre øiet haardt. Ikke tale om haanden. *Gaar.*

ILDBERG

blaaser i en pipe i væggen. Kom og hent manuskript. *Klipper ut av nogen aviser.*

FAKTOREN

kommer stille og paa tøfler.

ILDBERG

Manuskript. Værsgod.

FAKTOREN

op og lytter ved døren til redaktørens kontor. Er han ikke her idag heller?

ILDBERG

Nei.

FAKTOREN

ryster paa hodet.

ILDBERG

Ja, De kan saa si. Har De set kassereren?

FAKTOREN

Han staar nede i trappen og taler med denne Dingsrud. *Ryster paa hodet.*

ILDBERG

Ja, det er en fæl fyr.

FAKTOREN

Han har været paa tugthuset. *Gaar.*

ILDBERG

litt efter. For sig selv. Ak nei. Jeg er nok ikke manden. *Litt efter.* Det er en ganske mærkelig fyr.

Sangeren Thorstad og hans frue kommer. De er ivrige og nervøse. Ikke ganske unge.

THORSTAD

Goddag, Ildberg. Nu skal De faa se en artikel som De aldrig har set maken til.

FRU THORSTAD

Et angrep paa landet.

THORSTAD

Vi kommer i dette øieblik fra Uddevalla inde i Sverige, hvor vi har git konsert.

FRU THORSTAD

Thorstad har aldrig været saan ved stemme.

THORSTAD

Hanna akkompagnerte mu-si-kalsk.

ILDBERG

Hvad stod der i den artiklen da?

FRU THORSTAD

Gi Ildberg artiklen.

THORSTAD

Jeg har den ikke. Du tok den igaaraftes.

FRU THORSTAD

Jeg la den i din kuffert.

THORSTAD

Jeg saa efter i kufferten.

FRU THORSTAD

Lette du ordentlig? Rotet du?

THORSTAD

Jeg aapnet kufferten. Den var ikke der.

FRU THORSTAD

Alting kan da ikke ligge øverst.

THORSTAD

Alting skal ligge øverst!

FRU THORSTAD

husker plusselig. Farer hen, tar artiklen ut av Thorstads lomme. Jeg la den i din lomme forat du ikke skulde glemme den. — En saa skamløs artikel. Vi syntes vi maatte gaa herop i avisen og melde det straks vi kom hjem.

THORSTAD

De maa endelig ta den ind øieblikkelig.

ILDBERG

Her staar en anmeldelse av konserten i samme nummer.

FRU THORSTAD

indsmigrende. De finder nok en liten plass til den ogsaa.

ILDBERG

Vi har saa liten plass i denne tid at mere end en av artiklerne kan der ikke bli tale om.

FRU THORSTAD

Saa faar De ta angrepet paa landet vort. Ikke sandt, Ivar?

THORSTAD

Selvfølgelig.

FRU THORSTAD

med et suk. Det vilde ha hjulpet saa godt til konserten som vi skal ha paa mandag.

ILDBERG

Der er ikke plass. Anmeldelsen er desuten saa lang.

FRU THORSTAD

De kan stryke hvad der staar om mig.

THORSTAD

Paa ingen maate. Alt eller intet. Først landets ære. Saa vor ære. Men u-be-skaa-ret! Adjø.

FRU THORSTAD

Adjø. *Indsmigrende.* Mmmm.

THORSTAD

Kom saa, Hanna.

FRU THORSTAD

Du glemmer paraplyen.

THORSTAD

klyper hende i armen. Hys.

De gaar.

Litt efter kommer Thorstad igjen.

THORSTAD

Jeg glemte min paraply. Ta heller anmeldelsen først, saa kan De jo vente med angrepet til næste nummer. Der er saa mange angrep nu om dagen. Og det haster mere med konserten.

ILDBERG

Ja, som De vil. Men den er saa lang, saa jeg maa stryke i den.

THORSTAD

stiller sig op. Meget vred. Er jeg nationens sanger eller er jeg ikke nationens sanger?

ILDBERG

Jeg antar De er. Som alle de andre indfødte. Der synger.

THORSTAD

gaar hurtig mot døren, men kommer igjen. Er redaktøren hjemme?

ILDBERG

Nei. Og han kommer neppe.

THORSTAD

betænker sig litt. Maa De stryke i anmeldelsen?

ILDBERG

Ja.

THORSTAD

bestemt. Saa stryk det om min kone. *Gaar fort.*

ILDBERG

kaster avisen paa bordet og sætter sig med benene sprikende utover gulvet.

Kasserer Graagaard kommer.

GRAAGAARD

litt irritert over hans stilling. Det er mærkelig. Jo mindre redaktionspersonalet er, jo mindre er der at gjøre.

ILDBERG

Ja, det er mærkelig. Og naar nu jeg gaar, saa er der ikke noget at gjøre. For der er ingen til at gjøre noget.

GRAAGAARD

Saasaa! Ikke saa hissig. Nu tænker jeg nok vi skal faa det ordnet. Jeg tænker det. Det tænker jeg nok, ja.

ILDBERG

Paa hvilken av maaterne?

GRAAGAARD

Hvilken av maaterne?

ILDBERG

Paa den store eller paa den lille maaten? Saaledes at alle faar det de skal ha. Jeg ogsaa. Eller saaledes at nogen blir strøket. Deriblandt jeg.

GRAAGAARD

leende. Paa den lille maaten, tænker jeg.

ILDBERG

Ja, jeg kunde tænke det.

GRAAGAARD

Herregud. De er jo en ung mand. Har bare været her et aars tid og er halvt volontør.

ILDBERG

Helt.

GRAAGAARD

forstaar ikke. Helt?

ILDBERG

Helt volontør — helt frivillig. Helt uten at faa gage. Har De faat Deres tilgodehavende?

GRAAGAARD

Kassereren maa man altid betale.

ILDBERG

Ja, man maa vel det.

GRAAGAARD

Ja, det maa man. *Litt efter.* Man maa da det ja. Ja, det maa man. Man bør det.

ILDBERG

Jeg synes igrunden jeg er en idiot.

GRAAGAARD

Nei, synes De det da? Synes De det da?

ILDBERG

At jeg sitter her ganske alene og ganske gratis. Utlandet er reist paa landet. Redaktøren er fuld og er aldrig her. Literaturanmelderen skal ha barsel. Og her sitter jeg og faar ikke en skilling. Jeg bare klipper og klipper. Det er et deilig organ.

GRAAGAARD

De klipper med megen skjønsomhet.

ILDBERG

Tak. Igaar klippet jeg et konservativt utland og satte ind i vor liberale avis.

GRAAGAARD

Det er ikke saa farlig med utlandet. Utlandet bør man ikke se for ensidig. Man bør ikke det, nei.

En murer kommer ind.

MUREREN

Er det her?

ILDBERG

Ja.

MUREREN

At dem skriver bla'e.

ILDBERG

Ja, det er her.

MUREREN

Det har været slagsmaal borte i gata.

ILDBERG

noterer. Blev nogen arrestert?

MUREREN

Nei. Da konstabelen kom, saa lovte de at de pent skulde gaa fra hverandre.

ILDBERG

Hvad var grunden til slagsmaalet?

MUREREN

Aarsaken vites ikke.

ILDBERG

Hvad slags folk var det?

MUREREN

Murerarbeider Mattis Christensen og en ukjendt person. Men jeg skyndte mig herop. Jeg tænkte at bla'e vilde ha det som en nyhet.

ILDBERG

Ja tak.

MUREREN

strækker haanden ut. Aa mye?

ILDBERG

Det er to kroner det.

MUREREN

For blodig slagsmaal? Han Mattis blødde.

ILDBERG

Samme pris. Blod er ikke dyrere nu om dagen.

MUREREN

Ja, kom med pengene da.

ILDBERG

til Graagaard. De vil ikke være saa snil at lægge ut. Jeg har ikke paa mig. *Til mureren, pekende paa Graagaard.* Det er kassereren.

GRAAGAARD

Saanne nyheter faar vi jo allikevel fra politiet.

MUREREN

Det er vel bedre at faa den fra et øienvidne vel!

GRAAGAARD

Politiet kom jo, sa De.

MUREREN

Jeg har aldrig hørt saan prutting. Men naar jeg nu sier at De faar nyheten fra en av deltagerne i omhandlede slagsmaal?

ILDBERG

Var De den ukjendte person?

MUREREN

Ja, det er nok ikke frit for det. Og den andre var kameraten min, Mattis.

ILDBERG

Jeg synes da vi faar betale den.

MUREREN

Kom nu, kasserer. Ut med pengene. Jeg har liten tid, og ellers kommer jeg aldrig igjen mere.

GRAAGAARD

betaler. Hm! hm!

ILDBERG

De skal kanske op i de andre bladene nu?

MUREREN

Vi deler. Mattis gaar i nogen. Og jeg i nogen. Han venter borte paa hjørnet. Morning!

ILDBERG

Tror De at De kommer med flere nyheter idag?

MUREREN

Ialfald skal vi bort og ta os et glas. Og da kan en jo aldrig vite. *Gaar.*

GRAAGAARD

Sørgelige tider. Tænk en saan industri.

ILDBERG

Det er da ialfald ikke værre end at utgi et saant humbugblad som dette. Det er snyteri begge dele. Og vi er delagtige begge to. Baade De og jeg.

GRAAGAARD

Jeg protesterer. Jeg protesterer. Tror De jeg —

ILDBERG

De mottar jo gage av et saant blad.

GRAAGAARD

At utgi et blad er en fuldt hæderlig ting, enten bladet er godt eller daarlig. Man byr frem sin vare. Folk kan jo la være at kjøpe.

ILDBERG

Men abonnenterne da?

GRAAGAARD

De ligger paa landet nu om sommeren.

ILDBERG

leende. Akkurat som redaktionen ja. Det er svært saa spøkefuld De er idag.

GRAAGAARD

Aaja.

ILDBERG

De pleier ikke at være det.

GRAAGAARD

Jeg har hat som en forespeiling idag. Likesom et sildesyn. Og det muntrer litt, naar man har kone og barn og 1800 kroner bare oppe i departementet. *Sukkende.* Men

det var vel bare et syn. Jeg var ogsaa engang en vittig og morsom mand, sa folk. Muntrationsraad i en stor kreds med lange nætter og meget toddy. *Avbryter sig hurtig.* Men det var det vi talte om. Det var bladet. Det er en fuldt hæderlig affære. For mit vedkommende ialfald. Det eneste jeg undertiden bebreider mig, er at jeg for at kunne stelle med bladets affærer undertiden stjæler av det offentliges tid, av min departementstid. Og bladet er jo for mig bare en privat affære. Men jeg forsøker at betale det igjen. Jeg gjør da det. Ja.

ILDBERG

Ved at arbeide saa meget mere, naar De er i departementet da?

GRAAGAARD

Jeg kan ikke arbeide mere end jeg gjør. Jeg orker ikke det. Men jeg renoncerer frivillig paa adskillige av statens goder. Jeg sparer paa ved og lys naar jeg er i departementet. Og jeg utøver f. eks. ikke min stemmeret. Nei, det gjør jeg ikke. Og jeg passer paa altid — altid! — at min kone og kokkepiken ikke lar springen rende. Og jeg sørger for at en av gutterne mine som har friplass paa skolen, altid kan sine lekser. Han har det mange ganger leit, lille Johannes. Og saan paa mange maater. *Syngende.* Jada, jada.

ILDBERG

Hr. Graagaard. Kan De la mig faa 100 kroner i forskud.

GRAAGAARD

leende. Forskud. Bladet skylder Dem jo penger.

ILDBERG

Ja, la mig faa 100 kroner av dem som bladet skylder mig da.

GRAAGAARD

Bladet har jo ingen penger. Hahaha. Deres begreper er aldeles forvirrede.

ILDBERG

Men kan ikke De privat la mig faa de pengene. De kan jo avholde dem av min gage naar De faar ordnet affærerne.

GRAAGAARD

Jeg! Haha. Værre og værre. *Stille.* Kone og barn — bare i sko, betænk bare i skotøi —

ILDBERG

Saa gaar jeg paa staaende flekken.

GRAAGAARD

Snakket han noget til Dem om noget idag, han, denne Dingsrud. Noget om bladet, mener jeg.

ILDBERG

Nei.

GRAAGAARD

Ikke det! Gjorde han ikke det. Han sa da til mig at han hadde talt til Dem om at De burde bli redaktør av bladet.

ILDBERG

Aaja. Det snakket han noget om. Det var bare noget vrøvl.

GRAAGAARD

Aaja. Det var vel det.

ILDBERG

Jeg kjender ham slet ikke. Han bare gaar og driver om heroppe bestandig. Har nogen nyheter av og til. Er det ikke en fuldstændig kjeltring.

GRAAGAARD

Han har nok ialfald været det.

ILDBERG

Kanske han er paa bedringens vei nu da. Det pleier at være de værste.

GRAAGAARD

Ja, jeg tør ikke si noget bestemt. Det tør jeg ikke. Jeg tør nok ikke det, nei.

ILDBERG

Det kunde da ikke være tale om at reflektere noget paa hvad en saan mand snakker om. Eller at gaa i kompaniskap med ham. De vilde da ikke for eksempel.

GRAAGAARD

forskrækket. Nei jeg!

ILDBERG

Men jeg kunde, mener De.

GRAAGAARD

De er jo journalist.

ILDBERG

leende. Og saa mener De —

GRAAGAARD

Folk sier at De skriver godt. Jeg har ofte hørt tale om at De skal være saa begavet.

ILDBERG

Jeg faar jo aldrig lov til at skrive nogenting. Redaktøren vil gjøre alting selv. Naar han gjør noget da. Jeg skal bare skrive notiser og smaatterier som maa være i bladets aand. Ikke noget som jeg selv føler og mener og tror paa. Rakke ned paa nogen bestemte personer og rose disse samme evindelige partifællerne. Og det er ikke morsomt, ialfald i døde tider. *Reiser sig.* Var jeg i spissen for en avis, skulde jeg nok gjort levende tider.

GRAAGAARD

Man faar gjøre levende tider da.

ILDBERG

Jeg?

GRAAGAARD

Ja, mig kan det neppe være jeg mener. Jeg kan nok ikke gjøre levende tider. Nei, det kan jeg nok ikke. Jeg kan nok ikke gjøre levende tider. *Høit i tonen.* Jeg.

Ildberg gaar et slag opover gulvet. Sætter sig igjen.

Pause.

GRAAGAARD

Merkelig nok. Han skal ha mange forbindelser.

ILDBERG

Hvem?

GRAAGAARD

Denne — Dingsrud.

ILDBERG

ivrig. Ham kan det da for pokker ikke være tale om naar man skulde starte en ordentlig avis. En hæderlig uavhængig avis uten hensyn til partier og personer. En avis som ikke ligner nogen anden her i byen. Hvis en saan mand var med, saa var jo foretagendet dødsdømt med det samme. Det maa De da skjønne.

GRAAGAARD

Man skulde jo i et saant tænkt tilfælde ikke egentlig starte nogen ny avis. Bare fortsætte den vi har. Den har jo et stort navn fra gamle dager.

ILDBERG

Han var like umulig at ha med. Man kunde jo ikke vise sig sammen med ham paa gaten. Eller vilde De det?

GRAAGAARD

Nei. Jeg turde nok ikke det.

ILDRERG

Der ser De.

GRAAGAARD

Han fik holde sig i skyggen.

ILDBERG

Der fins ikke saa svarte skygger naar ikke forholdene er større end her i byen.

GRAAGAARD

Aa — lysforholdene er vel de samme her som andre steder. De er ung — det er nok mange ting som De ikke vet endnu?

ILDBERG

Og hvad slags forbindelser — — hvad slags penger er det en saan fyr kan skaffe?

GRAAGAARD

Hvis det nu var ganske ordentlige, redelige, ærlige penger —

ILDBERG

Er der overhodet tale om at han kan skaffe penger?

GRAAGAARD

Han nævnte noget om 50000 kroner.

ILDBERG

det gir et litet sæt i ham. 50000!

GRAAGAARD

Men at de kanske blev litt dyre.

ILDBERG

At de blev dyre. *Det banker paa døren.* Kom ind.

Professor With kommer.

Han er en meget høflig, men noget forlegen mand.

WITH

Mit navn er professor With.

ILDBERG

Jeg kjender hr. professoren. Professoren har jo saa ofte været her oppe.

WITH

Jeg visste ikke om De kanske hadde glemt — tør jeg spørre, er redaktøren hjemme?

ILDBERG

Nei, ikke for øieblikket. Men kanske jeg —

WITH

Ja, det er kandidat Fransen vi arbeider for i denne tid, vet De. Han søker Stortinget om et aarlig bidrag.

ILDBERG

Ja, jeg vet det. Professor Augedal har været her idag. Og igaar var professor Flo og overlærer Berg her i samme anledning.

WITH

Ja, vi er jo en større kreds. Men jeg synes ikke jeg saa noget i dagens nummer.

ILDBERG

Jeg hadde tænkt paa at samle alt i en række stemmer fra publikum og sætte det altsammen ind i lørdagsnummeret. Vi faar vel kanske ogsaa flere i ukens løp. Kanske det er en artikel professoren har der?

WITH

gir ham et manuskript. Aa artikel er for stort et ord. Det er bare en barndomserindring. Hvorledes Karl Fransen allerede som niaarsgammel gut — ja, De kan selv læse det. Jeg tror det vilde være til gavn og glæde for fædrelandet *smiler inderlig* — og vi vil jo alle glæde gamle mor — om Fransen fik de 4000 kroner. Og vi, hans venner, kjender ham jo, vi vet hvor bra og beskeden han er. Tænker altid først i siste linje paa sig selv. Kanske den allerede kunde komme imorgen.

ILDBERG

Ganske bestemt, hr. professor.

WITH

Maa jeg takke Dem.

Trykker begge herrer i haanden, hilser og gaar forlegent.

ILDBERG

mot Graagaard. At De blev dyre, sier De.

GRAAGAARD

ser forbauset paa ham. Hvad?

ILDBERG

50000! Kunde vi faa dem, kunde de ikke bli for dyre.

GRAAGAARD

Aanaa! Det vilde han forklare Dem selv, sa han, naar De bare ikke tok saa haardt i ham, sa han. Men det var forresten da jeg fik ubegrænset tillid til Ildberg,

la han til. Men man maa jo være forsigtig med overhodet at indlate sig med en saan fyr som denne Dingsrud. Man maa da være forsigtig. Maa man ikke?

ILDBERG

Jo gu maa man være forsigtig.

GRAAGAARD

Ja man maa da det.

ILDBERG

Tror De han kan skaffe de pengene?

GRAAGAARD

Det hørtes saan. *Litt efter.* Det kunde bli et stort foretagende. Og for en mand i min pekuniære stilling — hvis det da ikke var fordi det er en saan mand som denne Dingsrud. *Halvt syngende.* Som denne Dingsrud ja. Som denne Dingsrud ja.

ILDBERG

tænker paa noget. Syngende, halvt uten at vite det. Som denne Dingsrud ja!

Litt efter kommer Dingsrud.

DINGSRUD

stille og beskedent. Kanske jeg forstyrrer?

Ildberg sætter sig til at arbeide.

Graagaard tar frem nogen regnskaper.

Litt efter.

DINGSRUD

som har sat sig oppe ved døren. Om forladelse. Jeg har en mand som har hængt sig. Men han maa de dele med de andre aviserne. Men jeg har en stor toldsvik. Sand & Bjørnstedt. Kanske det største kolonialfirma paa plassen. Den er tre kvart sikker. Og tar De den, saa er De den eneste som har den imorgen. *Hvisker.* Den er mere end trekvart, for jeg har den fra telegrafisten. Han fortalte mig den inat da han hadde et anfald. Og han blev rød da jeg mindet ham om det idagmorges. Det er saan

nøktern og forlegen mand, naar han ikke netop har delirium.

Ophold.

Og saa har jeg talt med Svan, unge Harald Svan? Kjender nogen av herrerne Svan? Ja, navnet kjender De vel ialfald? Familien? De rike Svans. Han var villig. Han syntes det var en stor plan. Han var begeistret for planen. *Litt efter, da ingen svarer.* Han var villig. Og saa har jeg talt med Urskoug. *Taler som om nogen spør.* Han er rentier. Aagerkarl før, ja. Han er ogsaa villig. Villig til at laane den umyndige Harald Svan 50000 kroner at sætte i dette blad. Paa to betingelser. At Josef Ildberg blir redaktør, og at han faar 100000 igjen i løpet av to aar — ja, det er dyrt. Men til gjengjæld brydde han sig ikke om at ha nogen endossenter. Den umyndige Harald Svans navn alene var tilstrækkelig. Redaktøren skal ha 10000 kroner i gage.

GRAAGAARD

uvilkaarlig. Det var nu svært meget da.

ILDBERG

Ikke for det arbeide som d e r maatte til.

DINGSRUD

Hr. Graagaard skulde være forretningsfører. Han maatte gaa fra departementet og ofre sig udelukkende for avisen. Han skulde ha 6000 kroner og nærmere bestemte procenter.

ILDBERG

Og Billing — redaktøren?

GRAAGAARD

ivrig. Han kan simpelthen avsættes med en gang for kontraktbrud. Han er jo borte i ukevis.

ILDBERG

til Dingsrud, meget rolig, litt overlegent. Og De selv. Hvad skal De ha?

DINGSRUD

Ingenting.

DE TO ANDRE

Ingenting!

DINGSRUD

Ingenting. Jeg sa til Svan at jeg ingenting vilde ha. Derfor var han villig. Jeg sa til Urskoug at jeg ingenting vilde ha. Derfor var han villig. Og har jeg forlangt noget av Dem, mine herrer? Den eneste betingelse jeg har sat, var at Ildberg skulde være redaktør og hr. Graagaard forretningsfører. Og det er alle parter gaat ind paa undtagen De, mine herrer.

ILDBERG

Men Billing da. Hvorfor vil De med vold og magt ha ham væk? Er De uvenner med ham?

DINGSRUD

Billing er et av de eneste mennesker som har gjort mig noget godt. Mine herrer har saaledes aldrig gjort mig noget godt. Men Billing duer ikke til avisen saaledes som jeg har tænkt mig den. Til den avisen duer Ildberg og Graagaard.

ILDBERG

plusselig. Haha. Jeg tror Gud hjælpe mig De staar her og gjør nar av os. Graagaard, tror De ikke?

GRAAGAARD

Jo, det ser nærmest saan ut. Jeg trodde virkelig litt paa det i begyndelsen —

DINGSRUD

der sitter ganske stille. Det er sandt hvert ord.

Redaktør Billing kommer.

Han er en stor mand med et klokt, fintskaaret ansigt. Munden er livlig. Øinene er triste. Venlig uttryk. Han har drukket.

BILLING

Nei, at dere sitter her og arbeider! I denne varmen! Gud, hvor dumme dere er. *Ler hjertelig.* Dere skulde heller ligge ute og fiske, baade dag og nat. Se. *Viser hænder og armer.* Brune av solen og fulde av myggestik. De klør deilig! Det er ikke gaat op for dere at det eneste fuldt ut hæderlige her i verden er at ligge i bakken eller i baaten og la sig steke og bake og brune av solen — at det er synd at arbeide naar solen skinner. Bare arbeide om hverdagene, ikke om soldagene. Dere skulde bare se paa dere selv — hahaha — saa samvittighetspinte og grinete dere ser ut. Det kommer bare av at dere sitter her og arbeider i deres ansigts sved. Det er solen som skal gi sveden. *Ler.*

Pause.

DINGSRUD

Er det saa morsomt at fiske da?

BILLING

Aa! Bare lugten av den raa fisken da, mand! Og de smaa drammene og pølsebiterne. Og saa ligger jeg og ser ind paa byen her. Jeg liker mig best naar jeg kan se byen. Og naar det er maaneskin over landet og ut over fjorden og tvertover baaten, da tænker jeg paa Venedig, og i solskin tænker jeg paa Genua, og naar det er stjerner, da er det Florens jeg tænker paa, og alle de andre byrepublikkerne, paa Athen, paa Sp — nei fy fan ikke paa Sparta. Og saa ønsker jeg at byen her skulde bli som en av de gamle republikkerne med borgere, den ene hovnere end den andre, paa byens vegne. Og det er som jeg hører munter, høirøstet tale om at være de første i landet og i Norden og altid være paa frihetens side, og jeg hører larmende kor av latter og begeistring. Ja. Ja. — Og det er ikke saa rart, for det er jeg som holder talerne, og det er jeg som er det larmende kor — hahaha

— hele koret, far. *Alvorlig.* Ja, hr. Dingsrud det er godt at fiske. Ikke tale om al den deilige hvittingen og undertiden slænger det til med en makrel ogsaa — og den gaar som lyn i vandet, naar jeg drar den. Morsom fisk, De. Men det er ikke meget av den længer.

DINGSRUD

De kjender vel Svans, De, hr. Billing?

BILLING

Svans paa Hedemarken?

DINGSRUD

Ja. Det er rike folk?

BILLING

Svært rike. De kommer egentlig fra Aalesund. Var det største hus der.

GRAAGAARD

Sandbergs sønner er det største hus i Aalesund. Har været det i umindelige tider.

BILLING

Svans var vist likesaa rike.

GRAAGAARD

Efter Sandbergs sønner kom Celius og brødrene Svan.

BILLING

Nei, De tar feil. Brødrene Svan var det første klipfiskfirma i landet.

GRAAGAARD

Det største klipfiskfirma tænker jeg blir Maurits & Co. i Bergen.

BILLING

Maurits & Co. handler ikke med klipfisk. Det er kolonial og manufaktur.

ILDBERG

Maurits & Co. er klipfisk.

BILLING

Maurits & Co. Gud bevare mig vel. Største kolonialfirma i landet.

GRAAGAARD

Det tænker jeg vi kalder H. C. Ingebretsen her i byen.

BILLING OG DINGSRUD

Langtfra. Det er Maurits & Co. i Bergen.

GRAAGAARD

H. C. Ingebretsen er og blir vel det. Skattelagt for en formue av otte millioner.

BILLING

Det har han aldrig hat. Skal vi vædde?

ILDBERG

Det maa jeg si. Jeg trodde han var minst likesaa rik som Carsten Franke.

DE ANDRE

Som Carsten Franke. Haha.

BILLING

Han spiser paa guldtallerkner, far. Har været der engang paa et journalistmøte.

GRAAGAARD

Minst tyve millioner. Han tjener minst sine ni hundre tusen om aaret. Minst — la mig se — uten overdrivelse — og da regner jeg ikke engang med —

BILLING

Bare hvad han har av fabrikker utenfor byen.

GRAAGAARD

Og i skog da!

BILLING

Jeg skulde ikke forlange mere end hvad han tjener i en maaned.

GRAAGAARD

Han kommer nu ikke op mot Gudbrand Hansson da.

BILLING

Haha. Gudbrand Hansson!

GRAAGAARD

Det er landets rikeste mand.

BILLING

Gudbrand Hansson! Jeg tænker vi holder paa Carsten Franke jeg. Han gir sine svigersønner 100000 kroner i julepresent han.

GRAAGAARD

stille og avgjørende. Det er nok ikke tvil om at Gudbrand Hansson er den rikeste mand i landet.

DINGSRUD

Ja, Gudbrand Hansson er nok svært rik.

BILLING

Kommer ikke op mot Carsten Franke.

ILDBEBG

Uf ja, Carsten Franke skal være ordentlig rik!

GRAAGAARD

Jeg er nok villig til at lægge mit hode paa blokken for Gudbrand Hansson.

BILLING

Sludder.

GRAAGAARD

stille latter. Jeg gir to Franker for en Gudbrand Hansson.

BILLING

Det er ting som man ikke kan disputere om. Det er bare for at si imot.

GRAAGAARD

Jeg kjender min skatteligning.

Nu snakker de alle i munden paa hverandre. Man hører: Gudbrand Hansson. — Carsten Franke. — Det er jo ikke mening i slikt. — For noe vrøvl. — Det er bare for at si imot osv.

Derpaa blir der en liten pause.

BILLING

Som Carsten Franke. Hahaha.

Derpaa atter liten pause. De ser ut som de tænker paa tingen.

ILDBERG

Det er ikke noe mot de store firmaer ute i verden. Rothschilderne —

BILLING

Og amerikanerne.

DINGSRUD

Vanderbilt.

BILLING

Gould.

GRAAGAARD OG BILLING

Nei, Vanderbilt er den rikeste.

BILLING

Otte millioner om aaret!

DE ANDRE

i munden paa hverandre. Otte! Haha. Si: 100 millioner!

BILLING

Jeg har engang set en russer som hadde sølvminer i Ural. Han sa selv han var den tredjerikeste mand i verden.

GRAAGAARD

avgjørende. Den rikeste mand skal nu være Li-Hung-Chang, han kineseren som nylig var i Europa. Han skal eie to og en halv milliard. Han blir to hundre og femti tusen kroner rikere for hver dag som gaar.

ILDBERG

utbrytende. Det er ikke sandt!

BILLING

samtidig. Aa fan!

DINGSRUD

samtidig. For hver dag.

De sitter med aapen mund og ser paa Graagaard.

GRAAGAARD

smiler overlegent og trækker paa skuldren. Tja, hvad skal man si.

De sitter alle et litet øieblik og ser ut for sig.

DINGSRUD

Ja, saa rike er ikke Svans paa Hedemarken.

De ler og saa sier

BILLING

leende. Nei, saa rike er de ikke. De kommer egentlig fra Aalesund. *Avbryter sig leende og sier til Graagaard.* Naa, det er sandt Sandbergs sønner var nok de rikeste. Men det er rike folk. De har været det i over hundre aar. Det er vist enken efter Olaf Svan som har det hele nu. Baade Olaf og hans ældre bror Frederik er død. Flinke folk og idealister som det kaldtes i min tid. Sværmet for at landet skulde bli stort og berømt, sværmet for den evige fred, trodde paa at menneskene var gode, var svært religiøse — ja, det var nu nærmest den forrige generation av Svanerne det. Men idealister var de to brødrene som døde ogsaa. Enken kjender jeg ikke. Men rike er de, selv om de ikke er saa rike som han kineseren. Ja, godmorgen da. Jeg vilde bare se opom om dere levde. Kom De, Dingsrud, saa kan de andre bli sittende her og stelle med avisen endnu et par dage.

ILDBERG

i en hissig tone. Det er ikke noe morsomt at sitte her og stelle med denne avisen.

GRAAGAARD

Det kunde kanske være paa tide at redaktøren blev litt — litt nøktern naa snart. Det gaar daarlig med affæren. Ja, det gjør det. Det gjør da det ja.

BILLING

Et helt komplot! Og moral ogsaa tror jeg! Hvad sier De, Dingsrud.

DINGSRUD

Jeg synes det gaar godt som det gaar jeg.

BILLING

Der kan dere høre. Dingsrud er folket. Han vet hvad der høver sig.

ILDBERG

avfeiende. Hr. Dingsrud er neppe nogen heldig repræsentant for folket.

BILLING

Det var stygt sagt!

ILDBERG

Stygt sagt.

DINGSRUD

Aa nei. Jeg er nok i det hele tat ikke nogen heldig figur. Er jeg vel, hr. Graagaard?

GRAAGAARD

Jeg vet ikke hvad jeg skal tro om Dem, hr. Dingsrud.

BILLING

gjentar til Ildberg. Det var stygt sagt.

DINGSRUD

smiler til Ildberg og Graagaard. Derefter. Jeg tror ikke at hverken hr. Ildberg eller hr. Graagaard tænkte paa det som De slaar paa. For de to kommer ikke evig og altid trækkende med dette tugthuset mit. Det er folk som meget bedre kan sætte sig ind i hvorledes folk er som har været eller skal paa tugthuset, end som saa. Og hvorfor gjør De det bestandig? For at kunne vise et ædelt hjerte og faa lov til at forsvare de ulykkelige og si at de daarlige i virkeligheten er de gode og mere saant.

BILLING

ser en stund paa ham. De kunde gjøre en mand ganske ædru, De. *Han gaar hen og ser ut av vinduet.*

Imidlertid kommer Harald Svan ind. Han er en ganske ung mand paa 17—18 aar. Meget blond. Stor og stærk. Venlig og elskværdig uttryk. Han bærer sportsdragt. Han bukker og smiler.

Ildberg gaar mot ham.

Dingsrud som ikke straks saa ham, farer hen til ham og trækker ham litt tilside.

DINGSRUD

idet han gaar forbi Ildberg. Det er Harald Svan.

ILDBERG

Aa! *Ser uvilkaarlig hen paa Billing. Derefter til Graagaard.* Det er Harald Svan.

GRAAGAARD

høit med utrop. Svan!

SVAN

Ja!

BILLING

uten at vende sig. Er der nogen som vil tale med mig?

DINGSRUD

hen til Billing. Gaar De nedover gaten?

BILLING

Ja, nu gaar jeg. Jeg trænger en styrkedrik. *Sætter sig.*

DINGSRUD

gir Svan en stor billedbok som denne blader i. Derpaa hen til Billing som holder paa at falde i søvn. Vi forbereder en overraskelse til Dem.

BILLING

En overraskelse —

DINGSRUD

Til Deres jubilæum.

BILLING

Hvilket jubilæum?

DINGSRUD

De glemmer da ogsaa altid Dem selv. Deres femogtredve aars jubilæum som pressemand, og saa skulde vi tale med denne unge mand. Han er repræsentant for sportsmændene.

BILLING

For sportsmændene?

DINGSRUD

Ja. De er jo en gammel fisker. Ikke sandt, mine herrer? Vi forbereder en overraskelse for hr. Billing. *Da ingen svarer, i en stærk tone.* Ikke sandt?

ILDBERG OG GRAAGAARD

samtidig. Jo!

DINGSRUD

Saa møtes vi om en stund borte paa Jensens kafé.

BILLING

Det ser grangivelig ut som jeg blev kastet ut av min egen avis.

DINGSRUD

Ja, det ligner — haha —

BILLING

idet han gaar, til Graagaard. Nøktern, De far! Gud give jeg aldrig behøvde bli nøktern mere i hele mit syndige liv. *Gaar.*

ILDBERG

til Dingsrud om Svan. Er han saan at det gaar an at by ham billedbøker?

DINGSRUD

Om han er over den kriminelle lavalder, mener De. *Høit.* Maa jeg præsentere hr. Harald Svan, kasserer Graagaard, Josef Ildberg.

HARALD SVAN

smiler litt først. Men da ingen sier noget. Ja, det var — Dingsrud og jeg har talt sammen om dette. Dingsrud er jo fra samme by — han er jo nemlig ogsaa fra Aalesund, hvor min familie er fra. Og jeg er aldeles enig. Jeg synes det er en storartet plan. Hvor rart det vist gaar for sig i en avis. Jeg synes jeg har mærket saa meget hemmelighetsfuldt. Ja, jeg synes det.

ILDBERG

De har altsaa tænkt nøie over det som hr. Dingsrud har talt med Dem om?

GRAAGAARD

fort og ivrig. Ja, det er meget rigtig. De har vel nu tænkt rigtig over — forsøkt at sætte Dem ind i hvad det

er for et skridt — det er jo ikke hver dag man gjør — man tar eller rettere gjør et saant skridt.

SVAN

aapent og tydelig. Ja. Og jeg vil. Jeg vil være med at gavne mit land, fordi der ikke er noget land i verden hvor der er saa mange store mænd. Og det maa vi ikke glemme. Og jeg forstaar saa godt at jeg ikke maa snakke om det til nogen. Det har jeg da mærket med engang lel at det var nødvendig. Og det gjælder jo om at faa alle de store mænd til at skrive i denne avisen. Mange av dem har jo allerede gjort det.

DINGSRUD

Harald Svan sværmer for store mænd.

SVAN

forfærdelig alvorlig. Ja, det gjør jeg. Det er ikke noget jeg selv saa gjerne vilde være som *avbryter sig leende* — ja, ikke være stor mand, naturligvis. For det driver jeg det vel neppe til. Men bare at gaa i deres fotspor. Tænk at kunne skrive udødelige værker. Eller at gaa høiest mot nordpolen eller sydpolen. Eller at vinde førstepræmierne i de store internationale sportsstevner.

DINGSRUD

Foreløbig har Harald Svan slaat sig paa sporten.

SVAN

tar likesom uten at lægge mærke til det en kopipresse og løfter den med let haand. Beskedent. Aaja, nogen præmier har jeg jo vundet.

DINGSRUD

peker paa Svan. Til de andre. Hvad?

SVAN

Men jeg tænker da at naa høiere. Det er kanske dumt — men jeg har ført dagbok i mange aar, og der har jeg skrevet op altsammen like fra min første barndom. Det var likesom for at lette arbeidet for andre, hvis jeg

drev det til noget her i verden. Saa behøvde man ikke gaa og spørre og spørre alle andre som hadde kjendt mig. For det er sandt hvert evige ord jeg har skrevet. Og det vilde jo lette naturligvis. Og det er det rare. Jeg har altid hat valget mellem at bli opdagelsesreisende eller at bli digter eller sportsmand. *Tar sig i det, smilende.* Ja, jeg har ikke hat valget naturligvis. Men jeg har aldrig visst, mener jeg, hvad jeg skulde vælge. Jeg har hat like stor lyst til altsammen, naar jeg har gaat paa fjeldet eller oppe i skogen hjemme. Ja, for jeg har jo bare været paa landet hele mit liv.

DINGSRUD

Ja —

SVAN

Det er første gang jeg er i byen.

DINGSRUD

Ja. Og Harald Svan stoler fuldt og fast paa at bladet skal forvalte hans penger til fordel for ham og til gavn for landet.

SVAN

Ja, det er jeg aldeles sikker paa. Jeg forstaar jo saa godt at der endnu trænges baade sund oplysning og god læsning utover by og bygd her i landet.

DINGSRUD

Ja, det har De sandelig ret i. Ikke sandt?

ILDBERG

litt nødtvungent. Jo naturligvis.

DINGSRUD

Det har nok Harald Svan mere end ret i, gud bedre os — ikke sandt, hr. Graagaard?

GRAAGAARD

Ja naturligvis! Og et rigtig stort og praktisk averteringsblad for Oplandene er saavidt jeg kan forstaa ogsaa meget paakrævet.

DINGSRUD

Det er ogsaa meget sandt. Derfor vil forretningsføreren let bli en meget vigtig person. I foretagendet.

SVAN

Ja, jeg kjender jo dette bladet fra liten gut av.

DINGSRUD

der hyppig nikker til det Svan sier. Ja, Harald Svan har hørt saa meget fordelagtig om bladet.

SVAN

Baade mine forældre og min onkel og alle andre i min omgang ogsaa forresten har jo talt saa meget om det. Jeg vet jo hvad det er for et blad, og jeg har jo selv læst saa meget storartet i det.

DINGSRUD

Og De sætter bare den ene betingelse at Josef Ildberg skal være redaktør. *Nikker til Svan.*

SVAN

litt forlegen, likesom litt nølende. Ja, jeg synes da det. *Da Dingsrud nikker til ham, ikke høit.* For der maa jo nyt blod til.

ILDBERG

gaar braat forbi Dingsrud hen til Harald Svan, tar hans haand. Meget bevæget. Jeg synes De er en bra, ung mand, Harald Svan. Stol paa mig. Det skal bli en avis som der ikke er make til i landet. Uavhængig, retfærdig, real. Det skal bli umulig for noget menneske at komme utenom den avisen. Den skal være som en tryghet i landet. Vaaken og paa vakt. Og jeg skal arbeide dag og nat. Jeg føler jeg duer til dette. De skal ikke komme til at angre at De stoler paa mig, Harald Svan.

GRAAGAARD

Og hvad avertissementer og det forretningsmæssige angaar, saa — *Trykker bevæget hans haand.*

DINGSRUD

ser litt paa de andre. Kommer derpaa hen og trykker Svans haand. Intenst, likesom glemmende sin sedvanlige blide tone. Og dypt, dypt i bunden skal den suge saft. *Ser paa de andre. Likesom formildende.* Den bør rotfæstes dypt i folket, mener jeg.

SVAN

meget bevæget. Jeg føler mig stolt hvis jeg kan bidrage til dette. Og jeg glæder mig til at fortælle det til min mor.

De andre viser nogen uro.

DINGSRUD

Ja, det kan jeg forstaa. Er hun her i byen?

SVAN

Ja, hun staar nede og venter paa mig. Hun er kommet til byen idag.

DINGSRUD

som om noget plusselig falder ham ind. Forresten — De bør helst ikke si det til Deres mor — endnu da.

SVAN

aapent og liketil. Hvorfor skal jeg ikke si det til mor?

DINGSRUD

Nei, ikke nu straks.

SVAN

Vel! Men hvorfor?

DINGSRUD

Det vil glæde hende mere naar hun faar det som en overraskelse. Naar alt er avgjort. Naar skuten seiler for fulde seil.

SVAN

glad. Ja det kan være. Jeg glædet mig saa til at si det straks. Men det er kanske bedre. *Hen til vinduet.* Hun staar ikke dernede længer. Saa kommer hun vist herop. Jeg bad hende komme herop om en liten stund hvis det blev for længe. Saa skulde hun bli kjendt med nogen nye venner. Ja, jeg tillot mig at kalde —

DINGSRUD

gaar stille hen til døren, stiller sig med ryggen til denne og laaser den saa sagte som mulig. Vær saa snil at gaa derind. *Sagte til Graagaard.* Vær litt munter. Le litt.

Graagaard ler.

Dingsrud puffer dem alle tre ind i værelset ved siden av.

SVAN

leende. Det var forfærdelig saa hemmelighetsfuldt. Det vil more min mor forfærdelig naar jeg fortæller hende det.

De gaar.

DINGSRUD

Ja naturligvis vil det more hende.

Det banker.

Dingsrud, der staar midt paa scenen, svarer ikke.

Det banker igjen.

Utenfor høres

EN DAMESTEMME

Er det ikke her redaktøren har kontor?

EN MANDSSTEMME

Jo.

Der blir tat i døren.

MANDSSTEMMEN

Ja, saa er de vel gaat da — den andre veien.

Dingsrud smiler.

ANDEN AKT

Samme dekoration. Nogen tid efter.

Maleren Lorentz sitter og venter.

Man ser Ildberg føre Thorstad og fru Thorstad fra det indre kontor gjennem værelset til døren.

THORSTAD

Jamen saa hør da, hr. redaktør. *Holder sig paa strupehodet og skal til at ta en tone.*

ILDBERG

Ja, det hjælper ikke. Jeg er ikke musikalsk. Men hele pressen er jo enig med vor musikanmelder i at De sang falskt.

FRU THORSTAD

rettende. Detonerte. Si ialfald detonerte!

THORSTAD

rasende. De vil altsaa ikke la nationens første sanger faa et ord til sit forsvar ind i Deres avis?

ILDBERG

Nei.

THORSTAD

Dette skal De komme til at angre!

ILDBERG

Haha. Jeg gaar ikke paa konserter. *Idet Thorstad og frue gaar.* Glem ikke paraplyen. *Han puster ut.*

Det banker paa. Fru Thorstad kommer ind.

FRU THORSTAD

smilende og venlig. Aa undskyld. Jeg glemte min parasol. Der er den. *Ryster smilende paa hodet.* Vi kunstnere er saa nervøse. *Hun stikker frem et manuskript.*

ILDBERG

i godt humør, kysser hendes haand. Nei, frue!

FRU THORSTAD

indsmigrende. Naar jeg nu ber Dem, kjære hr. redaktør!

ILDBERG

Frue, der kan ikke være tale om det.

FRU THORSTAD

truer med fingeren. Fy Dem. *Gaar.*

ILDBERG

i talerøret. Si at jeg vil se gjennem referatet om mordet. Ikke en linje maa gaa i trykken før jeg har set det. Husk nu paa det! *Trykker Lorentz i handen.* Goddag.

LORENTZ

trykker med begge hænder. Goddag, kjære ven. Hvad var det egentlig de vilde, de to musikanterne?

ILDBERG

Først at jeg skulde avskedige min musikanmelder. Dernæst at jeg skulde ta ind en lang artikel, hvor han beviser at han ikke sang falskt paa konserten igaar.

LORENTZ

Gud bevare mig vel for en uforskammet fyr. Her har du min lille notis. *Holder en artikel hen til ham.*

ILDBERG

uten at lægge mærke hertil. Men jeg kunde ikke bli ærgerlig paa dem, hverken paa ham eller konen, skjønt de er heroppe hveranden dag og næsten plager livet av mig.

LORENTZ

Nei, du ser ogsaa saa gla og fornøiet ut efter at du er blit redaktør at du næsten ikke er til at kjende igjen.

ILDBERG

Ja, skulde jeg ikke være i glimrende humør. Og idag specielt. Har du læst den? Jeg synes det maatte kunne overbevise ethvert menneske. Jeg synes ikke motsigelse er mulig. Og et sprog! Stolt. Haardt. Marmor og saan følelse allikevel. Det er som ildmørje der er størknet i luften. Synes du ikke? Har du ikke læst den?

LORENTZ

Jeg vet ikke rigtig —

ILDBERG

Vor leder idag — Gregers artikel.

LORENTZ

Aa den ja! *Som ikke har læst den.* Den er glimrende. Ja han skriver udmærket.

ILDBERG

Sandheten uavkortet — og i trang elegant form.

LORENTZ

Ja, død og pine. Fuldstændig kunstnerisk. Som pagen av Paul Dubois.

ILDBERG

Der finds ikke en avis i byen som kan peke paa en saan artikel.

Uten at der bankes blir døren revet op, og en mand med et sint ansigt viser sig.

KJØBMAND NILSEN

roper ind gjennem døren. Jeg tar ut helsidesavertissementet mit.

ILDBERG

Hvem er De?

KJØBMAND NILSEN

Jeg er kjøbmand Hans Nilsen, Kaape-Nilsen. Og efter

den artiklen idag vil jeg ikke længer støtte et saant pøbelblad.

ILDBERG

op mot ham.

KJØBMAND NILSEN

Man skulde ikke tro man var i et civilisert land. *Smelder døren og forsvinder.*

ILDBERG

efter ham. Uforskammede tølper. *Kommer igjen.* Pøbelblad!

LORENTZ

indignert. Man skulde ikke tro man var i et civilisert land!

ILDBERG

brister plusselig i latter. Nei, man skulde ikke tro det.

LORENTZ

Ler du?

ILDBERG

Tænk at jeg et øieblik holdt paa at bli sint. Sint fordi ikke kjøbmand Hans Nilsen, Kaape-Nilsen, vil avertere i et blad som jeg redigerer og som Greger skriver i. *Efter Nilsen, muntert.* Stakkars Tosken! — Jeg forsikrer dig til, da jeg gik indover til kontoret idagmorges i dette deilige veiret, da følte jeg hvorledes det var at være digter, og da jeg møtte nogen av mine kolleger fra de andre aviserne, holdt jeg paa at synge høit. For jeg syntes jeg var med i en tidlig, vaaken morgengjerning. Med paa noget usædvanlig, noget ekstra, noget rent og stort, og saa er det jo bare at jeg holder paa at faa istand en avis som aldrig lyver. Den simpleste ting av verden altsaa. En ærlig avis. Det er akkurat som Columbus' egg!

LORENTZ

revet med. Ja ja. Det kunde nok trænges.

ILDBERG

Det skal gaa, kan du tro. Det er bare det folk venter paa. De kommer til at styrte sig over den. Alle maa læse den.

LORENTZ

Jeg er sikker paa at du er manden.

ILDBERG

Det blir den eneste i sit slags! *I overmodig glæde.* Og det er jeg som er redaktøren. *Svinger Lorentz rundt.* Kom ind!

Professor Hvamstad kommer.

ILDBERG

Goddag, hr. professor. Det maatte da være en artikel for Dem, Gregers!

HVAMSTAD

Ja, den var god nok, men —

ILDBERG

Men — sier De. Jeg har da hørt Dem si det samme som Greger skriver — ordret hadde jeg nær sagt.

HVAMSTAD

Ja, den var nok godt skrevet, men —

ILDBERG

Det er det største talent vi har.

HVAMSTAD

Ja, det er nok talent; men —

ILDBERG

Men! Men! Vær saa snil at tale ut.

HVAMSTAD

De avbryter mig hver gang. Artiklen er udmærket i enhver henseende. Men uten forhold. Usamfundsmæssig. Man kan nok mene ja eller nei. Man skal ikke skrive det. Et visst hensyn til andres berettigede meninger gaar ind i den etiske fordring som man har lov til, er nødt til at stille til dem som paatar sig ansvaret ved at optræ

offentlig i et samfund. Det skulde synes indlysende. Men er det neppe i tilstrækkelig mon. Og netop minst hos dem som roser sig av at ha eller blir rost for at ha talent. Greger er et eksempel herpaa. Han har som De sier, et stort talent. Og han vil nok ogsaa naa til fuld anerkjendelse, om ikke før, saa naar han er død. Men saalænge han lever, vil han neppe faa saa mange med sig. Ialfald ikke blandt de meningsberettigede. Ikke blandt rolige tænkende fremskridtsmænd. Vil De være saa venlig, kjære redaktør Ildberg, at ta ind en liten notis om kandidat Fransen.

ILDBERG

Er ikke Fransen forsørget endnu.

HVAMSTAD

Nei endnu ikke.

ILDBERG

Det er paa tide nu snart.

HVAMSTAD

Vi gjør hvad vi kan. Vi. Vor lille kreds.

ILDBERG

Ja, De gjør det.

HVAMSTAD

Men nu tror jeg ogsaa det gaar. Efter hvad jeg hører i stortingskredser, skal der nu være stemning for et aarlig stipendium til Fransen.

ILDBERG

Endelig?

HVAMSTAD

Endelig!

ILDBERG

Og dette finder De etisk. At dere venner søker Storting og regjering og kommune for hverandre indbyrdes til fortrængsel for andre og til utelukkelse av al konkurranse.

HVAMSTAD

Men —

ILDBERG

Nu er det bare Fransen som ikke er forsørget. Og saa drager dere som en lang endossementskjede gjennem alle aviser for Fransens skyld. Aar ut og aar ind. Han har skrevet paa for dere. Nu maa dere skrive paa for ham. Som en tyk metemark klisser dere dere op ad stortingsmænd og statsraader. Dere sitter som nuller paa en snor og dingler og ringler om ørene paa almindelige folk som gir fan i Fransen. Og altid er det for kunstens skyld og for Universitetets skyld, og for moralens skyld og for Mor Norges skyld. Aldrig for Fransens skyld. Aldrig for deres egen skyld. Men jeg ser ikke andet end at det er dere selv som faar posterne. Og nu forlyder det jo at Fransen endelig skal faa sin, han ogsaa. Og Fransen maa der sørges for mens han lever. Hadde han været saa usamfundsmæssig at ha talent, saa hastet det jo ikke før han var død.

HVAMSTAD

Men —

ILDBERG

Dere er som melkeveien. Man vilde ikke lægge mærke til dere enkeltvis. Derfor kommer dere tæt, i trop og følge, og gnir dere op ad hverandre til der gaar fyr i, saa der staar et blekt uldent lys av dere lang vei.

HVAMSTAD

Men —

ILDBERG

Dette er sandheten om Fransen og om dere. Og det skal jeg skrive i avisen, for den astronomien er der mærkelig nok ingen som har skrevet om før.

HVAMSTAD

Men —

ILDBERG

Hvad er det De sier men til?

HVAMSTAD

Sier jeg men?

ILDBERG

Ja, De staar og sier men hele tiden.

HVAMSTAD

irritert. Nei jeg sier ikke men — Men —

ILDBERG

meget rolig. Værsgod. De har ordet.

HVAMSTAD

ogsaa rolig, litt overlegen. Og alt dette fordi jeg ikke er enig i Gregers artikel.

ILDBERG

Nei, fordi De e r enig i Gregers artikel. Men De vil ikke at han skal skrive det som De er enig i. D e r f o r er det at jeg aapnet min vredes sluser. Og fordi det plusselig gik op for mig hvor skammelig hele denne trafikken er.

HVAMSTAD

meget blid. Men herregud Fransen! Han gjør da ingen kat fortræd.

ILDBERG

atter busende paa. Men det skulde han gjøre!

HVAMSTAD

betænker sig litt, derpaa plusselig. Var det melkeveien, De sa?

ILDBERG

Ja, det var det.

HVAMSTAD

Et meget godt ord. Den vei hvorpaa nationen faar sin melk.

ILDBERG

Nei — den assuranseforening som skummer nationens fløte.

HVAMSTAD

smilende. Ingen avis kan undvære melkeveien.

ILDBERG

Si heller at melkeveien ikke kan undvære nogen avis.

HVAMSTAD

Paa snarlig gjensyn. *Gaar.*

LORENTZ

trykker hans haand. Jeg skulde ha lyst til at male dig saan som du stod der og gav ham det glatte lag.

ILDBERG

Man vet formelig ikke hvor man skal begynde, hvis man skal faa alt med.

LORENTZ

Storartet. Saan skal de ha det! Jeg vet ikke om jeg som et ringe vidnesbyrd om min beundring faar lov til at sende dig en liten skisse. Jeg tror jeg tør si at den jeg tænker paa, er en av mine aller beste.

ILDBERG

Tusen tak, kjære dig.

LORENTZ

Her er den lille notisen.

ILDBERG

idet han tar imot artiklen. Jeg var vel ikke for hissig?

LORENTZ

Aa langtfra! De tror altsaa simpelthen at de kan benytte sig av dig og dit blad til at fremme sine private formaal. Det er igrunden forfærdelig fornærmende.

ILDBERG

For saaledes holder de paa i aarevis, ser du.

LORENTZ

Og derfor skal de ha saan behandling som de fik.

ILDBERG

Men jeg maa ikke bli hissig. Det skjønner jeg. Men nu har de, jeg tror ikke jeg overdriver, naar jeg sier at

de har tigget til sig tyve professorembeder og ti aarlige stipendier, og det bare i de tre-fire siste aarene. Og der findes ikke en eneste av dem som ikke er en middels maatelighet som aldrig vilde være kommet frem om han hadde staat alene.

LORENTZ

Aa vet du — det maa vel sies at der er nogen av vore dygtigste folk iblandt.

ILDBERG

betænker sig litt. Ja, det er sandt. Det er nogen av vore beste som er saa naive at de blir med paa den trafikken. Det er næsten det skammeligste av det hele. Det glemte jeg at si ham. *Gjør et løp op mot døren. Kommer tilbake.* Ikke hissig. Ikke hissig.

LORENTZ

Det gjør sandelig ikke noget at du blir hissig. Det er den hellige vrede som der staar om i Bibelen.

ILDBERG

kommer til at se paa artiklen som han gaar med i haanden. Men hvad skal jeg med denne lange artiklen?

LORENTZ

Det var bare den lille notisen.

ILDBERG

læser. Og hvad er det som staar her — i indledningen. *Læser videre.* Du har da ikke skrevet dette selv?

LORENTZ

Herregud, der maa være en begyndelse. Og det andet er jo bare hvad verdenspressen sier.

ILDBERG

Nei. Dette kan jeg ikke ta ind.

LORENTZ

Men før har dere da altid tat ind —

ILDBERG

Ja før — det var før min tid. Og det interesserer

desuten ikke et menneske hvad smaabladene i alle de fillebyerne i Frankrike og Tyskland synes om dine billeder.

LORENTZ

Jeg trodde da det kunde ha sin interesse for dem herhjemme —

ILDBERG

For Mor Norge, mener du, at se hvorledes det gik en av hendes sønner. Hm! Det meste av det har jo desuten staat før.

LORENTZ

Ja men ikke i sammenhæng. Ja undskyld — jeg skal vist ikke — men jeg maa si at jeg trodde at jeg nu i vor nationale kunsts historie indtok en plass som —

ILDBERG

læsende i artiklen. Jeg ser det, ja. Det var dig som først — og det var dig som først — meget før end baade den ene og den anden. Og dette har du skrevet selv.

LORENTZ

Er det sandt eller er det ikke sandt?

ILDBERG

Ikke — tror jeg.

LORENTZ

til at gaa. Ja, jeg skal ikke plage dig mere.

ILDBERG

Vi kan da være like gode venner for det.

LORENTZ

høitidelig, med snærpet mund. Ja naturligvis.

ILDBERG

Herregud. Nu har det staat notiser om dig i denne avisen gjennem alle de mange aarene du har reist i utlandet. Naar du har utstillet her og naar du har utstillet der — naar du har været syk, og naar din kone har faat en liten — om dine medaljer og æresbevisninger. Du har sendt os utklip og notiser og bulletiner og av et

privatbrev hitsættes. Vi herhjemme tror du er den største maler i utlandet, og derute tror de at du er den største maler herhjemme. Og ingen av delene er jo sandt. Det vet du jo best selv, kjære gamle ven.

LORENTZ

Jeg er ikke kommet herop for at bli fornærmet.

ILDBERG

Nei, du er kommet herop for at faa ind den artiklen. Værsgod! *Gir ham artiklen.*

LORENTZ

Adjø!

ILDBERG

Adjø!

LORENTZ

idet han gaar, meget høitidelig. Den skissen som jeg har lovt dig, skal bli sendt.

ILDBERG

ogsaa høitidelig. Tusen tak. Det var meget snilt av dig.

Lorents gaar.

Ildberg sætter sig til at skrive.

Graagaard kommer ind fra sideværelset.

GRAAGAARD

med et brev i haanden. Jeg holder det ikke ut længer. Jeg har sittet og værket i hele dag, men nu kan jeg ikke holde mig længer. Dette er den ellevte opsigelse i anledning Gregers artikel. Hvor skal dette ende, og Kaape-Nilsen har tat ut sit helsidesavertissement. Det var 1500 kroner om maaneden.

ILDBERG

Det er mig som er redaktør, og jeg redigerer avisen som jeg synes det er rigtig.

GRAAGAARD

Jamen vi har et stort ansvar likeoverfor den unge Harald

Svan. Ja det har vi. Det har vi — ja! De og jeg. Og De likeoverfor mig og jeg likeoverfor kone og barn. Nu er det ikke mange dagene til vi skal betale avdrag. Og hvad er der i kassen?

ILDBERG

Det kommer nok.

GRAAGAARD

Elleve opsigelser gjør sandelig ikke avisen fetere. Og ikke gode artikler heller, hvis de ikke kaster andet av sig end opsigelser. Nei, det gjør de da ikke. Nei — sandelig gjør de ei, nei.

ILDBERG

Det er bare et tidsspørsmaal. — Omslaget kan komme imorgen — kanske idag.

GRAAGAARD

Det ser ut som det er kommet idag. Omslaget med opsigelser.

ILDBERG

Hvad er det der gaar av Dem idag, Graagaard?

GRAAGAARD

Folk er ikke fornøiet med avisen, hr. Ildberg. Folk vil ha en partiavis. Folk vil ikke ha en avis som staar over partierne. De vil ikke læse Deres og Deres venners tanker, hvor sande og dype de end kan være.

ILDBERG

Hvad vil folk læse da?

GRAAGAARD

De vil læse sine egne tanker. Men da de ikke har tid til at tænke selv, saa maa avisen gjøre det for dem.

ILDBERG

Avisen skal pille folks tanker ut av dem.

GRAAGAARD

Ja, hr. Ildberg. Sandelig er det saan. Jamen er det det!

ILDBERG

leende. Men nu er det mig som er redaktør, og De som er forretningsfører.

GRAAGAARD

Ja desværre.

ILDBERG

Vil De bytte?

GRAAGAARD

En artikel som den idag —

ILDBERG

Naa!

GRAAGAARD

En saan artikel er en udmærket artikel for Dem som redaktør, men det er en daarlig artikel for mig som forretningsfører. Og jeg har tat avsked fra departementet. Jeg halvgamle mand med kone og barn. Hvor var jeg henne? Jeg trodde jeg skulde gjøre min lykke. Og hvad blir det til. Jeg bare mærker at der sker en forandring inde i mig.

ILDBERG

Hvad er det for en forandring?

GRAAGAARD

Jeg føler at der vokser en ulv inde i mig. Ja bare le De! Men det er ikke saa morsomt at bli en ulv paa sine gamle dager. Og unge Harald Svan!

ILDBERG

Han har det udmærket, skriver han. Gaar paa jagt og læser noksaa flittig. Han tror nok at han skal faa artium til sommeren.

GRAAGAARD

Og Urskoug, som skal ha pengene. Jeg synes jeg hører ham le. Jamen gjør jeg det. Ja, det gjør jeg. *Ler høit og støiende.* Uf, jeg blir ordentlig bange.

Billing gaar over scenen med et manuskript i haanden. Han ser litt forkommen ut. Han røker snadde.

ILDBERG

Billing, De faar ta med Dem Graagaard. Han plager livet av mig. Jeg faar ikke skrevet et ord. Var det ikke en glimrende artikel idag?

GRAAGAARD

Elleve opsigelser!

BILLING

Der kommer nok flere.

GRAAGAARD

Uf da! Tror De?

ILDBERG

Hvad synes De om artiklen?

BILLING

Den var grov — men den var fin.

ILDBERG

Der kan De høre hvad en erfaren mand sier, Graagaard.

GRAAGAARD

De skulde ikke ta eksempel av hr. Billing. De skulde ikke det. Nei, sandelig skulde De ikke det.

BILLING

Skaal, Graagaard! *Gaar videre.*

ILDBERG

Er utlandet langt?

BILLING

To spalter.

ILDBERG

Kunde De ikke gjøre det kortere.

BILLING

England er ikke kortere idag. *Gaar.*

ILDBERG

Skal De ikke gaa nu, kjære Graagaard?

GRAAGAARD

Nu gaar jeg.

ILDBERG

Vet De hvorfor jeg er saa hyggelig imot Dem idag?

GRAAGAARD

Jeg vet ikke at De er saa hyggelig imot mig. Jeg har ikke mærket det. Jeg har da ikke det, nei!

ILDBERG

Det kommer av to grunde.

GRAAGAARD

At De er hyggelig imot mig. Jeg mærker det ikke. Jeg mærker det ikke.

ILDBERG

Jeg er hyggelig imot Dem. For det første fordi jeg er i godt humør paa grund av artiklen idag. Og for det andet fordi jeg var litt ondskapsfuld mot min gamle ven maleren Lorentz. Det maa jeg vænne mig av med.

GRAAGAARD

Og saa bruker De mig til at vænne Dem av med paa.

ILDBERG

Av med paa! Det er et nydelig sprog.

GRAAGAARD

Jeg har ikke bedre sprog, hr. Ildberg. Men jeg har kone og barn.

ILDBERG

Hvad sier De. Har De kone og barn. Er De gift?

Dingsrud kommer ind. Sætter sig beskedent like ved indgangsdøren.

ILDBERG

Hvad sier man saa ute blandt Deres folk?

DINGSRUD

smilende. I smaagaterne. Blandt simple folk. Blandt bærmen. Blandt de forkomne. Bærmen synes godt om Gregers artikel.

ILDBERG

Der kan De høre, Graagaard.

GRAAGAARD

Elleve opsigelser og Hans Nilsens store kaapeavertissement.

DINGSRUD

Herregud. Hvad gjør det, slik som dette blad maa gaa fremover.

GRAAGAARD

Det gaar ikke fremover. Det gaar ikke fremover. Det saa bare saan ut i begyndelsen. Men alle de — alle de gode artiklerne har bragt bladet ned igjen.

DINGSRUD

Det er bare en overgang.

ILDBERG

Graagaard!

GRAAGAARD

Men vi kan ikke betale Urskoug med en overgang.

DINGSRUD

mildt spøkende. Aanei, han vil nok gjerne ha reellere valuta, Urskoug.

GRAAGAARD

Men det har vi ikke.

DINGSRUD

farer op. Har De ikke? *Sætter sig som om han fattet sig.* Nei, det var ikke noget. Undskyld at jeg blander mig i ting som ikke vedkommer mig. Apropos jeg saa Harald Svans mor i byen idagmorges.

GRAAGAARD

Unge Svans mor!

ILDBERG

Hun kjender jo ikke til vore affærer med unge Svan.

GRAAGAARD

likesom lettet. Nei, hun kjender jo ikke til vore affærer med unge Svan.

DINGSRUD

langsomt. Nei, hun kjender ikke til Deres affærer med unge Svan. — Endnu!

ILDBERG

Endnu!

DINGSRUD

Urskoug kunde jo tænkes —

GRAAGAARD

ivrig. Ja hvis han ikke faar betaling, gaar han naturligvis ,til Svans mor.

ILDBERG

Endnu har vi tid paa os før avdraget skal betales. Og inden den tid kan meget være hændt.

DINGSRUD

Det er sandt som det er sagt.

ILDBERG

Men nu maa jeg arbeide. Og jeg kan ikke la mig forstyrre hverken av Svans mor eller av Dem, gamle ulv. Jeg maa gjøre min artikel færdig.

GRAAGAARD

sukkende. Er det en god artikel?

ILDBERG

leende. Ja, den er god.

De ler alle. Litt efter.

DINGSRUD

alvorlig. Kanske det kunde være bra med litt bølgedæmpere.

ILDBERG

Bølgedæmpere?

DINGSRUD

Ja eller med litt fendere. Støtputer saan.

ILDBERG

Hvad mener De.

GRAAGAARD

Hvad er det De mener, Dingsrud. Si det fort.

DINGSRUD

Jeg mener at der ved siden av de vegtigere ting kanske ogsaa burde være litt lettere gods. Noget som moret litt. Noget som kradset eller pirret eller fik folk til at le eller kanske endnu bedre, til at bli litt indignert. Der er f. eks. denne historien med stortingsmand Frichs kone som folk taler saa meget om nu om dagen. Jeg har nogen nye detaljer.

GRAAGAARD

uvilkaarlig. Aaja — la os ta den.

ILDBERG

Jeg tror virkelig De er blit forandret til en ulv alt, jeg, Graagaard.

DINGSRUD

Saanne ting mangler litt i bladet.

GRAAGAARD

ivrig. Ja, det gjør det. Det gjør det. Det vilde være saa underholdende.

DINGSRUD

Det er et meget umoralsk menneske, denne fru Frich. Meget umoralsk, saa det vilde være rigtig av avisen ogsaa i den henseende —

GRAAGAARD

eftertænksom. Ja, det er ogsaa sandt!

ILDBERG

Og saa skulde vi ta ind denne sladderhistorien?

DINGSRUD

Den er sand nok!

ILDBERG

Og saa skulde vi ta ind denne sande sladderhistorien, fordi Frich er vor politiske motstander.

DINGSRUD

halvt smilende. Ikke bare av den grund.

ILDBERG

Men ogsaa av moralske grunde. Synes De det, Graagaard. Vi skulde ta ind fru Frichs private liv som ikke vedkommer hverken os eller andre. Fy, Graagaard! Fy, graabein!

GRAAGAARD

svakt. Men det er jo saan aviser er. Saan er jo aviser —

ILDBERG

avbryter temmelig skarpt. Ikke min avis!

GRAAGAARD

ogsaa stærkt. Mon Svans mor!

ILDBERG

Jeg gir fanden i Svans mor! Og det faar De ogsaa gjøre, ellers faar De holde Dem inde paa Deres eget kontor. *Reiser sig plusselig.* Hvis nogen spør efter mig, saa si at jeg kommer igjen om en liten stund.

DINGSRUD

Har De hørt at Urskoug vil ind i formandskapet.

ILDBERG

Urskoug? Hvorledes pokker skulde det gaa til?

DINGSRUD

Han skulde nok komme ind, sa han.

ILDBERG

haanler. Urskoug. Det er en glimrende nyhet. Den tar vi — med en saftig liten kommentar.

DINGSRUD

smilende. Det er vel kanske ikke værdt at egge ham heller.

GRAAGAARD

bedende. Aanei, nei da!

ILDBERG

Den aagerkarlen! Den blodsugeren! Han er berygtet over hele landet. Han har jo oplysningsbyraa ogsaa. Og har han ikke været paa —

DINGSRUD

Nei, han blev frifundet.

Ildberg gaar.

Graagaard staar midt paa gulvet og ryster paa hodet.

DINGSRUD

Ja, De kan nok ryste paa hodet.

GRAAGAARD

Unge Harald Svan -- unge Harald Svan.

DINGSRUD

Aa ham er det ikke saa farlig med!

GRAAGAARD

Det er ogsaa hans mor jeg tænker paa. Svans mor Tænk om hun kom herop.

DINGSRUD

Dette kan let gaa galt.

GRAAGAARD

Det var De som fik mig med paa det.

DINGSRUD

Det er ogsaa det som gjør mig saa ondt.

GRAAGAARD

De sa at — De sa — De sa — ja, alt det som jeg gjerne vilde høre. Og jeg som har sagt op min post. Og min kone og mine barn. Skam og foragt. Jeg drømmer om Svans mor hver eneste nat. Hun viser sig for mig med lange gule tænder.

DINGSRUD

deltagende. Gule? *Ryster paa hodet. Gaar hen til Graagaard.* Skal vi gjøre hvad der er baade ret og rigtig. Skal vi handle, saa ingen blir forurettet, saa enhver faar

sit. De behøver ikke se tvilende paa mig. Det gjør mig saa ondt.

GRAAGAARD

naivt. Det er nu allikevel Dem da, Dingsrud.

DINGSRUD

tar hans haand. Og skal vi redde et talent som Ildberg. For det maa ikke gaa tilgrunde. Han er en stor begavelse, som endnu kan komme baade os og — og — landet tilgode.

GRAAGAARD

Men hvorledes — hvorledes?

DINGSRUD

Gaar hen til telefonen, ringer op. Er Urskoug hjemme? Ikke det? Paa? Hvorhenne — paa? Aa paa utkastelsesforretning! Er det Urskoug? Er det Urskoug selv? Ja, Dingsrud! Kan De komme bort i avisen et øieblik? Men la os træffes paa hjørnet ved apoteket før De gaar op. Men straks. Ja det er nødvendig. Vel! Adjø. *Ser paa Graagaard.*

GRAAGAARD

Tror De det gaar.

DINGSRUD

overrasket. Forstaar De det?

GRAAGAARD

Ja, jeg er blit saa gløg i det siste, saa ful, saa ful.

DINGSRUD

Man blir gjerne det naar man er engagert i livets brogede tvilsomhet.

GRAAGAARD

De faar ikke Ildberg til at anbefale Urskoug i avisen.

DINGSRUD

Kanske.

GRAAGAARD

Han gir sig ikke. Aldrig.

DINGSRUD

stærkt. Han s k a l gi sig! *Blidere, da Graagaard ser forfærdet paa ham.* Det er i hans egen interesse. *Staar og tænker paa noget.*

Ophold.

GRAAGAARD

Ser hun slem ut?

DINGSRUD

adspredt. uvilkaarlig. Jeg har aldrig set hende.

GRAAGAARD

Har De aldrig set hende.

DINGSRUD

fattende sig. Hvem er det De mener?

GRAAGAARD

Svans mor.

DINGSRUD

Aa Svans mor! Nei. — Jo, hun ser forfærdelig ut. Med store, gule hugtænder.

GRAAGAARD

Det var jo jeg som sa at jeg drømte at hun var slik.

DINGSRUD

De er sanddrømt. *Gaar hurtig.*

G r a a g a a r d gaar ind i sit værelse.

Det banker. Da ingen svarer, kommer fabrikant O. M. O l s e n og stortingsmand R a m b e r g ind.

O. M. OLSEN

Undskyld at jeg hegtet mig paa Dem.

RAMBERG

Aa jeg ber.

O. M. OLSEN

Det er saa en gammel vane jeg har. Men jeg bare spør Dem, hvilken anden avis vilde ha vovet at ta ind en saan artikel.

RAMBERG

Nei, De har kanske ret.

O. M. OLSEN

En avis skal være et sandhetsbud. Ellers er den overflødig — av det onde.

RAMBERG

Ja en saan artikel maatte naturligvis glæde en gammel frihetsmand som Dem.

O. M. OLSEN

trækker i sit lange, hvite skjeg. Aaja, det er jeg jo.

Ildberg kommer.

O. M. OLSEN

stormer mot ham. Tak for artiklen idag. Det var modig gjort. Jeg vilde bare gaa opom for at trykke Deres haand, og saa hegtet jeg mig paa Ramberg her. Det var en artikel for en gammel mand fra 48. Den glædet mit trønderhjerte midt i al den andre usseldommen.

ILDBERG

uvilkaarlig glad. Tak. Det gjør godt at høre et saant ord.

O. M. OLSEN

Og stol paa mig. Der staar mange tusen tause bak — folk som har marv, ikke vind i benpiperne, naar det engang skal til at gjælde. Godmorgen. Pas paa stortingsmanden. Jeg synes jeg lugter paa ham at han har sine betænkeligheter.

RAMBERG

leende. Jeg har jo ikke sagt et ord.

O. M. OLSEN

Nei, det er netop det De ikke har. Godmorgen, redaktør. *Vender om, da han er kommet til døren.* Et ord! *Sagte til Ildberg.* Jeg er blit suppleant i styret for det republikanske samlaget. Men det er ikke værdt at ta ind suppleanterne i avisen. Det har jo ingen særlig interesse.

ILDBERG

ser paa ham. Jeg forstaar — forretningen.

O. M. OLSEN

Man skal ikke egge motstanderne i utide. Det har jo som sagt ingen særlig interesse. Tak for artiklen endnu en gang. Stol paa mig. Tak.

ILDBERG

Selvtak.

O. M. OLSEN

Pas paa stortingsmanden! *Gaar.*

ILDBERG

til Ramberg. Tror De ogsaa De kan faa kjøpt noget her? For en billig penge?

RAMBERG

bare ser paa ham.

ILDBERG

Tror De ogsaa at det er som en anden butik her?

RAMBERG

Aanei, tonen minder kanske mere om torvet.

ILDBERG

vender sig mot døren. Men du skal komme ind med fete typer, din gamle gjetebukk.

RAMBERG

Jeg maa faa lov til at se paa korrekturen paa min tale igaar, før De sætter Dem til at fete Deres gjetebukk.

ILDBERG

i talerøret. Korrekturen paa møtet igaar! *Han sætter sig til at skrive.*

Litt efter kommer

TRYKKERIGUTTEN

med korrektur. Det hastet, sa faktoren.

RAMBERG

Vent litt! *Stryker og retter i korrekturen.*

ILDBERG

læser op. Den gamle trønder, maskinfabrikant Ole Martin

Olsen, Norges kjerne, som hans venner kalder ham, blev igaar valgt til suppleant i det republikanske samlaget. Denne efterretning vil sikkert glæde O. M. Olsens mange kunder.

RAMBERG

uten at se op. Vilde han nødig ha ind det?

ILDBERG

Han bad mig la være.

RAMBERG

Var det falskt det gamle frihetsskjegget?

ILDBERG

gir gutten notisen. Er Deres ogsaa færdig?

RAMBERG

Straks.

ILDBERG

Er det saa mange feil i korrekturen?

RAMBERG

Jeg bare stryker litt og sætter til litt her og der.

ILDBERG

over hans skulder. Vil De stryke d e t? Men De sa det jo. Det kan jeg ikke tillate.

RAMBERG

Hvorfor ikke?

ILDBERG

Fordi De sa det?

RAMBERG

Det forandrer ikke noget i meningen. Og det gjør bare hvad jeg sa langt tydeligere.

ILDBERG

De sa det!

RAMBERG

Er ikke dette litt naivt?

ILDBERG

Ja for fan! Det er naivt. Og dumt ovenikjøpet. *Ler*

litt. Men det er denne gamle frihetsmandens skyld. Jeg har formelig gaat og hat ærefrygt for den manden like til idag. Og det bare paa grund av skjegget hans, tror jeg næsten.

RAMBERG

Ja, det varer jo litt før man i det offentlige liv lærer folks private sider at kjende.

ILDBERG

Aa, folks private liv vedkommer mig jo egentlig heller ikke.

RAMBERG

Nei naturligvis. Men nu denne O. M. Olsen. Naar De nu sætter ham med fete typer, skulde ikke det muligens være en røbelse av hans private henvendelse til Dem?

ILDBERG

De har kanske ret. Han skal komme med almindelige typer.

RAMBERG

Men paa den anden side er det ikke litt uretfærdig likeoverfor folket at forholde det hvad O. M. Olsen i virkeligheten er for en person?

ILDBERG

utaalmodig. Dette er virkelig at veie skidt paa guldvegt.

RAMBERG

leende. De har ret. Det er ikke noget praktisk spørsmaal. Men for at tale ganske teoretisk — det er et vanskelig hverv De har paatat Dem, vanskelig, men vakkert, at stille Dem i sandhetens umiddelbare tjeneste, uten mellemled likesom. Hvis det skal føre til noget, til praktiske resultater, saa kræver det en næsten digterisk evne, ialfald en ganske betydelig psykologisk begavelse. Ikke sandt?

ILDBERG

hurtig og bevisst. Jo.

RAMBERG

Se se! Det var et godt svar. Hvad tror De nu jeg synes om denne artiklen som O. M. Olsen roste saa svært.

ILDBERG

De staar jo regjeringen saa nær.

RAMBERG

Man bør altid glæde sig naar sandheten kommer til ens venner. Og jeg staar bare regjeringen nær, fordi jeg tror derved at kunne opnaa forskjellige ting som jeg mener er til landets gavn. Mig kan det i virkeligheten være ganske likegyldig enten vi regjeres av de næstbeste juristerne i landet saan som nu eller av de beste juristerne som i gamle dager. Enten det er hauderne eller lauderne, interesserer ikke en praktisk mand. De saa jo ogsaa at de vilde ikke ha mig med, da de dannet regjering.

ILDBERG

leende. Kanske d e t —

RAMBERG

leende. Kanske det ja —. Saa for den saks skyld var der ikke noget iveien for at jeg syntes at artiklen var god. Men jeg syntes ganske enkelt at det var best først at opnaa det jeg vilde. Saa kunde jeg altid bakefter si hvad jeg syntes om artiklen.

ILDBERG

Herregud, tror De ikke De skulde faat lov til at gjøre de rettelserne i korrekturen, for om De hadde sagt at det var en daarlig artikel.

RAMBERG

Jo. Men ikke hvis jeg straks hadde sagt at det var en glimrende artikel.

ILDBERG

ser paa ham.

RAMBERG

For da vilde De øieblikkelig ha trodd at det var noget jeg vilde ha opnaadd hos Dem. Ikke sandt?

ILDBERG

smilende. Jo, det kan sandelig godt være.

RAMBERG

For De kjender mig jo ikke privat.

ILDBERG

Nei.

RAMBERG

Nei. Og De tror om mig at jeg — for at bruke et mildt uttryk — at jeg er en politikus. Ikke sandt?

ILDBERG

Jo.

RAMBERG

Ja —. *Tar sin hat.* Og vil man ha noget praktisk utbytte av sandheten, saa bør man arrangere den litt, selv om man har en aldrig saa betydelig psykologisk begavelse.

ILDBERG

spøkende. Aaaa —

RAMBERG

Man skal ikke veie guld paa skidtvegt heller, ser De. Og det skader ikke at kjende de menneskene litt som man har med at gjøre i denne syndige verden. Vi er jo ikke alle O. M. Olsener.

ILDBERG

smilende. Og ikke alle stortingsmand Rambergere heller.

RAMBERG

Nei. Det er netop saken. Godmorgen. Sæt ham bare ind med de feteste typer De har, De. Han har ærlig fortjent det. Og dumhet bør være litt mere strafbar end den er her i landet. Adjø. *Trykker hans haand.* Apropos. Maa jeg faa lov til at takke Dem for den aldeles glim-

rende artikel som idag stod i Deres meget ærede avis. Jeg glæder mig til at læse den naar jeg kommer hjem.

ILDBERG

Har De ikke læst den?

RAMBERG

Nei. Ikke endnu. *Gaar.*

GRAAGAARD

stikker hodet ind ad døren. Bare de ikke negter os papir til avisen imorgen. Budet er ikke kommet tilbake endnu.

ILDBERG

De er virkelig et opmuntrende menneske at ha her paa kontoret.

Graagaard forsvinder.

Det banker stærkt. Uten at vente paa svar kommer Urskoug ind. Han er en stor stærk mand med grovt bredt ansigt, stor mund, store hænder. Helskjeg, men haken glat. Ser ut som alle klær maa være for smaa til ham. Han er meget støiende.

URSKOUG

Godmorgen. Hvorledes gaar det?

ILDBERG

Jo tak.

URSKOUG

Haahaahaahaahaa. Jeg mener ikke med helbreden, men med avdraget. Blir det betalt til rette tid?

ILDBERG

Jeg haaber da det.

URSKOUG

Haaber? Er De ikke sikker? Jeg haaber De er sikker. For ellers kommer De paa potten. Haahaahaa. Hvis De ikke kan tjene mig paa anden maate da. Gjøre mig en tjeneste, saa jeg kunde vente med pengene eller kanske eftergi en større eller mindre sum. En stor tjeneste altsaa. En værdifuld tjeneste. En tjeneste som var til nytte for mig. For jeg kunde nok bære et pengetap, men jeg

vil ikke. For det er mine penger, hahaha — og jeg gjør ikke noget for ikke noget!

ILDBERG

Hvad er det De ønsker?

URSKOUG

Jeg har en trussel ogsaa. Men den kan jeg vente med til senere i samtalen. Hæhaaha.

ILDBERG

Det er jo ikke idag De skal ha Deres penger.

URSKOUG

Nei. Men der er vist ikke noget i kassen. Og det er vel neppe sandsynlig at De faar noget til den 15de.

ILDBERG

Det blir min sak.

URSKOUG

Bare det ikke blir min. Haahaa! Kort og godt, vil De foreslaa mig i avisen til medlem av formandskapet?

ILDBERG

leende. Dem?

URSKOUG

leende. Ja mig.

ILDBERG

Nei.

URSKOUG

Jo.

ILDBERG

Neigu om jeg vil.

URSKOUG

Jogu vil De saa. Hvorfor tror De jeg har indlatt mig med Dem?

ILDBERG

For at tjene penger.

URSKOUG

Ikke bare for det. Der er nok av dem som vil ha

penger, selv om de er dyre. Der er nok av dem som trænger. Jeg har kunder nok.

ILDBERG

For at faa mig til at sætte Dem paa listen til formandskapet da?

URSKOUG

Ja.

ILDBERG

Og De tror De kan det?

URSKOUG

Ja. Jeg kan eftergi bladets gjæld til mig.

ILDBERG

De vil bestikke mig?

URSKOUG

For at komme paa listen — Ja! Se paa de andre som staar der. Tror De det er hæderlige folk, allesammen?

ILDBERG

Hvad skulde man kalde Dem?

URSKOUG

Rentier Urskoug.

ILDBERG

Hvorfor ikke aagerkarlen Urskoug.

URSKOUG

Det vilde kanske skade bladet.

De ler begge.

URSKOUG

Jeg kan støtte bladet. Jeg kan hjælpe Dem med mange penger. Der er ingen som bryr sig om at et fattig filleblad vifter med sandheten. Men et stort blad — da synes folk det er saa rart at de blir rørt. Mange penger maa der til. Og jeg har nok av dem. *Slaar sig paa brystlommen.*

ILDBERG

De slaar Dem paa hjertet.

URSKOUG

Nei paa tegneboken. Haahaa.

ILDBERG

Haahaa. — Aa nei, hr. Urskoug, Deres penger passer ikke godt i et foretagende som mit blad.

URSKOUG

Det er mine penger som staar i bladet nu ogsaa.

ILDBERG

De pengene skal De faa igjen.

URSKOUG

rasende. Men kanske jeg ikke vil ha igjen de pengene —

ILDBERG

Hvad?

URSKOUG

Ikke av Dem ialfald!

ILDBERG

Hvad mener De?

URSKOUG

gjør et glæfs i luften.

ILDBERG

Biter De ogsaa?

URSKOUG

Jeg har lyst av og til. Haahaahaa.

ILDBERG

Det sitter igjen?

URSKOUG

Haahaahaa. — Det sitter igjen, ja, fra dengang vi var dyr i skogen. Jeg føler mig naken. Mere naken end andre. Klærne trykker. *Puster ut.* Nu er det over.

ILDBERG

efterat ha set paa ham. Hvorfor vil De egentlig ind i formandskapet?

URSKOUG

meget alvorlig. Jeg er saa rik, saa jeg vil være fin.

ILDBERG

De er oprigtig.

URSKOUG

Kan likesaa gjerne være oprigtig. Man sier alting nu om dagen. Ingen har noget for sig selv længer. Jeg har lagt mærke til det. *Stanser litt og sier.* Jeg har begyndt saa smaat ogsaa.

ILDBERG

Med hvad?

URSKOUG

Jeg bader en gang om uken — og mere saant som man ikke snakker om. Det kommer saa smaaningom. Tilslut slaar det kanske ind ogsaa. Det smitter kanske. Se paa de andre. Jeg har lagt mærke til det. Men man maa ha likesom et litet puf for at komme igang.

ILDBERG

Og saa skulde jeg gi det puffet?

URSKOUG

Ja! Vil De?

ILDBERG

Nei, fanden gale mig om jeg vil.

URSKOUG

Jo fanden ga — *Avbryter sig.* Det er stygge tingen saa De bander. Og De faar andre til ogsaa.

ILDBERG

Kanske De er kristen ogsaa?

URSKOUG

Ja gu er jeg vel kristen. Jeg som de andre. Se paa de andre. Jeg har lagt mærke til det. Og skulde jeg ikke være gudfrygtig nok, saa kan jeg vel bli. Det er tidsnok. *Bøier armen og peker paa musklerne.* Jeg er en kraftig mand. Det eneste jeg er bange for, er slag. Men

det kommer saa plusselig, og da faar man haabe at det ikke er saa farlig som presten præker. For jeg tror ikke paa noget helvede. Man følger da med, ser De. Jeg lægger mærke til de fremskridtene jeg har bruk for.

ILDBERG

Jeg synes næsten det vilde være et fremskridt at faa istand et helvede.

URSKOUG

polisk. For bladfolk da, mener De. *Da Ildberg ikke svarer.* De vilde nok være grov nu. Haha. Vet De hvad jeg gjør naar jeg maa tvinge mig? Jeg sætter mig til at skrive op alt det jeg mener. Digter likesom. Det letter altid.

ILDBERG

Stygge ord og saant?

URSKOUG

Ja. Det ogsaa! Men andre ting ogsaa. Vers!

ILDBERG

Om hvad?

URSKOUG

Aa — om hverandre. Om Jomfru Maria — fædrelandssanger — sommervers. Og lidderlige vers, da jeg var yngre og ikke hadde raad til — *Blinker.* De forstaar. Det letter altid.

ILDBERG

Hvorledes var det med den truslen De talte om. Var det ikke best De lettet Dem mundtlig for den?

URSKOUG

Det haster ikke med den. Vi snakker jo svært godt sammen. Vi forstaar hverandre. For dum er han ikke, sa Dingsrud.

ILDBERG

Sa han det, De. Hvad mere sa Dingsrud?

URSKOUG

Han se meget rart, Dingsrud. Han sa at det var ikke noget De var gla i. Og at det var ikke jeg heller. Og at det lignet vi hverandre i. For da kunde vi ikke bli bedrøvet heller, sa han. Det var rart, synes jeg. Der er meget som jeg er gla i. Og De ogsaa vel? Men Dingsrud er mange ganger saa rar om aftningerne saa. Men han sa en ting som var morsom, synes jeg. Han snakket om at De ikke hadde anlæg for noget bestemt, og derfor hadde De anlæg for at bli bladfyk, for De var som et stort nøkleskap, sa han, med nøkler til alle dørene i hele huset — baade til utvendige og indvendige bekvemmeligheter. Men det gjaldt om at finde den rigtige nøklen, sa han.

ILDBERG

Sa han det, De? Sa han det, De?

URSKOUG

Men dum er han ikke, sa Dingsrud.

ILDBERG

kort og bestemt. Jeg vil ikke sætte Dem paa listen, og faar De noget andet blad til det, saa angriper jeg Dem.

URSKOUG

Ja, han sa De var uvorn ogsaa. Men dum er han ikke, sa han.

ILDBERG

Tror De det har været saa let at faa dette bladet istand, at jeg skulde gi mig bare De kommer og truer. For jeg mærker nok at De truer hele tiden.

URSKOUG

Det er ikke det som er truslen.

ILDBERG

stigende, uten at høre paa ham. Jeg har arbeidet nat og dag. Jeg har faat fiender og venner. Jeg gaar om i sorg og glæde som aldrig før. Jeg føler jeg duer, jeg føler livets saft i mig. Jeg føler jeg kan bli den eneste

og bladet det eneste. At bladet har en fremtid og at jeg har en fremtid. Det er mig en glæde at skrive og styre bladet, og det er mig en fryd at det kommer ut og jeg ser virkningen.

URSKOUG

De kan daarlig undvære det da?

ILDBERG

Kan ikke undvære det. Det maa De ogsaa forstaa selv. Det er mit liv, og det vilde jo være selvmord at sætte Dem paa listen i et saant blad.

URSKOUG

Men De faar nok prøve paa at undvære det.

ILDBERG

Hvad mener De?

URSKOUG

De vil ikke sætte mig paa listen?

ILDBERG

Nei. Nei. Nei.

URSKOUG

Saa gaar jeg til Svans mor.

ILDBERG

ser paa ham. Er det truslen?

URSKOUG

Ja.

ILDBERG

ganske rolig. Jeg trodde ikke De hadde lyst til at kaste penger ut av vinduet.

URSKOUG

Det trodde ikke jeg heller.

ILDBERG

De renterne De har beregnet Dem, er saa høie at De let kunde risikere ikke at faa mere end selve kapitalen.

URSKOUG

Jeg nøier mig med den. Og den faar jeg. For det

er en fin familie. Men De faar nok prøve paa at undvære bladet, for bladet blir mit. Og De faar se at finde en ny krukke at helde Deres saft paa. For jeg sætter en anden til redaktør av dette bladet. De smiler. Husk paa at jeg er de to neglene og De er — men la os ikke ta saanne simple dyr i vor mund, vi to som er fine folk, det vil si De som har været det og jeg som skal bli det. Hahaha. En flek paa mig mer eller mindre gjør ingenting, men en saan flek paa Dem, haahaa, De som likesom er en fin mand — jeg har lagt mærke til det. Og om et aar er jeg i formandskapet allikevel — se paa de andre.

ILDBERG

Adjø.

URSKOUG

Vil De kaste mig ut?

ILDBERG

Ja.

URSKOUG

Prøv! Bondegutten sitter i endnu. *Gjør et sæt, saa han blir staaende paa hælene. Beroliger sig.* Aanei. Det er ikke værdt at glemme alle manererne sine heller. Især naar en skal snakke med fine damer. Skal jeg hilse?

ILDBERG

Ja.

URSKOUG

Og si at De er at træffe her paa kontoret kanske?

GRAAGAARD

kommer styrtende ind. Fabrikken negter at gi kredit paa papiret.

ILDBERG

hurtig. Det skal vi klare imorgen.

GRAAGAARD

Det er papiret som vi skal bruke nu. Avisen som

skal ut imorgen. Morgennummeret. Vi maa stanse. Og Svans mor! Harald Svans mor!

ILDBERG

tar et tak i Graagaard. Hvorfor har De ikke sagt dette før? Er det en maate at være forretningsfører paa? Fordømte —. *Tar sig plusselig i det, gaar op mot døren, tar sin hat, stanser og sier rolig, med en viss værdighet.* Hr. Graagaard vil gjerne tale med Dem, hr. Urskoug.

URSKOUG

uvilkaarlig. Dum er han ikke, sa Dingsrud.

ILDBERG

gaar hurtig.

URSKOUG

Kom da, Graagaard far, saa skal vi gaa ind og fyre under kjelerne.

GRAAGAARD

som endnu er aldeles forvirret. Hvilke kjeler?

URSKOUG

Hvad koster det papiret?

GRAAGAARD

Hvilket papir?

URSKOUG

Papiret til listen paa formandskapsmedlemskandidaternes navn. Kan De si det, De.

Tar ham under armen for at gaa ind i sideværelset. Da Graagaard er gaat ind, viser Dingsrud sig i døren. Han gjør tegn til Urskoug at han skal bli. Det er blit mørkt. Stærkt maanelys falder ind.

URSKOUG

gjør et litet hallingkast.

DINGSRUD

hvisker. Naa, det gik jo som det var smurt.

URSKOUG

syngende

Ja, man maa altid handle lurt,
og naar man penger har,
da har man overtak, min far.

DINGSRUD

Og naar man intet har,
saa kan man intet miste, far,
og naar man intet har at miste,
saa — saa — —
nei, jeg kan nok ikke snakke paa vers, jeg.

URSKOUG

Saa er man fræk indtil det siste.
At digte er ei saa let som De tror,
kom, skal vi danse nu i kor.

De danser litt og ler.

Man maa ei le
naar paa huk man sitter,
for da kan det ske
som er ei fuglens kvitter.

De ler og danser.

URSKOUG

Fattigdom og armod arm i arm i maaneskin.

DINGSRUD

Det er avisens aander som er rykket ind.

Mens de danser, aapnes døren av Graagaard.

GRAAGAARD

Kommer De ikke — *Stanser, stiv av rædsel, og stirrer paa de dansende. Utstøter et skrik og falder om paa en stol.*

URSKOUG OG DINGSRUD

dansende og syngende ivrig.

Avisens aander som har rykket ind
i maaneskin.

TREDJE AKT

Meget elegant redaktionskontor. Et forværelse, hvorfra der er dører aapne til de andre værelser, hvor der er livlig virksomhet. Folk kommer og gaar. Telegrafbud. Trykkerigutter med korrekturark. Skrivende medarbeidere.

GRAAGAARD

er netop kommet ind. Staar og hænger fra sig tøiet. Børster sin frakke.

ILDBERG

fra det indre kontor. Er Billing kommet?

GRAAGAARD

Billing! Nei. Jeg har ikke set ham paa en maaned.

ILDBERG

Vet De hvad han har benyttet den maaneden til?

GRAAGAARD

Aaja — det kan man vel altid tænke sig til. Man kan da det. Det kan man da — ja —

ILDBERG

Til at drikke, mener De?

GRAAGAARD

Ja, jeg mente da det. Ja.

ILDBERG

stanser like foran Graagaard. Han har forberedt ministeriets fald. *Ind og henter et manuskript.* Otte dager efter at dette er trykt har vi nyt ministerium.

GRAAGAARD

ikke uten bekymring. Kommer de andre til magten.

ILDBERG

De nuværende falder.

GRAAGAARD

Vore venner?

ILDBERG

Hvem er vore venner?

GRAAGAARD

De nuværende!

ILDBERG

Nuværende eller tilkommende, vore venner er alle de hæderlige.

GRAAGAARD

Aa det er vel om hverandre, i alle partier. Man kan vel ikke skille saa skarpt. Synes jeg da. Jeg synes da ikke det — nei.

ILDBERG

uten at svare. Vi skal ut av alle tvetydigheter.

GRAAGAARD

uvilkaarlig. Aanei.

ILDBERG

Naar aaret er omme, er vi færdige med Urskoug og da — *Puster ut.*

GRAAGAARD

Vi blir aldrig færdig med Urskoug. Og hvorfor skulde vi ogsaa det. Urskoug er god at ha, han. Og han er jo blit en bra mand selv ogsaa. Han reddet os og se hvad følgen er blit. Glæd Dem. Se Dem om. Se hvorledes kontoret ser ut. Tænk paa bladet. Tæl abonnen-

terne. Syng avertissementerne — saan som jeg gjør — *Litt forlegen, men glad.* Jeg synger dem paa sengen om aftenen, paa muntre melodier.

ILDBERG

Ja — ja, — det er bra nok alt det der. Men bladet er ikke som det skal være og som det skal bli.

GRAAGAARD

Jo, det ved gud jeg synes det er — og la det bare ikke bli anderledes. Jeg synes det er en hæderlig og velsignelsesrik forretning, og i god fremgang. Se paa alle de mennesker vi har i vort brød. Se hvor folk gjerne læser avisen. Og De selv — saan som De sliter i det fra morgen til aften. Jeg tror De er rent gal at De kan klage. — Ja det tror jeg. Jeg tror da det. Ja.

ILDBERG

Jeg liker at staa i spissen for en saan stor virksomhet. Det er mig en stor glæde, og jeg føler at jeg passer til det. Men der er noget som mangler. Og det vet vi begge to. *Gaar op og ned.* Men det skal komme. Vi skal bli helt uavhængige. Og saa skal vi lyse over landene. Intet blad skal ligne mit.

GRAAGAARD

Aa vær litt forsigtig. Vær litt forsigtig. *I bedrøvet tone.* Er den saa god den artiklen av Billing.

ILDBERG

leende. Ja, den er god. *Lægger manuskriptet ind igjen.*

GRAAGAARD

Nu har vi været saa deilig fri saanne gode artikler i lange tider — helt siden Greger kom væk.

ILDBERG

alvorlig igjen. Der kan De se. Det er smigrende for mig det De sier. Men det skal bli anderledes.

BILLING

kommer. Han er temmelig lurvet klædt og ser ikke litet forkommet ut.

GRAAGAARD

uvilkaarlig. Nei, hvor uordentlig De ser ut da, Billing.

BILLING

Og jeg som tok paa mig søndagsklærne fordi jeg skulde træffe Dem.

GRAAGAARD

De holder nok søndag seks ganger i uken, De Billing.

BILLING

Ja. Og den syvende dag hviler jeg. *Hærmende.* Ja, jeg gjør da det. Ja.

GRAAGAARD

til Ildberg. Vær nu litt forsigtig.

ILDBERG

gjør en utaalmodig bevægelse.

Graagaard gaar.

ILDBERG

hen mot Billing. Ja, det er en artikel. Det er likesom alt som er i knop idag, og som skal bære blomst imorgen. Tusen, tusen tak.

BILLING

som er blit glad over Ildbergs begeistring, sier nu stille. Jeg gik og var ræd for at jeg plusselig skulde dø og ikke faa sagt dette før jeg døde. Og saa paa den anden side var jeg jo temmelig læns for tiden.

ILDBERG

For kontanter.

BILLING

Blank.

ILDBERG

Men snille Billing, det er Deres egen skyld.

BILLING

Jeg klager ikke.

ILDBERG

Men sikkert er det at ingen andre end De og Greger

kunde ha skrevet en saan artikel. Den vil sætte mærke. Ministeriet falder paa den — jeg er sikker.

BILLING

Greger — hvorfor skriver Greger aldrig mere og han — han er jo ikke saa tørst — han ser ikke ut som jeg. *Ser nedover sig.*

ILDBERG

Han er for umedgjørlig. For trassig. For paastaaelig. Han er en stor skribent. Ingen indrømmer dette villigere end jeg. Men han er ikke journalist. Han kan ikke føie sig, ikke lempe sig. Han tror det kommer an paa netop det og det ord. Han har ikke journalisthammen.

BILLING

Hm.

ILDBERG

Han vet ikke som De og jeg, der har været daglige journalister, som hver dag sitter i avisen, som gjør hver avis, som ser hvert enkelt nummer fødes — han vet ikke som vi at man maa ofre smaatingene for at faa hovedsaken frem — og at undertiden er smaatingene hovedsaken og undertiden er hovedsaken smaating — saa fort som det gaar i en avis.

BILLING

Jeg synes De skulde faa Greger igjen.

ILDBERG

Det er jo ogsaa meningen, kjære.

BILLING

For det var jo saan avisen skulde være.

ILDBERG

stærkt. Og saan er det avisen skal bli. Naar vi bare kommer ovenpaa igjen.

BILLING

Hm. Hm.

ILDBERG

Det er komisk nok — undertiden kan man i Deres artikler mærke at De ogsaa en stund har været borte fra avisen. Der er nogen stærke uttryk om enkelte av statsraaderne, som er — ja jeg behøver ikke engang nævne dem. Som gamle journalister — ikke sandt?

BILLING

svarer ikke. Det er svært saa pent De har faat det her.

ILDBERG

Men det er smaatterier, det er bare enkelte uttryk som ikke har noget med det hele at gjøre — det blir vi nok enige om.

BILLING

Lyst og venlig — akkurat som hos en fin tandlæge.

ILDBERG

spøkende. Ja saa er det best vi trækker ut tanden straks da. Det om kongen er umulig. Det maa ut. Det er jo i virkeligheten bare kling klang. Det stryker vi.

BILLING

bestemt. Nei.

ILDBERG

Det er jo en majestætsforbrydelse — og det passer ikke i øieblikket. Hver ting til sin tid. Som gammel journalist vil De indrømme —

BILLING

Man faar sig vel aldrig et glas her.

ILDBERG

Skal jeg hente? Hvad vil De ha?

BILLING

Aanei tak! Man faar vel ikke andet end brus heller her, saa fint som det er blit.

ILDBERG

leende. Ja de rettelserne kan vi altid tale om. Vil De se indom om en times tid. Jeg har ikke tid i øieblikket.

Artiklen er storartet, det er sikkert. Jeg behøver ikke si Dem at De kan forlange hvad De vil — omtrent da — haha — i honorar.

BILLING

Det var jo meget net.

ILDBERG

Hvad De vil.

BILLING

trækker op en liten æske av lommen. Har De set de nye fiskekrokene mine? Fisken biter paa næsten bare kroken.

ILDBERG

Nei se! Men det er vel bare smaatorsk som biter paa dem.

BILLING

Hvorfor bare smaatorsk? Hvorfor ikke store tosker. Jeg har aldrig hørt at store tosker var klokere end smaa. Nei, De er nok ingen fisker

ILDBERG

leende. Eller rettere, De er nok ingen —

BILLING

Nei, kanske det nei.

ILDBERG

Altsaa om en times tid. *Idet Billing gaar.* Skal De hen og ha Dem en brus nu da.

BILLING

Brus ogsaa. *Gaar.*

ILDBERG

staar litt, tramper let i gulvet. Han skal! Han maa. *Til Graagaard, som kommer.* Naar Billing kommer igjen, saa si til straks.

GRAAGAARD

viser ham en masse brever. Vil De se.

ILDBERG

Jeg har ikke tid.

GRAAGAARD

Det er abonnenter.

ILDBERG

Aa skidt.

GRAAGAARD

Skidt — abonnenter sier jeg -- nye abonnenter.

Ildberg gaar.

GRAAGAARD

ryster paa hodet. Det var vist en god artikel. *Sætter sig og gjennemser brevene.*

Bendixen, bladets teateranmelder, en ung nervøs mand, kommer.

BENDIXEN

Det var et litet forskud, hr. Graagaard.

GRAAGAARD

Hys. Jeg tæller. 27, 28, 29, 30. Det er dagens nye abonnenter. Jeg gaar altid en times tid med dem paa mig før jeg leverer dem fra mig inde i ekspeditionen. De føles som kontanter. Varme og solide som dyner. Jeg synes formelig jeg blir slunken og mager naar jeg har levert dem fra mig. Forskud? Hvor stort var det De sa.

BENDIXEN

Jeg trænger en hundre kroner for at betale en parfymeregning.

GRAAGAARD

Gud og fader. Jeg tror ikke jeg har eiet mere end en eaudecologne-flaske i hele mit liv. Men saa har jeg heller aldrig behøvet det. Jeg har da ikke det, nei, *tæller* 47, 48, 49. Saa De avisen idag?

BENDIXEN

Nei.

GRAAGAARD

Ser De ikke avisen hver dag?

BENDIXEN

Ikke undtagen naar jeg selv har skrevet i den. Jeg læser nemlig ikke andet end mine egne artikler.

GRAAGAARD

Saa?

BENDIXEN

Dem studerer jeg forat de næste skal bli saa meget bedre. Jeg tror forøvrig ganske bestemt at det er tilfældet med de fleste.

GRAAGAARD

Da jeg skrev i avisen, sprang jeg over mine egne artikler.

BENDIXEN

Jeg visste ikke at hr. Graagaard hadde skrevet i avisen.

GRAAGAARD

Jo det var dengang jeg var nødt til at digte avertissementer, fordi vi ikke hadde nok til at fylde avisen. Men de tider er over, gudskelov. — Hvad — en opsigelse! Uforskammet! *Leende.* Paa grund av dødsfald. Ja, det kan være sørgelig nok, men — — — Saa De har ikke set avisen for idag. Et nydelig nummer, næsten ikke tekst. Bare avertissementer. Og med billeder og illustrationer, nydelig.

BENDIXEN

Jeg maa tilstaa jeg deler ikke Deres smak.

GRAAGAARD

Og jeg ikke Deres. Jeg synes aldrig De skriver andet end at frøken Salomon er den beste skuespillerinde i verden. Nei, da er der langt mere variation i min del av avisen.

BENDIXEN

Det skulde formodentlig være en hentydning til mit forhold — til at jeg kjender frøken Salomon personlig.

GRAAGAARD

Jeg vet sandelig ikke noget om at De kjender frøken Salomon personlig. Det var da ikke saa ment. Det maa De ikke tro. Det var da ikke saa ment, nei.

BENDIXEN

meget ivrig. Men jeg tror ikke at man kan skrive om en kunstner uten at kjende ham eller hende personlig. For jo bedre man kjender en kunstner, des mere utbytte, des større nydelse har man av hans kunst. Da først vil man kunne fange hver mimren om hendes mund, hver liten angst i hendes næsebor, hvert glip av hendes øie. Og først naar man helt forstaar, har man helt nydelse.

GRAAGAARD

Jeg forstaar mig ikke noget videre paa den slags ting. Jeg synes bare det maa være trættende at gaa i teatret hver aften.

BENDIXEN

Aldrig. Aldrig trættende — enten spiller de godt, og da er det ikke trættende, eller saa spiller de slet, og da sitter man og vet hvorledes det skal være. Og det er endnu mindre trættende. Foruten at det da blir de beste artikler.

GRAAGAARD

Naar de spiller slet.

BENDIXEN

Slet spil — god artikel.

GRAAGAARD

tænker sig litt om. Jeg husker for mange aar siden saa jeg et stykke. Det var godt. Jeg husker ikke stykkets navn. Men det var et adelsnavn. Og en sa til markien: Hvorledes lever De, hr. Marki. Og markien svarte: „Tak, ikke ilde.“ Det glemmer jeg aldrig. Det var fint, meget fint. Ikke ilde! Det var fornemt. Synes De ikke det lyder fornemt?

BENDIXEN

halvt spøkende. Det var det forskuddet, hr. Graagaard. Og gjerne litt rigelig, for, som De har lagt mærke til, saa er mine artikler som oftest gode.

GRAAGAARD

leende. Paa grund av det slette spil da?

BENDIXEN

Meget vittig — haha — Ja ser De — det kommer av at der ingen instruktion er længer. Ingen psykologisk instruktion. F. eks. igaar, de spilte et litet stykke der handler om en ung pike og en ung mand som vil gaa fra hverandre. Den unge pike var frøken Salomon s o m j e g k j e n d e r p e r s o n l i g. Hun var charmant. Vidunderlig. Et minespil. En hulkende, matøiet, natsort sorg, — aa — men saa skal Hoppang som spiller den unge manden si det ene ord: Ellen — før hun gaar. For saa kommer hun tilbake. Vet De hvorledes han sa det. Han stilte sig op saan, op ved væggen — og saa sa han: Ellen, mens han naturligvis i virkeligheten skulde si det saan: Ellen — Hahaha. Det er for galt, ikke sandt? Hvad? Og saan spiller de hver aften. Hvad? Hvad? *Han er saa ivrig at han gaar rundt Graagaard.*

GRAAGAARD

Jeg kunde ikke høre nogen forskjel.

BENDIXEN

Aa gud velsigne Dem. Gud velsigne Dem. Naturligvis; Ellen, men ikke Ellen.

GRAAGAARD

Tror De publikum mærket det?

BENDIXEN

foragtelig. Publikum?

ILDBERG

fra værelset ved siden av. Har der ikke været noget bud fra presten Rasmussen?

GRAAGAARD

meget alvorlig i stemmen. Er det prækenen til søndagsnummeret.

ILDBERG

Ja, det er den fordømte prækenen. *Spør i et talerør.* Har der været bud fra presten Rasmussen. Hm. — Saa skal da fanden ta den presten ogsaa. *Spør ut av døren.* Er søndagsprækenen kommet? — Det er for galt ogsaa. Den skal være sat inden klokken 11. Det har jeg jo sagt til ham. Men vi kan ta en anden prest. Prest og præk er der ialfald nok av. *Spør ut av en anden dør.* Er søndagsgudstjenesten kommet? Uforskammet. Jeg synes det kan være nok at jeg ikke tør aapne mit eget søndagsnummer av blussel over hans vrøvl og mit eget hykleri. Jeg skulde ikke ha gaat ind paa det.

GRAAGAARD

Men abonnenterne —

ILDBERG

Abonnenterne faar rette sig efter avisen, ikke avisen efter abonnenterne.

GRAAGAARD

stille og sikker. Da hadde vi nok ikke hat de 81 nye abonnenter idag. *Viser brevene.*

ILDBERG

Ikke det? Ikke det. Saa De tror ikke det? Saa De tror det er presten som trækker.

GRAAGAARD

Føljetongen og presten og avertissementerne — hele ensemblet. Og saa er han saa billig.

ILDBERG

Ja det skulde bare mangle. Hvor meget gir vi ham.

GRAAGAARD

15 kroner.

ILDBERG

15 kroner?

GRAAGAARD

fort. Han er vist villig til at gjøre det billigere ogsaa. Kanske helt gratis. Han har saa meget utrykt, sa han.

ILDBBRG

Det er altfor litet. Det maa ikke hete sig at jeg gir mine medarbeidere 15 kroner for en artikel. Gi ham 50 kroner.

GRAAGAARD

bestemt. Nei.

ILDBERG

Det kan være det samme ogsaa. Jeg vil ikke ha den prækenen mere. Jeg skriver til presten idag. Det er noget væmmelig hykleri — især av en avis som vor.

GRAAGAARD

Nei men —

ILDBERG

Hys.

GRAAGAARD

Vil De komme ind paa kontoret, hr. Bendixen, skal De faa Deres forskud. *Gaar.*

ILDBERG

Tak for Deres udmærkede artikel iforgaars, kjære Bendixen. Fra næste maaned maa det kanske være mig tillatt at forhøie Deres honorar. Publikum er rasende over Deres artikler.

BENDIXEN

Saa?

ILDBERG

Ja saan vil folk ha det. Eller rettere, saan som de ikke vil ha det, foretrækker de at faa det. For da læser de det med begjærlighet. Godmorgen.

Bendixen gaar. Dingsrud kommer.

Har jeg ikke sagt Dem at jeg ikke vil se Dem her før det er blit mørkt.

DINGSRUD

Ikke uten i exceptionelle tilfælde. Saadant foreligger. Har noget som ikke kan opsættes, hvis ikke de andre skal ta det.

Det plystrer utenfor.

ILDBERG

Jeg synes —. *Hen til vinduet, som han lukker op.* Aanei, min gode professor. Vil De noget, saa faar De værsgod komme op. Det er ikke som i gamle dage — at De fløiter og jeg danser. *Til Dingsrud.* Hvad er det saa?

DINGSRUD

Stortingsmand Frichs kone.

ILDBERG

Har jeg ikke sagt at jeg ikke vil ha nogen av Deres skandaler. Ingen private affærer. Jeg vil ikke ha noget om denne fru Frich.

DINGSRUD

Dennegang har hun hat stevnemøte oppe i selve Stortinget.

ILDBERG

en smule interessert. I selve Stortinget?

DINGSRUD

I Veikomitéen.

ILDBERG

Er der foregaat noget?

DINGSRUD

Sandsynligvis.

ILDBERG

Sandsynligvis, det er for litet. Hvorfor kommer De egentlig altid trækkende med denne fru Frich.

DINGSRUD

Godt stof for avisen. Avisen mangler saant.

ILDBERG

Avisen behøver ikke saant. Der maa være noget andet. Er der noget andet. Hvad er det? Kjender De fru Frich?

DINGSRUD

Som barn —

ILDBERG

Aa, en barndomsveninde — gudbevare mig vel for et menneske.

DINGSRUD

med et suk. Aaja, jeg er vel kanske for slet til denne verden.

ILDBERG

Naar De ikke har noget andet, saa faar De ikke komme før om kvelden.

Dingsrud gaar op og sætter sig ved indgangsdøren, med hatten i haanden.

Professor Augedal kommer. Stor, skjegget. Sportsmæssig klædt. Knortekjep.

AUGEDAL

Uf hvor godt det lugter her. Det er vist den væmmelige Bendixen som har været her. At De vil ha ham her i avisen. Jeg synes jeg lugter pomade ogsaa! Uf! Aa luft litt. Man skal altid lugte som man hadde gaat to norske mil. Det har jeg. Og det er baade sundt og hæderlig.

ILDBERG

lukker op vinduet. Har De nogen nye skandaler?

AUGEDAL

Jeg har ikke været opom Stortinget endnu. Konerne pleier ikke at komme før utpaa formiddagen, saa før kan man ikke vente noget rygtes nedkomst.

ILDBERG

Apropos — kjender De fru Frich?

AUGEDAL

Stortingsmandens kone. — Hun som pudrer sig.

ILDBERG

Man taler ikke om hende deroppe?

AUGEDAL

Oppe i Stortinget? Jeg har ikke hørt noget; men jeg skal spørre. Jeg tror gjerne der er noget. Hun har altid set ut som en elskerinde.

ILDBERG

Kan man se ut som en elskerinde?

AUGEDAL

Ja, hun klær sig saa fint. Baade trangt og luftig. Alle fruentimmer som klær sig parisisk er letfærdige.

ILDBERG

Professoren er kanske i det hele ikke nogen tilhænger av kjønnet?

AUGEDAL

Nei. De er pyntesyke, tomme, forfængelige —

ILDBERG

Nysgjerrige.

AUGEDAL

Nysgjerrige ja. *Med bravour.* Aldrig har en dame rørt ved mig — aldrig undtagen iglekonen. Hvad skal man med fruentimmer. Jeg spør. Jeg gaar mine to mil og har min videnskap. Se paa mig. Ser jeg ut som jeg har tat skade paa legeme eller sjæl fordi jeg ikke har hat noget med de nysgjerrige apekattene at gjøre.

ILDBERG

Saa De har ikke hørt noget om fru Frich — det var mærkelig forresten.

AUGEDAL

Er der noget?

ILDBERG

Ikke noget om et stevnemøte i Veikomitéen?

AUGEDAL

mer og mer interessert. Er der noget?

ILDBERG

De skulde da gaa over og høre om —

AUGEDAL

Det skulde glæde mig i høi grad. Godmorgen. *Gaar hurtig.*

ILDBERG

som har fulgt ham til døren, til Dingsrud. Sitter De her endnu. — Det var den eneste maate at faa ham til at gaa paa. Jeg er sikker paa at han bare var heroppe for at anbefale denne evindelige Fransen.

Det plystrer.

Der er han! *Til vinduet.* Hvad? Fransen ja! *Bestemt.* Nei. *Lukker vinduet. Til Dingsrud.* Kan De faa noget at vite om konsul Halvorsens krise. Man sier at der skal være svindel og mærkelige transaktioner. Vet telegrafisten noget, saa pump ham. Med deres barndomsveninde fru Frich blir der ingenting. Det er ikke noget skandalblad. Jeg gaar ind til mig selv. Venter De litt her, saa si til Billing naar han kommer, at jeg maatte gaa over i Stortinget et øieblik. *Gaar ind paa sit privatkontor.*

Billing kommer.

DINGSRUD

Redaktøren gik over i Stortinget for en stund siden. Jeg skulde be Dem vente.

ILDBERG

med hat paa.

DINGSRUD

Aa der er redaktøren alt igjen. *Idet han gaar.* I skumringen!

ILDBERG

Naa er De der igjen, Billing. Jeg var over i Stortinget en trip. For at lodde. Men — *Klør sig i hodet.* Det

var likesom — jeg vet ikke. Jeg fik en fornemmelse av at tiden ikke var rigtig inde endnu. At øieblikket til aktion ikke var kommet endnu. Og en saan artikel er aktion. *Betænkende sig.* Det skulde da være som en prøveballon — men da maatte den jo skrives om, modificeres — De forstaar. Vil De kanske tænke litt over dette, saa kunde De jo se opom ved leilighet.

BILLING

De mener at artiklerne i øieblikket ikke passer for bladet.

ILDBERG

Ja.

BILLING

At de i øieblikket ikke har den rette værdi for bladet.

ILDBERG

Ja.

BILLING

De vil ikke ha artiklerne.

ILDBERG

Det vil jeg ikke si — men —

BILLING

Ikke uten at jeg stryker.

ILDBERG

Nei, absolut ikke uten at De stryker.

BILLING

Og ikke uten at jeg sætter navn under, saa det ikke skal se ut som det er bladets mening artiklerne uttaler.

ILDBERG

Nei, naar De ikke stryker, maatte De ialfald sætte navn under. Og da vilde det jo kanske ikke virke paa samme maate.

BILLING

ser litt paa ham. Det er sandt. De har ret.

ILDBERG

hurtig. I dette tilfælde ialfald — hvor det ikke skal se ut som enkeltmands opfatning, men som utslag av en folkemening, samlet, opsparet.

BILLING

Gi mig artiklerne.

ILDBERG

Herregud — de kan jo ligge her.

BILLING

Gi mig artiklerne.

ILDBERG

Hvad vil De gjøre med dem?

BILLING

Gaa til „Vort Land" med dem.

ILDBERG

Til et andet blad —

Ophold.

ILDBERG

Billing! I tredve aar har De været knyttet til dette blad som redaktør eller medarbeider og har aldrig skrevet i noget andet blad.

BILLING

Derfor kom jeg hit denne gangen ogsaa.

ILDBERG

Og husk paa at har De delt onde og gode kaar med bladet, saa har bladet ogsaa maattet dele baade gode og onde kaar med Dem.

BILLING

Jeg vet at bladet tilsist holdt paa at gaa i hundene under mit vanstyre. Jeg vet det.

ILDBERG

Det var ikke saa jeg mente —

BILLING

At De støtte mig fra tronen. Og at jeg fandt at det

var rimelig og fornuftig baade for bladet, for Dem og for mig.

ILDBERG

Det var ikke for at komme ind paa dette —

BILLING

Det er saa.

Litt efter.

ILDBERG

Gjør de rettelserne, Rasmus Billing. Det er en sum av visdom, av kjendskap til land og mennesker, av høi tro paa landets fremtid — og der gaar som en ildstripe frem av Deres artikler, frem langt over fremtidens veier.

BILLING

for sig selv næsten. Ja jeg vet ikke mere end det som staar der.

ILDBERG

Det er en stor skribent som har undfanget dem, og det er en stor journalist som har formet dem — saa fulde av dagen er de i formen, saa kjendt med vindene som blaaser netop nu. Kom med artiklerne. Gjør de rettelserne for bladets skyld.

BILLING

sætter sig. Jeg tror heller ikke jeg kommer til at gjøre mere. Det blir vist de siste artiklerne. Jeg orker ikke stort mere.

ILDBERG

ivrigere. Og selv om jeg vilde, saa kan jeg ikke stjæle av al den rigdommen og gjøre nogen artikler paa dem selv. *Ler.* Og ved gud, jeg kunde fristes. Men det er som et kunstsmedværk. Som en gammel kostbar laas. Sindrig, men enkel. Ingen del kan tages væk.

BILLING

reiser sig plusselig. Nu er det over. Jeg trængte til litt bekræftelse. Tak.

ILDBERG

gir ham glad haanden.

BILLING

Det var for at gjøre godt igjen hvad ondt jeg har gjort mot bladet, at jeg samlet mig sammen, kanske for siste gang.

ILDBERG

De vil —

BILLING

Nei. Derfor vil jeg ikke gjøre en eneste rettelse. For bladets skyld vil jeg ikke. Og for Deres skyld. For det er Deres meninger jeg uttaler. Og det ligger for Deres evner, for Deres talent, for Deres temperament at forsvare disse meninger. Her er bladets fremtid. Og her er fortsættelsen fra Dem til mig. *Litt efter.* Hvis det ikke er for sent da.

ILDBERG

farer op. De mener —

BILLING

Ja, jeg mener at der er mange slags maater man kan la et blad gaa i hundene paa. Jeg holdt paa at ødelægge det ved ikke at bry mig om hundene, og De tar kanske litt for meget hensyn til koblet. Men Deres vei er likesaa sikker. For hundene er altid de samme. Saa det gjælder om at være et menneske. En mandsperson. Jeg var det ikke.

ILDBERG

som har bekjæmpet sig. Og De mener at jeg heller ikke er det. At jeg ikke længer er det. De tænker paa Urskoug og De tænker paa — ja, De tænker baade paa det ene og paa det andet. Det er sandt. De har ret. Og vær sikker Rasmus Billing, jeg skal faa bladet ut av dette. Og naar vi er fri, naar vi er økonomisk uavhængig, da skal vi sparke væk kjøterne. Og De skal faa ære av

bladet, De skal faa ære av mig. Men endnu kan vi ikke puste helt frit. Endnu maa vi i saa henseende ta forholdene som de er. Endnu kan jeg ikke ta artiklerne saan som de er skrevet. Og De skader bladet, Deres eget blad og barn, ved at la en anden avis faa dem.

BILLING

Ta dem, De.

ILDBERG

Jeg kan ikke endnu. Husk, et blad er en tidføler. Det er et blads bestemmelse. Ikke endnu, Billing.

BILLING

Ikke endnu. Ikke endnu. Det blir til aldrig. Jeg tror ikke paa det som kommer efter ikke endnu. Den veien fører aldrig tilbake.

ILDBERG

indvendig rasende. For siste gang og med stor ro anmoder jeg Dem om at gjøre de rettelserne.

BILLING

Jeg gjør ikke de rettelserne.

ILDBERG

i stærkt sinne. De er en latterlig — *Bekjæmper sig.* Undskyld. *Pause. Svakt.* Ikke tryk de artiklerne noget andet sted. De kan jo vente.

BILLING

Det er n u de er gode.

ILDBERG

Senere ogsaa! Senere ogsaa! De skal faa honorar, mangedobbelt honorar for dem, selv om de aldrig kommer i avisen. Men la ikke nogen anden avis faa dem. For jeg har følt dem i min. Og jeg taaler ikke at se dem i nogen anden avis. *Sætter sig.*

Pause.

BILLING

lunt. Det høres som De var skribent og er blit jour-

nalist, og som jeg var journalist og er blit skribent. Som om vi hadde skiftet stilling. *Stærkt.* Og dog tror jeg at jeg er mere journalist end De, naar jeg sier, at for bladets, for Deres og for landets skyld bør De ta artiklerne som de er.

ILDBERG

hovent. Det kan jeg bedømme bedre end De.

BILLING

stille. Jeg har ikke bare været langt nede, Ildberg. Men jeg har ogsaa set i de dype lag. Og naar jeg laa paa ryggen ute i baaten min om natten og tændte min cigar, og de tændte sine blus deroppe paa himlen, og vi laa og tittet paa hverandre, da sov jeg ikke. Men jeg tænkte sammen hvad der var stort og hvad der var smaat blandt menneskene i dette landet. Og jeg laa og var glad i det jeg kjendte og forstod, og jeg haabet paa det som ikke var rigtig klart for mig endnu. Og jeg laa og fandt ut brede elveleier for det som var stort, men sindrige kloakker for det smaa. Dette er mine artikler.

ILDBERG

Dette er rhetorik. Det er 1848. Vi elsker alle vort land.

BILLING

Det kan saa være. Men av os to er det ialfald bare mig som er saa gammel og færdig, at jeg er bange for at jeg ikke skal faa vist min fædrelandskjærlighet før det er for sent.

ILDBERG

De vil altsaa ikke.

BILLING

Nei.

ILDBERG

ind og henter manuskriptet. Værsgod! Ta Deres fordømte artikler. Og ryk fanden i vold. Sæt ikke Deres fot her mere. Jeg vil ikke se Dem og De faar ikke en linje ind.

BILLING

stille og lunt. Journalist er De — med liv og sjæl.

ILDBERG

Adjø.

BILLING

som før. De vil nok svært gjerne ha de artiklerne.

ILDBERG

hen til ham. Lægger haanden paa hans skulder. Stille. Ja, jeg vil gjerne ha de artiklerne. Gjør de rettelserne. Gjør de rettelserne for min skyld. Husk De har lært mig hvad det vil si at være journalist. Tro De paa mig som jeg har trodd paa Dem. Tro paa at jeg skal føre Deres idéer ut i virkeligheten. At jeg kanske i det offentlige, politiske liv kan realisere alt det De har tænkt. Husk, jeg er ikke skribent saa meget som jeg er redaktør, jeg skriver ikke saa godt som jeg hører, som jeg kan lede opinionen. Kanske mit virke blir mere i Stortinget. Kanske høiere op. Der er stærk strømning for journalister til de høieste maal. Men derfor kan jeg ikke ta artiklerne som de er. Det vil stænge for mig. Se her. *Peker i manuskriptet.* Dette kan strykes. Dette kan lempes. Her bare litt anderledes. L i t t anderledes! Avisen skal være som min billet til det aktive liv, for der at faa menneskene til at føle som De har drømt, til at handle som De har tænkt. Aa, Rasmus Billing. Jeg er en syk mand. Syk av arbeide og nervøsitet for at faa avisen op til det den er i dette øieblik. Se Dem om. Tænk Dem om. Indflydelsesrik. Pengestærk. Med stor røst til mange mennesker. Med manges interesser og velfærd samlet i den. *Gaar til talerøret og sier med almindelig stemme langsomt.* De maa ikke la konsul Halvorsens fallit og handelskrisen gaa i trykkeriet før jeg har set den. *Atter til Billing.* Jeg er syk av had til alt det sjofle jeg er kommet op i. Syk av længsel efter at føle mig uavhængig. Syk hver aften

naar jeg lægger mig, fordi jeg har været paa gale veier, syk og nervøs om morgenen for at finde utveier. Jeg ber Dem. Gjør det for min skyld. Jeg kan seire paa disse artiklerne hvis de modificeres. For de er jo som i samlet sum alt det som er den nye tid i vort politiske liv, og jeg skal føre og lede i Deres spor. Og herregud, husk da at det er bare en avis. At man maa rette sig litt efter forholdene for at vinde saa meget desmere for idéerne. Vi maa indrette os efter menneskene som vi lever iblandt. Det er jo de aapne ører, ikke de døve, vi maa samle paa. Vi maa ikke være som den røst der gjør ørken omkring sig. Og en avis er sandhet med modifikation. Vi vil sandheten, læserne forlanger modifikationen. En avis faar til en viss grad rette sig efter sine læsere. Det er et faktum. Ellers gaar en avis paa grund. Og aviser maa vi jo ha. Ikke sandt?

BILLING

Aa, jeg er ikke saa sikker paa det.

ILDBERG

Haha. De, journalist i over tredve aar, er endnu ikke sikker paa nødvendigheten av at ha aviser.

BILLING

tørt og sikkert. Det har faldt mig ind av og til at det ikke var saa nødvendig.

ILDBERG

De ser hvor tillidsfuldt og aapent jeg har henvendt mig til Dem. — Hvor jeg har betrodd Dem alt.

BILLING

Ja, det kan sandelig være en meget klok taktik mange ganger det.

ILDBERG

Gjør hvad jeg har bedt Dem om.

BILLING

Forat De skal bli statsraad.

ILDBERG

De tror jeg er en ganske almindelig forretnings-journalist.

BILLING

svarer ikke.

ILDBERG

ser litt paa ham, derpaa. Hvorfor i hete helvede skriver De avisartikler, naar De ikke er sikker paa at man maa ha aviser. Og naar De har skrevet Deres sandhetsartikler, hvorfor kommer De saa med dem til en sjofel redaktør for en løgnagtig avis.

BILLING

Det kommer av at jeg betragter avisen som et offentlig nødtørftshus, hvor jeg begir mig hen naar jeg finder fo godt. — Selv om jeg ikke liker den gamle konen som gir mig papir.

ILDBERG

ser paa ham, bryter derpaa ut i stærk latter. Og det er mig som er den gamle konen —

BILLING

Ja.

ILDBERG

gaar op og ned, leende litt i begyndelsen. Stanser saa og sier stærkt beslutsomt og med stor freidighet. Jeg tar artiklerne, for artiklerne v i l jeg ha. Og uten rettelse og forandring. Og jeg skal gjøre en avis — en avis som aldrig avis var. For nu føler jeg at jeg er journalist, først og fremst journalist. Og det er noget rart at føle, kan De tro, Billing, noget som jeg tror De aldrig har følt eller visst. For det er ikke vinger man skal ha — men bløte poter med klør paa — klør til at trække ut og ind — klør med forstand og fornemmelse i, gamle Billing. Klør for at fange læsere og for at klore konkurrenter. Se hvor de vokser. Tak for artiklerne. Jeg glæder mig til ærekrænkelserne mot

de ledende politikere. Jeg glæder mig til forhaanelsen av majestæten. Ikke et ord skal rettes. De faar ikke røre dem. For nu er artiklerne mine. Jeg glæder mig til at faa korrekturarkene at føle paa. Tak skal De ha.

BILLING

rolig. Jeg kommer igjen for at læse korrektur selv.

ILDBERG

Artiklerne skal ind onsdag i næste uke. De skal faa bud.

BILLING

Tak, det behøves ikke. Jeg skal se indom hver kveld om de er paa. Og natten før de kommer, blir jeg i trykkeriet til den lyse morgen — like til avisen er trykt.

ILDBERG

De er bange for at jeg skal gjøre rettelser i siste øieblik. De er nok ikke saa litet av en journalist De heller, Billing.

BILLING

Jeg vet sandelig ikke om jeg er journalist længer. Men jeg vet at De er det.

ILDBERG

der har sat sig og skrevet. Værsgod, her er en anvisning paa kassereren.

BILLING

vil til at gaa. Tak!

ILDBERG

Aa vil De ikke vente litt. *Hen til en av dørene, roper.* Dingsrud! *Til Billing.* Jeg vilde gjerne De skulde se balansen. *Dingsrud kommer i døren.* Hr. Dingsrud. Vær av den venlighet at faa fat i alt om konsul Halvorsen. Stort og smaat. Privat og offentlig. Vi skulde gjerne ha et bryg som kunde stimulere læserne litt. *Han gaar til en anden dør.* Graagaard. Skriv til presten Rasmussen at vi vil ha to prækener. Foruten froprækenen om søndagen vil vi ha en liten hyggelig aftensang med salmevers om

om onsdagen. Hr. Bendixen! *Han sætter sig ved siden av Billing, saa denne hører hans samtale med Bendixen.* De vilde gjøre mig en særlig stor tjeneste, hvis De i Deres næste rosende artikel om frøken Salomon arrangerte det saaledes at en av de andre skuespillerinder kom til at gjøre en dumhet. Det morer altid publikum. *Da Bendixen ser betænkelig ut.* Og Deres ros over frøken Salomon er fuldstændig berettiget. Hun er et geni og i enhver henseende sin rivalinde, fru Sanne, overlegen.

BENDIXEN

Ingen sammenligning!

ILDBERG

Meget rigtig — og det burde De la fru Sanne vite. Bladet staar til Deres tjeneste. *Bendixen gaar.* For en tid! *Roper:* Sports-Andersen! *Denne kommer i døren.* Der har været for litet sport i den siste tid. De husker: „Taarer i øinene over at se alle de unge, Norges fremtid, med ski paa ryggen drage ut den tidlige søndagsmorgen.“ De husker nok Deres egne udmærkede artikler. Der har desuten ogsaa været for litet: „Norsk seier i utlandet.“ — „Atter norsk seier i utlandet“ i den siste tid. Vær saa venlig, hr. Andersen, at skaffe litt mere norsk seier i utlandet. *Til Billing.* De ser der skal noget til for at balansere Deres artikler.

Urskoug kommer utenfra. Pyntet. Med sorte hansker. Pomade i haaret.

ILDBERG

Der har vi jo Urskoug ogsaa. Alle mand paa dæk.

URSKOUG

De Ildberg. Jeg kommer for at spørre om De ikke vilde bevise os en liten tjeneste. Vi hadde tænkt at lægge et litet kapel paa lekeplassen. Vi trodde det vilde være saa godt for barna —

ILDBERG

De skal faa kapel. *Roper:* Hansen! Anbefal et kapel paa lekeplassen. — *Til Urskoug.* Det glæder mig at se at aagerkarlenes fagforening har tat sig saavidt sammen, at de forlanger kapel paa lekeplassen. De vil ikke ha et andetslags hus der ogsaa. Jeg tror endnu der er et litet hjørne igjen. Og fra vor side er der ingenting i veien. Vi tjener publikums interesser. Vi er opinionens offentlige utøver. Hvormange procent skal De ha av kapellet?

URSKOUG

værdig. Der er de ting man ikke tar procent av.

ILDBERG

Hvad — ingenting?

URSKOUG

Jeg skal levere materialerne.

ILDBERG

Naa — det skal være en livsfarlig kirke. *Vinker paa Dingsrud som staar i døraapningen.* Skriv den artiklen om fru Frich og la mig faa den.

DINGSRUD

tar en artikel op av lommen. Her er den! For sikkerhets skyld hadde jeg gjort den færdig.

ILDBERG

ser paa ham, derpaa. Hm!

DINGSRUD

Den er let at læse, jeg har brukt skjønskrift.

Graagaard, Bendixen og en fire—fem medarbeidere staar nu i døren og er dels kommet ind i værelset.

ILDBERG

Mine herrer. Der maa være mere sving i avisen end der har været før. Alle skal læse min avis. Ingen avis skal ligne min. Det skal bli den eneste avis. Avisen. Vi maa lægge den mere parisisk end vi har gjort hittil — mere amerikansk, næsten dansk. Husk vi er byens puls —

Det banker. Fru S v a n *kommer ind. Fru Svan er en dame paa ca. 30 aar. Hun er klædt i hvitt. Litt anderledes end andre, men med stor smak. Hun blir staaende litt da der er saa mange mennesker tilstede. Der blir et litet ophold. Alle ser paa hende.*

FRU SVAN

likefrem uten generthet. Jeg kommer for at takke avisen. Jeg har lovet mig selv at jeg skulde gjøre det — at det skulde være det første jeg skulde gjøre, og jeg kommer like fra en lang reise, næsten rundt jorden. Jeg er kommet idag. Jeg er et ganske almindelig menneske, saa det er kanske litt pretensiøst — er jeg litt bange for nu da. Men det er et løfte. Det er en slags pilgrimsgang. Og det kommer av at avisen engang har forvoldt mig en saa stor glæde. *Smiler litt og ser sig omkring.* Men nu er jeg kommet saa stupende op i dette, at jeg synes jeg maa fortælle det ogsaa.

ILDBERG

sætter en stol som hun ikke benytter sig av før om litt.

FRU SVAN

Det er kanske hr. Greger?

ILDBERG

Nei, jeg er redaktøren.

FRU SVAN

trykker hans haand. Det glæder mig meget at træffe Dem. Det er næsten et halvt aar siden jeg har set noget nummer av avisen, saa det er en gammel historie. Men d e t har jo ingen betydning. Det var paa Ceylon — ganske tilfældig — at jeg saa et par nummer, og jeg syntes at saan avis hadde jeg aldrig set. Saa anderledes end andre. Saa ærlig og sanddru og gla.

Hvert ord var som skrevet av et menneske, et menneske som forstod sine motstandere, men som elsket sine egne tanker og idéer og som elsket landet vort. Ja, det var især det. For det var likesom jeg fik et bud her-

hjemme fra. Jeg syntes jeg saa landet gjennem den avisen. Det laa saa lyst og ungt, og jeg blev saa bevæget og jeg sa til mig selv: Det er bare der at en saan avis kan komme. Aa, det var saa underlig den aften. Saa underlig. — *Litet ophold. Hun reiser sig.* Ja, det var bare det. *Smiler litt igjen.* Og da var det at jeg gjorde det kanske litt overmodige løfte, at naar jeg kom hjem, da skulde jeg gaa like op i avisen og si tak fordi den hadde gjort mig saa lykkelig og gla. De vet man er altid modigere naar man er borte og tænker paa hjemmet, end naar man er virkelig hjemme. Ja, tusen tak allesammen. *Da ingen svarer, blir der et litet ophold, og hun kommer til at fortsætte.* For jeg synes der er saa mange bra mennesker i verden og jeg vilde saa gjerne at der skulde bli litt stort og vakkert herhjemme, og at man skulde bli bedre mot dem som hadde det ondt. Tusen tak! *Hilser og vil til at gaa. Til Dingsrud, som hun er kommet paa siden av; halvhøit.* Det er ikke Dem som er hr. Greger.

DINGSRUD

Jeg? Nei! Jeg er bare — budet.

Harald Svan kommer.

HARALD SVAN

som ser fru Svan, iler hen til hende. Nei, men lille mor, er du kommet hjem fra reisen. Jeg ventet dig ikke før i næste uke.

FRU SVAN

stærkt bevæget. Men Harald — jeg kom idagmorges. *Sætter sig et øieblik, reiser sig straks efter.*

HARALD

Og saa søker du mig her i avisen —

FRU SVAN

Men Harald — det var da morsomt.

HARALD

Jeg kommer fra fjeldet idag jeg, og saa skal jeg træffe dig her. — *Til Ildberg.* De kjender min mor.

UTROP FRA ALLE

Mor! Hans mor! Harald Svans mor!

ILDBERG

Er fruen —

FRU SVAN

Jeg er Haralds stedmor. *Nu rolig. Til Harald.* Jeg var heroppe for at takke for alt det de skriver i avisen. Det hadde glædet mig saa da jeg var ute og reiste.

HARALD

Ja, det er storartet. Kjender du dem allesammen. Er du blit kjendt med dem. Det er nogen herlige mennesker. Kjender du Ildberg. Han er vor fører — jeg mener — han er ungdommens stolte fører. Det er Billing —

BILLING

Jeg hører ikke med til avisen.

HARALD

Det er gamle Graagaard.

GRAAGAARD

som hun trykker i haanden, litt forvirret. Det glæder mig, fru Harald Svans mor.

ILDBERG

Hr. Dingsrud.

FRU SVAN

Budet ja.

DINGSRUD

Ja budet.

HARALD

leende, uten at forstaa. Budet? — Er du gaat herop saan uten videre, du da lille mor. Ja, det ligner dig. Du er saa naiv. *Klapper hende paa kindet.*

FRU SVAN

klapper ham. Er jeg det, Harald.

HARALD

præsenterer Urskoug, som har trængt sig frem. Det er hr. Urskoug.

URSKOUG

høitidelig. Avisens velgjører.

Litt fnisen og latter.

FRU SVAN

Du blir kanske her, Harald —

HARALD

Nei, jeg følger med dig.

FRU SVAN

Farvel, mine herrer og tusen tak for Deres elskværdighet.

De gaar.

BILLING

til Ildberg. Det er best De sætter navnet mit under artiklerne. *Gaar.*

ILDBERG

som hadde sat sig, reiser sig nu og gaar stille tversover scenen ind i et andet værelse. Han stanser ved døren til det indre kontor. Jeg er ikke hjemme for nogen.

Blandt de gjenværende er der først ganske stille. Saa begynder en dæmpet samtale og fnisen. Endelig.

DINGSRUD

meget dæmpet. Hun kjendte avisen, hun!

Litt stærkere fnisen.

URSKOUG

til Dingsrud. Han blev saa rar, han Ildbergen.

DINGSRUD

Aa, han kommer nok snart tilbake til det virkelige liv igjen.

URSKOUG

Nei saa fin og hvit De. Nyderlig. Det er den fineste damen jeg har træft.

DINGSRUD

Hun saa ut som en avis.

URSKOUG

forfærdet. Som en avis!

DINGSRUD

Som en avis som der ikke er kommet sværte paa. Endnu da.

URSKOUG

ser paa Dingsrud. De er vist ikke noget godt menneske, De Dingsrud.

DINGSRUD

stille og bløtt som sædvanlig. Jeg er kanske litt for slet til denne verden.

GRAAGAARD

sitter og mumler. Harald Svans mor! Harald Svans mor. *Farer op, hen til Dingsrud.* Hun hadde jo ikke lange gule tænder.

DINGSRUD

Hun hadde dem bare ikke paa sig.

FJERDE AKT

En park utenfor byen. Man ser flere villaer. Et hotel i nærheten.

I og omkring et lysthus har journalistklubben sammenkomst.

De sitter ved kaffen.

Redaktør Hennig staar i samtale med et par andre redaktører.

HENNIG

Jo vet De hvad, jeg synes at pressens tone er blit adskillig urbanere.

REDAKTØR JOHANSEN

Mot hvem.

HENNIG

Indbyrdes. *Til dem som sitter i lysthuset.* Hvad sier De, mine herrer? Behandler ikke vi aviser hverandre indbyrdes, i avisen altsaa, langt urbanere nu end før.

FLERE

Jo. Jo.

EN

Især efter en middag.

HENNIG

Og det kommer for en stor del av at vi har faat Journalistforeningen istand. Ikke sandt?

MANGE

Jo. Jo.

EN FULD JOURNALIST

Saanne foreninger er det hyggeligste i hele journalistlivet. Sandelig er det — jeg hadde aldrig drømt om —

JOHANSEN

Hvad sier nu De, Simers?

SIMERS

som sitter inde i lysthuset. Jeg er enig.

HENNIG

Med hvem.

SIMERS

Med begge. I gamle dager skrev Hennigs avis til Johansens avis: De lyver. Og nu skriver han: Uten at ville gaa saa langt som til at si at vor ærede kollega i Kirkegaten lyver, vover vi os dog til at paastaa at usandere tale har vi sjelden hørt. Johansen er gaat den motsatte vei. For at følge med tiden, som ikke er urban, skriver han altid til mig: Simers lyver som sædvanlig.

Latter og høirøstet samtale.

DEN FULDE JOURNALIST

Maa jeg atter tillate mig at utbringe en skaal for den sande kollegialitet mellem pressens mænd, de hvem pressens værdighet ligger paa hjertet. Paa en dag som denne, da vi har stiftet en kasse som skal komme vore enker og faderløse til gode, naar vi selv utslitt av dagens haarde arbeide ikke kan mere, og jeg synes at vi skulde huske paa og erindre at vi arbeider ikke for os selv, men for vore læsere, og at vi derfor bør fylke os tæt sammen, og

derfor synes jeg at vi skulde drikke dus allesammen — alle vi journalister.

Latter. — Avbrydelse.

ILDBERG

kommer. Henvendt til Hennigs gruppe. Har der ikke været nogen og spurt efter mig?

HENNIG

Nei, jeg har ikke set nogen.

ILDBERG

gaar hurtig igjen.

SIMERS

hen til Johansen og Hennig. Ildberg averterer i denne tid at hans avis er den mest utbredte i hele byen. Det kan vi ialfald være enige om at vi ikke er helt fornøiet med.

HENNIG

Men med hvilke midler!

Alle tre ryster paa hodet.

JOHANSEN

Se nu f. eks. den notisen om fru Frich.

SIMERS

Om fru F. maa jeg be.

JOHANSEN

Ja det skulde gjøre stor forskjel!

Alle ler.

JOHANSEN

Ja, den er godt skrevet. Meget vittig.

HENNIG

Meget vittig — men der er dog virkelig grænser.

JOHANSEN

Privatlivets fred maa være hellig.

SIMERS

Ja, den som bare hadde turdet ta en saan notis ind i sin avis.

DE ANDRE

leende. Ja, da var det ingen sak!

HENNIG

alvorlig. Men gudbevare mig vel. Hun har jo barn — hvad sier hendes familie — og hun selv? —

SIMERS

Det er vel ingen av dem som tror det, siden det staar i en avis.

De ler.

JOHANSEN

Og den var avfattet saa dygtig at kriminel var den ikke.

DE ANDRE

Nei, kriminel var den ikke.

JOHANSEN

Men hvorfor opfører hun sig ogsaa slik?

HENNIG

Det er pressens pligt —

De ryster alle tre paa hodet. Saa ler Simers, og de andre ler ogsaa.

JOHANSEN

Nei, alvorlig talt — dette er en helt ny slags journalistik.

HENNIG

Ja, skal den faa indpas, saa —

SIMERS

Da vi andre i sin tid forsøkte, saa gik det helt skidt.

DE TO ANDRE

protesterende. Nei vet De hvad. Saan har vi aldrig forsøkt.

SIMERS

Ja, det er for galt —

De ryster paa hodet.

SIMERS

fortsættende. — at han skal tjene saa mange penger.

HENNIG

Ballongen sprækker nok.

JOHANSEN

Den slags journalistik passer ikke her i landet.

SIMERS

Men en dygtig journalist er det.

DE ANDRE

Det er det!

JOHANSEN

Han skulde faa hvilken gage han vilde hos mig.

HENNIG

Hos mig ogsaa.

SIMERS

Jeg tror neppe han vilde si det samme om mine herrer. — Han er saa hensynsløs.

DE TO ANDRE

Hensynsløs!

De ryster alle paa hodet.

Billing, som er temmelig fuld, og Dingsrud kommer.

BILLING

til Dingsrud som vil gaa. Bare vær med.

DINGSRUD

Nei, jeg er ikke journalist — ialfald ikke om dagen.

BILLING

Aa skidt! Kom nu.

DINGSRUD

Nei. Jeg hører ikke til fiendernes venskabelige forening.

BILLING

Hahaha.

DINGSRUD

Hvis De træffer Ildberg, saa si ikke at De har møtt mig. *Gaar.*

BILLING

ser efter ham. Ryster paa hodet. Gaar derpaa hen til de andre som mottar ham med jubel. Han har løvkrans om hodet. Og humøret kommer op i ham. Ja, nu er vi her allesammen. Hele fiendernes venskabelige forening — vi som i avisen ikke levner hverandre ære for to skilling — men de to skillingerne som vi saan har spart, dem har vi idag git til vore enker og barn — enkerne og barna efter løgnere, kjeltringer, menedere, fædrelandsforrædere, pengetræler som vi titulerer hverandre — knegter, bedragere — aa, hjælp mig litt, kjære kolleger —

EN

Sjofelister.

EN ANDEN

Gemene stympere.

FLERE OG FLERE. TILSLUT ALLE

Folkefordærvere, sjælemordere, giftblandere, spekulanter, idioter, gaustadkandidater, rævepelser.

BILLING

Aa, mere.

DE ANDRE

Fordummere, hedninger, ignoranter, usædelighetsforkyndere, bordelliterater.

BILLING

Det lyder som et festnummer.

NOGEN

Venale personer, svindlere, smudsskribenter, skriblere —

BILLING

Hys — der er ikke plass til mere. Fortsættelse følger i næste nummer. — Og da en hæderlig presse aldrig lyver — vel?

DE ANDRE

Nei — nei.

BILLING

Saa maa det altsaa være sandt alt dette — ikke sandt?

ALLE

under stor munterhet. Jo, jo.

BILLING

Derfor er det en stor beslutning vi har fattet idag. Naar en kjeltring har været giftblander og folkefordærver i ti aar, og gud saa endelig tar ham hjem, da har hans enke ret til en aarlig understøttelse av alle os andre sædelighetsforbrydere, sjofelister og smudsskribenter. Naar Knudsen der som er en venal person og som har været redaktør av saagodt som alle byens aviser, og som aldrig har hat nogen mening, men forfegtet alle, som bare faar et spark bak og saa gaar, saa længe virkningen av sparket varer, naar han engang falder fra, saa skal Hennig i hvis gemytlige fjottethet en hel bys onde instinkter har solet sig som mark i en ost, da skal Hennig understøtte Knudsens yndige smaa. Og han bleke avholdsprædikanten der skal sørge for at mine smaa aldrig skal mangle et glas, — og de som var fulde av gift mellem linjerne som den lille næsvise Simers, skal hjælpe deres efterlatte som var brutale i linjerne som f. eks. Johansen —

HENNIG

Jeg synes kanske at tonen begynder —

JOHANSEN

Klokken er desuten mange — om et kvarter gaar toget.

BILLING

Og derfor kjære kjeltringer —

Opbrud sker under munterhet og høirøstet tale.

BILLING

der plusselig befinder sig næsten alene, har sat sig. Tømmer et stort glas, slaar slapt ut med haanden efter de bortgaaende. Pressen viker. Sandheten blir. Haha. Som sædvanlig! *Alene. Ryster paa hodet og sier til sig selv.* Fuld. Fuld. Altid fuld.

Det er begyndt at mørkne litt.

RAGNHILD FRICH

kommer gaaende. Hun er en ung pike paa 15 aar. Hun utstøter et litet skrik, da hun ser og hører Billing sitte og tale med sig selv.

BILLING

ser paa hende. Ikke være bange De pika mi. Det er bare en fuld gammel mand. *Reiser sig.*

RAGNHILD

Jeg er ikke bange.

BILLING

Det er ikke noget at være bange for heller.

RAGNHILD

La ikke mig jage Dem.

BILLING

De jager mig ikke.

RAGNHILD

Det ser grangivelig ut som De er bange for mig. Kom skal jeg stø Dem litt.

BILLING

Tak — det behøves ikke. Jeg gaar jo ret, ser De.

RAGNHILD

Aa — saamen! Tror De j e g synes det er farlig at man tar sig et glas for meget. Jeg skal selv bli student.

BILLING

Tak da, frøken. Det er nok best jeg gaar alene — der kunde komme nogen. Tak for hjælpen. *Han takker og er svært genert. Gaar.*

RAGNHILD

Herregud, tror jeg ikke det er bedre mands barn ogsaa da.

HARALD SVAN

kommer ut fra en villa. Goddag, Ragnhild — Goddag, frøken Frich. Staar De der og taler med Dem selv — for jeg ser ingen.

RAGNHILD

Nei, jeg talte med en hyggelig gammel mand som var saa fuld, saa —

HARALD

Haha — med en fuld mand. Altid er det noget rart med Dem.

RAGNHILD

Det er længe siden vi har set hverandre. Velkommen til byen skulde jeg kanske sagt. Har De været paa landet hele tiden — jeg mener paa det rigtige landet, ikke paa dette bylandet herute. Aa gud, jeg som staar her. Jeg skulde hen til madam Skaaring og be hende om seks liter melk istedenfor fem.

HARALD

svært interessert. Seks liter!

RAGNHILD

Vi har vist ikke set hverandre siden vi var paa skitur i Nordmarken sammen. Vet De at vi kom i avisen for den turen.

HARALD

Nei!

RAGNHILD

Jo da, like efter saa stod der en saan rigtig grinet artikel om unge damer som benyttet skiturer til at drikke seidler. Jeg er ganske sikker paa at det var mig som det var sigtet til. For der stod saan opramsning av alt det jeg hadde paa mig, vaatter og komager og rød lue med hvite striper, og ingen andre har hvite striper — og det passet ellers ogsaa forresten. Sammen med en herre som hun drak seidel med. De husker.

HARALD

Uf, det var da kjedelig.

RAGNHILD

At det kom i avisen. Jeg synes det er bare moro jeg.

Jeg viste det til alle mine veninder, men de sa at jeg var vigtig, og at det ikke var mere mig end det var dem. Men der er jo ingen som har hvite striper undtagen jeg. *En liten pause.* De bare staar og ser, De.

HARALD

Ja, jeg vet ikke noget som er nydeligere end at se saan ren og uskyldig ut som De. Glad og uskyldig.

RAGNHILD

Nei, De er gern, De. De snakker akkurat som daarlige romaner, som forresten er meget morsommere at læse end de som skal være saa gode. Synes De ikke?

HARALD

meget alvorlig. Jeg læser bare reisebeskrivelser. *Videre i samme tone som før.* De ligner min mor. Jeg synes alt som er vakkert, ligner min mor, ikke bare mennesker, men alt som jeg føler vakkert — baade musik og følelser og alt som er rørende og nobelt og ædelt.

RAGNHILD

Er det ikke stedmor De har?

HARALD

Jo.

RAGNHILD

De skal være slemme de.

HARALD

Ikke min.

RAGNHILD

Har De set min mor?

HARALD

Nei.

RAGNHILD

Forfærdelig chic. Og saan figur!

HARALD

Ragnhild — frøken Ragnhild — skal vi — nu maa De ikke bli sint — skal vi være dus?

RAGNHILD

Aa — ja —

HARALD

De trækker litt paa det. Vil De nødig?

RAGNHILD

Nei, men —

HARALD

Hvad — da?

RAGNHILD

Det blir likesom noget andet da. Jeg synes paa en maate det er morsommere at være dis. Dus, det er akkurat som vi var søskende det.

HARALD

Nei, tænk at De synes det da.

De staar litt. Saa ser de paa hverandre. Hun ler først. Saa han.

RAGNHILD

Synes De det er barnagtig.

HARALD

Nei, langtfra, frøken. Men kanske De synes at det jeg foreslog var barnagtig.

RAGNHILD

Nei, langtifra.

HARALD

Ta mig i haanden paa det.

RAGNHILD

Gjerne det. *Gir ham haanden.*

HARALD

Akkurat som at ha en liten rypeunge i haanden.

RAGNHILD

Det skulde være morsomt at være med paa rypejagt engang.

HARALD

stærkt og høit. Ja.

RAGNHILD

Hys da, mand.

HARALD

Haha — ropte jeg høit nu? Mor maa ogsaa av og til rope: Hys da — til mig. Men hun sier det ganske liketil hun: Hys da, Harald. Men De sier det saa spiritu — spritu —

RAGNHILD

Spirituelt.

HARALD

Spirituelt, ja.

RAGNHILD

Er det daarlig med fremmedordene.

HARALD

leende. Frygtelig! *Saa alvorlig igjen og meget stærkt.* Paa jagt kan De altid være med mig. Men hvis De engang vilde vente paa mig — kanske længe, sitte og vente trofast naar jeg gjør min store opdagelsesreise.

RAGNHILD

Hvorhen?

HARALD

Det er hemmelig. For hvis man sier det, saa er der altid nogen som kommer og tar det fra en. Vilde De vente da?

RAGNHILD

Nei.

HARALD

Sier De nei?

RAGNHILD

Jeg vilde være med.

HARALD

Det gaar ikke an.

RAGNHILD

Hvorfor ikke?

HARALD

meget hemmelighetsfuldt. Nei det gaar ikke an.

RAGNHILD

Men hvorfor da?

HARALD

Det maatte bare være mænd.

RAGNHILD

Jamen De som var føreren, chefen for ekspeditionen, De kunde da ta med hvem De vilde.

HARALD

Nei, det gaar aldeles ikke an.

RAGNHILD

Tror De ikke en kvinde kan utholde likesaameget som en mand.

HARALD

Det er ikke det.

RAGNHILD

Hvad da?

HARALD

litt brydd. Det kan man ikke forklare damer. Men det gaar ikke an.

RAGNHILD

tænker litt. Saa plusselig. Fluer!

HARALD

Fluer?

RAGNHILD

De andre mændene vilde faa fluer i hodet. Det er det! Det er det! Der kan De se jeg gjettet det. Hahaha. *Plusselig eftertænksomt, alvorlig, for sig selv.* Ja det kan være.

De staar litt.

HARALD

meget stærkt og av hele sit hjerte. Jeg sværmer for Dem.

RAGNHILD

stille, glad, alvorlig. Det var nydelig sagt av Dem.

HARALD

kysser hendes haand og bøier knæ. Litt efter. Skal De til Dresden til vinteren da?

RAGNHILD

Nei jeg vil ikke. Jeg kan ikke forstaa at nogen vil reise fra denne deilige byen jeg. Her er jo baade De og Guldbrand.

HARALD

Guldbrand?

RAGNHILD

Guldbrand Eker vel.

HARALD

sier ikke noget. Men der gaar et støt igjennem ham.

RAGNHILD

Skal vi gaa ned til elven.

HARALD

glad igjen, stille. Ja.

De gaar.

Litt efter kommer langsomt gaaende fru Svan og Ildberg.

FRU SVAN

Nei, jeg kan ikke skrive. Jeg kan ingenting saant. Ikke skrive, ikke male. Jeg har ingen talenter. Og desuten om jeg skulde sætte mig til at skrive om den lange reisen rundt jorden — jeg har set saa litet, oplevet ingenting og la mærke til saa litet. Alle bøker og alle mennesker vilde fortælle bedre om det. Jeg reiste bare for at forsøke paa at bli litt gla, litt adspredt, litt munter.

ILDBERG

litt høitidelig. Blev De gla da?

FRU SVAN

Nei. For jeg var ikke sikker paa om jeg hadde lov til at bli det. Og det var det som var det slemme.

ILDBERG

Om De hadde lov?

FRU SVAN

Ja, det var kanske dumt. Men hvad hjælper det naar jeg følte det saaledes.

ILDBERG

meget alvorlig. Gid jeg kunde gjøre Dem gla.

FRU SVAN

der ikke forstaar, uvilkaarlig. De! — Jeg skal si Dem, jeg føler mig akkurat som prinsessen i eventyret som ingen kunde faa til at le — og derfor ser jeg ofte saa uopvakt ut ogsaa, jeg føler det nok, kan De tro, og jeg kan se det paa de andre.

ILDBERG

meget stærkt. De er det mærkeligste, det sjeldneste —

FRU SVAN

ser først litt forbauset paa ham, derpaa. Jeg vilde helst De ikke skulde si saant.

ILDBERG

Om forladelse.

FRU SVAN

optar samtalen igjen. For jeg føler saant ansvar.

ILDBERG

ser spørgende paa hende.

FRU SVAN

Jeg føler mig personlig ansvarlig i anledning av alt hvad store og betydelige mennesker her i verden tænker og skriver og sier. For det skulde da vi utføre, gjøre til virkelighet, vi smaa, vi almindelige mennesker som ikke kan noget av os selv. For det er jo meningen — ellers blir jo alt det store bare noget som svæver i luften over os. Men derfor er jeg saa bange mange ganger. Og især hver gang jeg hører noget som jeg synes er forfærdelig skjønt og stort, blir jeg bange. For da føler jeg ansvaret — og hvad gjør jeg? Og hvorfor gjør jeg

ikke noget? *Litt efter.* Men det er ogsaa underlig at gaa og plage Dem med dette.

ILDBERG

for at si noget. Det er saa megen smaalighet — saa meget ondskap i verden —

FRU SVAN

Smaalighet — ondskap. Vi lærer jo at det gode vinder. Er det ikke saa? Er det ikke sikkert at det er saa? Det er jo det vi bygger vore samfund, vore hjem paa. Det er det vi selv hører av dem som er gla i os, og det som vi lærer dem vi er gla i. Er det ikke saa? Men hvorfor er der da fattige, naar der er rike? Der behøver ikke at være en eneste fattig her i byen, hvis vi gik ut alle, hver enkelt av os som har noget. Naturligvis er der andre sorger, kanske større. Vist er det saa. Men kanske det bare er det som ligger og venter her i verden, at vi skulde gjøre det som vi synes er rigtig. Akkurat som Colombus's egg. Saa liketil. Og at det er paa den maaten at det gode vil seire. *Stærkt ivrig.* For ellers faar jo de andre ret, de som er mig imot, som jeg er bange for — de som tror at det bare er lyster og lidenskaper i verden, bare kamp og dyreliv og skjønhet. For det kan da ikke være dem som taler sandt, og vi andre som lyver for os selv. Her er det allerfarligste.

ILDBERG

Elsker De menneskene — alle mennesker her i verden.

FRU SVAN

Tænk, det vet jeg ikke — jeg tror det næsten ikke.

ILDBERG

Elsker De noget enkelt menneske da?

FRU SVAN

fast og stærkt. Nei. *Gaar litt op og ned. Derpaa.* Hvorfor skulde det egentlig være saa dumt at tænke paa og at beskjæftige sig med det som vi jo allesammen er enige

om at det dreier sig om her i verden, det som digterne og tænkerne —

ILDBERG

Men kjære hvem sier det er dumt —

FRU SVAN

Jeg forstaar det nok. Folk synes det er dumt. Der er aldrig nogen som svarer, naar jeg spør.

ILDBERG

Men —

FRU SVAN

ivrig, litt ekstatisk. Her i dette maaneskinnet i denne lille haven under de store trærne, oppe i Norge staar jeg og føler mig som det lam der bærer verdens skyld paa sine skuldre. Et litet, ubetydelig menneske. Men hverken livet eller døden skulde skræmme mig, naar jeg bare hørte en røst som kaldte — — for jeg længes, jeg længes efter at gi hele min sjæl, hele mit jeg, alt mig, efter at forsvinde i en strøm, om der saa ikke blev spor igjen av mig. *Meget stærkt.* Helst da! Helst da! *En liten stund efter dæmpet og stille, næsten med et smil.* Javist er det rart at føle sig som et hvitt lam. Kanske det bare er fordi jeg altid er saa blek. *Plusselig.* Eller kanske det bare er fordi jeg altid gaar med dette hvite sjalet. Kanske jeg for ingen pris vilde skille mig av med det. *Smilende.* Kan De svare mig paa det, De som er en leder blandt menneskene. *Saa alvorlig igjen.* Hvorledes kan man vite noget, saa mangfoldig som det er her i verden? Det er jo ikke en ting som ikke kan ødelægge en anden, eller som ikke er det motsatte av noget andet. Men hvis jeg fik le, hvis jeg traf noget som jeg maatte le av, da tror jeg for fuldt alvor at jeg var reddet — jeg mener at jeg da vilde plage mig selv og alle andre meget mindre.

ILDBERG

Men vilde De ikke da netop komme til at synes at De hadde gjort noget galt?

FRU SVAN

Jo — kanske en stund efter. Men ikke straks, tror jeg.

ILDBERG

forsøker at spøke. Ta mig.

FRU SVAN

alvorlig. Nei, Dem beundrer jeg. Saan glæde De maa ha i Dem selv og saan som De maa staa for Deres medborgere.

ILDBERG

ryster paa hodet.

FRU SVAN

Der kan De se, bare jeg tar paa det, blir det ikke muntert. Jeg forstaar jo godt at De spøkte. Men derfor var det jeg reiste ogsaa. Det var en flugt fra mig selv og Harald. Han visste ikke engang at jeg reiste. Jeg maatte skrive til ham da jeg var kommet et stykke paa veien. Jeg vilde jo ikke drage ham med ind i alt det kjedsommelige som jeg gik og hvirvlet med — han som var saa lys og aapen og gla. Og saa stor og vakker da? Han har ikke godt av at være sammen med mig. Vel? *Ivrigere og ivrigere.* Tror De vel? De kjender jo Harald. Han taler saa begeistret om Dem. Tror De vel han har godt av det? Tror De ikke det er det beste at Harald og jeg ikke er saa meget sammen?

Harald og Ragnhild kommer.

HARALD

Goddag — maa jeg faa lov til at forestille —

RAGNHILD

avbrytende. Nei, jeg faar nok se at faa fat i madam Skaaring jeg, saa vi faar vore seks liter imorgen. *Farer mot utgangen, stanser et øieblik.* Nede ved elven saa talte han bare om Dem hele tiden, fru Svan. *Gaar.*

FRU SVAN

uvilkaarlig. Gjorde han?

HARALD

Ja — er hun ikke nydelig, lille mor?

FRU SVAN

svarer ikke straks.

HARALD

Hvad?

FRU SVAN

Jo, hun er nydelig — Harald.

HARALD

gaar fort efter Ragnhild. Ved utgangen sier han som han før hadde glemt det. Godaften, hr. Ildberg.

FRU SVAN

sætter sig. Litt efter griper hun sig sammen og reiser sig.

ILDBERG

Naar De reiser Dem i maaneskinnet og staar saaledes, saa er De som en hvit skinnende søile. Jeg bøier mig og ber Dem. Hjælp mig. Gjør noget av det gode som De har trang til. Red mig, saa jeg blir det menneske som jeg er, som jeg har inde i mig, og som holder paa at dø. Jeg er ikke som De er. Og jeg er ikke som De tror jeg er.

FRU SVAN

Jeg vet at De er retsindig og ædel.

ILDBERG

Retsindig og ædel! Bare disse ordene! At De vover at bruke dem! Nei — nei! Jeg er det ikke. Jeg skylder at si Dem alt som er sandt om mig. Men jeg kan bli det igjen. Jeg kan. Jeg kan. Og vi skulde faa den avisen som er blit mig kjær, til at bli den eneste i sit slags i verden, fuld av kjærlighet og godhet, Deres aand skulde fylde den! Ved gud jeg tror hvad jeg sier. Tænk, den eneste i sit slags, den eneste i verden. Ingen skulde faa lov til at komme op paa siden av os.

FRU SVAN

Hvorfor det?

ILDBERG

litt konfundert. Hvorfor? — For hvert ord De sier, for hvert spørsmaal De gjør, føler jeg at jeg maa si alt — alt. De er det skjønneste jeg har set, og det er som jeg skammer mig ved at ha noget skjult og stygt naar De staar der. Jeg kom hit idag, for jeg kunde ikke faa væk saan som De stod deroppe i kontoret den dagen. De væltet alting hulter til bulter i mig. Jeg visste ikke enten jeg blev gla eller sint, saan brøt De ind og overrasket mig. Men saa efter, tænkte jeg paa at De var rik. Ja. Ja. Og hvad vi kunde utrette her i verden med Deres penger — hvilken magt vi kunde naa — hvor høit De kunde sitte og straale. Og jeg sa til mig selv: Jeg vil ha hende og hendes penger.

FRU SVAN

Det var da stygt!

ILDBERG

stærkt. Nei — nei, det var ikke saa stygt at De maa si at det var stygt. Det blir værre naar det skal sies. De faar mig til at røbe alt og mere til. Jeg kan ikke skjule nogenting for Dem. Forstaa mig litt ogsaa.

FRU SVAN

Jeg vil saa forfærdelig gjerne gi et stort bidrag til avisen — det kan De da skjønne.

ILDBERG

Aa fy!

FRU SVAN

Det maa De ikke si til mig. Hvorfor sier De fy?

ILDBERG

Kan De ikke hjælpe et menneske som har det ondt? Føler De ikke at jeg har det ondt?

FRU SVAN

Nei, jeg føler det ikke, men jeg tror det naar De sier det.

De farer sammen begge to.

FRU SVAN

Hvad var det? Jeg syntes jeg hørte nogen.

ILDBERG

Jeg syntes jeg hørte nogen lo. *Litt efter.* Er det forresten ikke det samme hvem jeg er — enten jeg er saa god som De, eller jeg er saa slet som jeg er selv. Enten jeg har gjort det eller det. For jeg synes jeg har gjort de usleste og elendigste ting. — Og den avisen min er blit som alle aviser — løgnagtig — angiverisk, antydende, falsk, feig. Men har jeg ikke lov til at elske, hvis jeg elsker? *Han taler frit og overlegent.* Har det ellers noget med, hvad eller hvem vi ellers er? Det kan godt være jeg ikke blir noget bedre menneske selv om jeg elsker — ikke bedre, ikke større, ikke anderledes, men bare fuld av kjærlighet. *Forfærdelig stærkt.* Se, hvor De ribber mig! — Her i stilheten og aftenen kan jeg la være, hvis jeg elsker? Kunde De la være om De elsket. Kan vi forby aftnen at være aften? Glem alt hvis De elsker.

FRU SVAN

stille. Hvis jeg elsker.

ILDBERG

hen til hende, lægger armen om hendes liv, bøier sig over hende. Jeg elsker Dem.

FRU SVAN

ser paa ham. Derpaa langsomt og rolig. Jeg elsker ikke Dem. *Gaar ind i villaen.*

Det er blit mørkt og maanen er bak skyer.

ILDBERG

gaar fort efter hende et par skridt. Han staar og ser efter hende. Stolt! — og hoven! *Sætter sig.*

EN STEMME

fra mørket. Harald Svans mor!

ILDBERG

farer op. Skræmt. Hvem er det? Hvem? Hvem var det? Er der nogen som har lyttet?

STEMMEN

Ja.

ILDBERG

gaar i den retning hvorfra stemmen kom. Han raver i mørket. Hvem er det? Hvem?

STEMMEN

nu fra en anden kant. Avisen.

ILDBERG

Avisen! Er det Dingsrud? Jeg kjendte stemmen. Kjeltring! Tugthuskandidat! *Støter plusselig paa Billing.* Er det Dem? Er det Dem som gaar her og snakker i mørket.

BILLING

meget fuld. Jeg synes det er Dem jeg.

STEMMEN

ler.

ILDBERG

farer efter lyden.

BILLING

sætter sig paa en bænk som der gaar en maanestripe over. Gjør nogen bevægelser med haanden som han fisket. Kjender efter om det biter. Det er vist for tidlig. Den biter ikke endnu. *Lægger sig tilbake paa bænken. Sovner. Snorker sagte.*

FEMTE AKT

Redaktørens eget værelse.

Ildberg staar paa gulvet i samtale med byraachef Paulsen.

BYRAACHEFEN

Jeg kan altsaa meddele hs. excellence at han kan gjøre regning paa at se Dem engang imorgen eftermiddag. I skumringen.

ILDBERG

der er meget adspredt. I skumringen!

BYRAACHEFEN

Men som statsministeren gjentagende gjorde opmærksom paa — det maatte jo ikke paa nogen maate betragtes som en indbydelse eller opfordring. Kun at han vilde forhøre sig om ikke De ogsaa fandt det ønskelig at en samtale fandt sted. Ogsaa fandt det ønskelig, gjentok han uttrykkelig. Og De er jo altsaa gaat ind paa dette ogsaa. Ikke sandt?

ILDBERG

litt utaalmodig. Det skal være mig en ære at indfinde mig imorgen til den fastsatte tid.

BYRAACHEFEN

Altsaa i skumringen.

ILDBERG

I skumringen.

BYRAACHEFEN

Maa jeg takke Dem for Deres elskværdighet!

De trykker hverandres hænder. Byraachef Paulsen gaar. Ildberg ser ut av vinduet. Retter saa litt paa sit slips. Atter til vinduet.

Professor With kommer.

ILDBERG

temmelig nervøs, taler ut av døren. Naar professor With er gaat, er jeg ikke hjemme for nogen, undtagen for fru Svan. Undskyld, hr. professor. Jeg har liten tid. Hvad staar til tjeneste? Er det atter en adresse til keiseren av Kina? Eller er det i nogen anden anledning aandseliten klør efter at faa sine navn paa prent?

WITH

Nei, jeg vilde bare meddele Dem at Fransen har faat posten.

ILDBERG

Naa, endelig.

WITH

Ja, endelig. Men vi har jo ogsaa arbeidet trut for ham.

ILDBERG

Ja, det kan ikke negtes.

WITH

Og nu var det Jansen da!

ILDBERG

Naa, saa nu er det Jansen. Hvem er Jansen?

WITH

Dennegang er det en kunstner. Jansen, den unge maler. Han søker Stortinget. Og vor kreds mente da at det vilde være til gavn for landet —

ILDBERG

Har De artiklen?

WITH

Aa artikel er for stort et ord. Det er bare en erindring fra Jansens barndom — hvorledes han allerede som femaars gammel gut syslet med farver. — Værsgod! *Gir ham artiklen.* Jeg tror det vilde være til landets gavn —

ILDBERG

Javel!

WITH

Og vi vil jo allesammen gjerne glæde vor gamle mor —

ILDBERG

Javel!

WITH

Den kunde kanske komme allerede imorgen?

ILDBERG

Og saa faar jeg formodentlig i de nærmeste dager besøk av alle de andre senatorerne.

WITH

Senatorer —

ILDBERG

Medlemmerne av kultursenatet — Deres kreds med andre ord.

WITH

Aasaanaa. Senat. Kultursenatet. Det er en smuk tanke. Men det er kanske noget for stærkt, for vi er jo ikke egentlig valgt av nogen.

ILDBERG

Nei egentlig ikke. Man supplerer sig paa en maate som er til største gavn og hæder for senatet.

WITH

— og for mor Norge.

ILDBERG

For den gamle dame ogsaa ja.

WITH

trykker i haand. Maa jeg takke Dem.

ILDBERG

følger ham til døren. Naar Jansen er forsørget, hvem er det saa?

WITH

betænker sig litt. Gud vet om det ikke da er docent Hansen. *Gaar.*

ILDBERG

Kaster sig paa en sofa. Reiser sig. Tar et brev frem. Hvad er det hun vil?

Det banker. Han farer op. Staar et øieblik. Derpaa

Kom ind!

Fru Svan kommer. De staar begge litt. Han gjør tegn om hun vil sætte sig.

FRU SVAN

Det var nærmest et forretningsanliggende.

ILDBERG

Spar mig for denne samtalen.

FRU SVAN

Jeg kommer sandelig ikke for at bebreide Dem noget. Jeg tror ikke De har gjort noget som var urigtig.

ILDBERG

De gjør mig skamfuld.

FRU SVAN

Det kan jeg ikke skjønne.

ILDBERG

Bare ikke nu. Ikke idag. La os lære hverandre at kjende.

FRU SVAN

Hr. Ildberg. Jeg er Harald Svans værge —

ILDBERG

Alt skal bli ordnet.

FRU SVAN

Ja. Jeg er jo paa en maate ansvarlig.

ILDBERG

Er det Harald selv som —

FRU SVAN

Nei.

ILDBERG

Er det Dingsrud —

FRU SVAN

Jeg har lovet ikke at nævne noget navn.

De er begge genert.

FRU SVAN

Jeg vil gjerne vite hvorledes det forholder sig. Men jeg forstaar mig ikke paa forretninger som sagt, og jeg skjønner ikke hvorfor De ikke kan sætte mig ind i det. Jeg har fuld tillid til Dem. Og paa den maate lærte vi jo hverandre at kjende. De sier jo desuten at alt skal bli ordnet. Og bladet gaar jo godt. Men jeg maa vite det. Altsaa: Harald har sat penger i bladet.

ILDBERG

pint. Dette kunde jeg jo ikke si Dem forleden aften.

FRU SVAN

Nei. Det kan være saa rimelig. Men nu vet jeg det jo.

ILDBERG

Aa — det er sandt og usandt om hverandre alt sammen — alt det jeg har gjort. Og netop likeoverfor Dem er det saa vanskelig for mig. Det er det vanskeligste øieblik i mit liv —

FRU SVAN

Hvad det saa er, saa behøver De sandelig ikke være bange for Harald eller mig.

ILDBERG

roper til hende. Bare én kan hjælpe mig. Hører De

ikke jeg roper nede fra en dyp brønd: Hjælp mig, saa jeg kan naa op til Dem igjen. Red mig. Jeg elsker Dem.

Bøier sig næsten i knæ, idet han tar hendes haand.

FRU SVAN

staar et litet øieblik. Jeg kan ikke rigtig like dette.

Det banker. Ildberg reiser sig. Tramper i gulvet. Farer til døren som han aapner.

HARALD SVAN

kommer ind; til Ildberg. Goddag. — Nei goddag, er du ogsaa her, lille mor? Det er svært saa du er begyndt at vanke i avisen. Er du ogsaa blit medarbeider? Jon Bø skriver til mig at det har været svært daarlig med rypejagten iaar. Jeg forsøkte at gjøre en liten artikel om det. Jeg skrev det om igjen og om igjen. Men jeg tror ikke De kan bruke det. Se her! *Tar en masse smaa lapper op av lommen. Til fru Svan.* Du kan tro det er vanskelig at skrive. Men naar jeg er flittig, saa skal det nok gaa. *Til Ildberg.* Tror De, De kan bruke det?

ILDBERG

Jeg skal se paa det.

HARALD SVAN

Tak, det var snilt.

Man hører støi i værelset ved siden av.

Døren aapnes.

Ragnhild Frich kommer i stærk ophidselse.

RAGNHILD

Er det Dem som er redaktøren av bladet?

ILDBERG

Ja.

RAGNHILD

Jeg har læst det!

ILDBERG

Hvilket?

RAGNHILD

Det som De har skrevet om min mor.

ILDBERG

Jeg forstaar ikke.

RAGNHILD

Men jeg er gla i min mor, hvad hun saa gjør — og hun har lov til at gjøre hvad hun vil. Jeg elsker mamma. Og hun har lov til at gjøre hvad hun vil. Men De har ikke lov til at skrive om hende i avisen.

FRU SVAN

Hvad er det, frøken Frich?

HARALD

samtidig. Si hvad det er, Ragnhild.

RAGNHILD

Han har skrevet om et av fru F.s sædvanlige stevnemøter. Er det ikke sandt kanske?

FRU SVAN

Har De skrevet noget som —

De ser alle paa Ildberg.

ILDBERG

svarer ikke først, derpaa. Jeg kan ikke her i denne unge dames nærværelse diskutere sandheten av vedkommende artikel.

FRU SVAN

ser litt paa Ragnhild og Ildberg. Det ser ikke ut som sandheten har noget med dette at gjøre.

RAGNHILD

som bare har stirret paa Ildberg, i stærkere og stærkere oprør. Min mor har lov til at holde saa mange stevnemøter hun vil, — for Dem. Hun gjør hvad hun vil. Hvad hun vil. Saa langt er vi da kommet at vi gjør det vi vil. For alt andet er stygt. Hører De, hvad hun vil. Hvad hun vil. *Tar en revolver, skyter. Det træffer ikke.*

ILDBERG

i stærk sindsbevægelse, mærker at han ikke er truffet, farer mot hende, slaar revolveren ut av haanden paa hende og tar hende i øret.

HARALD

tonløst av raseri. Hvad — er det — De — gjør?

ILDBERG

Jeg avstraffer den uskikkelige jentungen. Jeg tar hende i øret.

HARALD

som før. Tar De Ragnhild — Ragnhild Frich i øret? *Skriker.* Slip.

ILDBERG

hvit av sinne. Hvad har De med dette at gjøre —

Harald farer paa Ildberg, lægger ham over knæet og gir ham et slag paa enden.

DINGSRUD

som sammen med avisens øvrige personale er kommet ind paa grund av skuddet; sagte til Graagaard. Nu er han slaat til avisridder. Nu svigter han ikke mere.

FRU SVAN

med lyst ansigt, har likesom lett efter noget som hun ikke kan komme paa. Hvad er det det heter — hvad er det det heter —? *Plusselig.* Strambuks! Gir du ham strambuks, Harald. *Bryter ut i stærk latter.*

Ildberg er imidlertid kommet paa benene. Avispersonalet lægger sig mellem forat der ikke skal opstaa yderligere slagsmaal.

ILDBERG

til fru Svan, — det er likesom han ikke straks mærket at hun lo. Ler De. Av mig. *Stærkere.* Er det av mig, De ler? Endelig fik De le. Nu er De reddet, som De sa. Og det var mig som reddet Dem. Ut! *Til avisens folk, med en viss ro.* Det er et komplot. Et overfald. Kast dem ut allesammen — de skal saa høre fra os.

HARALD

i stærkeste oprør. Er det os — er det min mor og Ragnhild og mig som —

FRU SVAN

gaar imellem. Harald! Kom! Vi har ikke noget her at gjøre. Vi passer ikke her. Jeg beklager meget at jeg har trængt mig paa. Jeg har tat feil. Kom, la os komme ut paa gaten igjen. Kom De ogsaa, Ragnhild, og følg med Harald og mig. Vi har ikke noget her i avisen at gjøre nogen av os. Vi har tat feil alle tre. Kom, la os komme ut i luften igjen. *De gaar.*

De gjenværende staar i forbauselse.

ILDBERG

som har staat stivt op og ned, utbryter endelig. Ekstranummer! Vi skal se om nogen ustraffet tør krænke pressens værdighet. *Meget stærkt.* Ja, pressens værdighet.

DE ANDRE

Bravo. Bravo!

ILDBERG

Først ekstranummer! Saa i aftennummeret hele affæren med alle detaljer om alle. Hele mordkomplottet. Vi forfølger saken til dens yderste konsekvenser. Og jeg tænker ikke det skal bli avisen som skal tape paa det. Ikke en mand i denne by skal gaa i sin seng uten med det nummer i livet.

DINGSRUD

sagte til Ildberg. Det er kanske ogsaa best at slaa paa at det hvite lam nærer en underlig elskov til sin egen søn.

ILDBERG

Det var De som den kvelden —

DINGSRUD

ydmygt og bløtt. For avisens skyld ja! Den er jo nu engang blit min virkekreds. Selv om jeg bare er et ringe lem. Selv om jeg bare er i kjelderne. Som rotterne.

ILDBERG

høit. Alt. Publikum skal faa alt. Vi skylder publikum alt.

GRAAGAARD

frygtsom. Skal der være bare tekst i ekstranummeret.

Billing kommer. Fillet, fuld og fæl. Godt humør.

BILLING

Om forladels. Kunde jeg faa solgt en nyhet. For jeg eier ikke en skilling. Redaktør Billing — om forladels — forhenværende redaktør Billing blev igaar fundet fuld i rendestenen og henbragt paa Raadhusgatens politistation hvor han tilbragte natten. *Strækker haanden ut.* Tre kroner.

De ler alle.

En trykkerigut kommer med korrektur.

ILDBERG

tar nogen av arkene, føler og lugter længe paa dem. Ny korrektur. Aa som de lugter! Deilige og vaate! *Høit til alle.* Ingen avis skal bli som min! Til værket, mine venner.

Alle gaar i virksomhet. Nogen ut i andre værelser. Andre blir og sætter sig til at skrive. Travlhet.

KJÆRLIGHET TIL NÆSTEN

KOMEDIE I TRE AKTER

FØRSTE OPLAG TRYKT 1902

PERSONERNE

KAPTEINEN
FRUEN
HERMAN } deres barn.
CORNELIA }
GARIBALDI, Hermans femaarsgamle søn.
ANDERS EVENSEN
DIGTEREN BRODERSEN
PROBST
MALER LEIP
PASTOR KONSTAD
KAPTEIN OTTO
EN PIKE.

Handlingen foregaar pinseaften og pinsedag.

FØRSTE AKT

Et kvistværelse i et mindre træhus utenfor byen. Det er tarvelig møbleret. En del vaaben paa væggen.

Kapteinen og Fruen sitter paa hver sin side av et bord midt i stuen. Han med toddy og lang pipe. De sitter og tier.
Bak samme bord sitter Cornelia med den femaarsgamle Garibaldi og lærer ham at læse. Man hører dem mumle.
Kapteinen er en høi kraftig skikkelse med militært tilsnit.
Fruen en forhenværende ubetinget skjønhet. Ser godt ut.
Det er aften. Pinseaften.
Man hører av og til at det regner utenfor.

KAPTEINEN
sukker.

Pause.

FRUEN
Det var da forfærdelig til regn.

KAPTEINEN
Des lunere er der indenfor, kjære dig.

Langt ophold.

KAPTEINEN
Det var da fan til regn ogsaa.

FRUEN

Men saa føler man det saa koselig og lunt indendørs.

KAPTEINEN

Saa? Synes du det. *Sukker.*

Pause.

KAPTEINEN

bittert. Jeg maa virkelig le — en helig pinseaften! —

FRUEN

Saa saa! Bli nu ikke i daarlig humør igjen.

KAPTEINEN

i en litt anden tone. Ak ja! Her sitter vi to ensomme gamle.

Garibaldi sutrer.

FRUEN

Og lille Garibaldi.

KAPTEINEN

klapper Garibaldi paa hodet. Og lille Garibaldi ja — likesom for at øke sorgen og ensomheten. Og du ogsaa Cornelia, du skal se dit hjerte blir nok ogsaa engang bløtt.

FRUEN

Det kommer nok naar livet har lært dig at vi behøver hverandre, Cornelia min.

KAPTEINEN

Det er sandt hvad mor sier. *Litt efter halvhøit til fruen.* Hvorledes tror du det gaar med Evensen?

FRUEN

Aa han greier det nok. Husk han er uundværlig i forretningen. Det har jo grossereren sagt saa ofte. Det greier sig nok.

KAPTEINEN

rækker hende haanden. Tror du, kjære dig. Hvad har jeg ikke hat i dig i alle disse mange lange aar. Trods — ja du vet selv hvad jeg mener.

FRUEN

beroligende. Saa saa!

KAPTEINEN

Trods, — sier jeg.

FRUEN

Husk det er din ridderlighet jeg har betrodd mig til.

Herman kommer. Han er en tyk person som altid smiler.

HERMAN

Goddag i stuen. For et veir!

FRUEN

Hadde du paraply?

HERMAN

Jeg laante Evensens. Jeg traf ham utenfor kontoret hans, og saa skulde jeg holde paraplyen hans mens han var inde, og saa kom han aldrig, og saa gik jeg. *Leende.* Han blir vist ordentlig gjennemvaat, for det høljer ned.

KAPTEINEN

Og saa vilde du ut og se til dine to gamle. Ja det er længe siden nu. Frem med labben, gut. Hvorledes gaar det dine vanføre om dagen?

HERMAN

For tiende gang! Det er ikke vanføre længer. Heller ikke Magdalenaer. Heller ikke hjemløse straffanger. Nu er jeg sekretær i komitéen for opbyggelse av et palads for gamle tjenestepiker.

KAPTEINEN

alvorlig. Du har ogsaa altid tænkt paa andre.

HERMAN

leende. Man maa jo leve.

KAPTEINEN

Ja slik skal man ta det. Gjøre godt, men med en smule ironi. Man kan lære av sine barn. Ikke sandt, mor?

FRUEN

Nei, hvor flekket du er da Herman. *Børster ham, mens han gaar hen til Cornelia og Garibaldi.*

HERMAN

leende til Cornelia. Naa, hvorledes gaar det, marmorhjerte. Og hvorledes lever min lille naturlige søn? Hvorledes gaar det, lille Garibaldi? Er du gla i din pappa?

GARIBALDI

svarer ikke.

HERMAN

Er du gla i kake da? *Viser ham en kake.*

GARIBALDI

Ja.

HERMAN

Er du gla i din pappa d a da?

GARIBALDI

Ja.

HERMAN

Familieliv! — Det er rart han ikke hører naturens røst.

CORNELIA

Du skulde ikke gi ham kake, for han har vondt i maven i disse dage.

GARIBALDI

sutrende. Jeg vil ha kake.

HERMAN

Herregud det er vel ikke saa farlig. *Til Cornelia.* Kanske du heller vilde ha kaken selv du?

FRUEN

Det er sandt hvad Cornelia sier. Han burde ikke ha noget.

KAPTEINEN

Aa la bare gutten faa den glæde han kan komme over, stakkar. Der kommer nok den tid —

HERMAN

Skal altsaa det yndige barn ha kake eller skal det ikke ha kake.

GARIBALDI

skriker.

CORNELIA

Nei ikke gi ham.

GARIBALDI

skriker igjen.

KAPTEINEN

litt heftig. Herregud, la saa gutten faa den kaken.

HERMAN

gir gutten kaken, som denne spiser.

KAPTEINEN

stille. Evensen kommer vel med næste tog da?

HERMAN

Han sa ikke noget. Men jeg forstod det saa.

KAPTEINEN

Ak ja, min brave gut! Labben!

HERMAN

Naa da, gamle. Er det kleint med humøret? *Ingen svarer.* Det var akkurat som jeg kunde mærke det straks. Det var saa lummert her. Er der hændt noget specielt?

Ingen svarer.

KAPTEINEN

Sa han ikke noget, Evensen?

HERMAN

Nei ikke noget saan bestemt. Han sier jo ikke saa meget, Evensen.

KAPTEINEN

Nei, men han handler. For Evensen er en gut med hjerte.

HERMAN

Ja da, det er han vist. Men hvad er det?

Ingen svarer.

HERMAN

Har han fridd til Cornelia?

FRUEN

Aa nei. Erotisk tror jeg ikke han er. Og hun da forresten heller ikke.

HERMAN

Hvad er det da for fan?

KAPTEINEN

Fortæl, mor!

FRUEN

Evensen er reist ind for at tale med grossereren —

HERMAN

Er der noget slemt paa færde? Noget som kan skade — — os allesammen.

FRUEN

Evensen er jo aldeles uundværlig i forretningen. Grossereren har jo mange ganger uttalt at han er den beste bokholder i hele byen og at han ikke vilde miste ham for mange penger.

HERMAN

Har han gjort noget galt nu da?

KAPTEINEN

Evensen! ha ha.

FRUEN

Nei Evensen gjør ikke noget galt.

HERMAN

Hvad er det saa?

FRUEN

Grossereren har opsagt far.

KAPTEINEN

Sat mig paa bar bakke. Kapitalen hevner sig fordi jeg ansees for en gammel frihetsmand, — hvad jeg ogsaa er og vil vedbli at være til min død.

HERMAN

har reist sig.

FRUEN

Og nu er Evensen reist ind for at tale med grossereren.

HERMAN

Har du gjort noget, far?

KAPTEINEN

Ja jeg har gjort det — at jeg har været syk i nogen dager, syk av mit gamle saar, mit hæderlige gamle saar som jeg fik da jeg kjæmpet paa barrikaderne for folkenes frihet. Men det kan den gamle egoist, grossereren, aldrig tilgi mig — saa han nytter den første den beste leilighet til at kaste mig ut. *Reiser sig med glasset i haand.* Ja jeg sier det som det er. Og som jeg sa det til grossereren selv.

FRUEN

Du kunde kanske ha været litt varsommere og tænkt paa at det var det eneste vi hadde at leve av.

KAPTEINEN

Man sælger ikke sin ære for hundre kroner om maaneden.

FRUEN

fortsættende sin beretning. Men nu skulde Evensen altsaa tale med chefen — og det greier sig nok.

KAPTEINEN

plusselig. Var det ikke han som kom?

De lytter spændt.

HERMAN

Nei, det var ikke nogen.

FRUEN

vil fortsætte, men avbrytes av

KAPTEINEN

Kunde jeg korte av paa min ære som er din ære og som er vore barns ære. Kunde jeg det, naar jeg tænkte paa dig med hvem jeg har delt alt livets ondt og godt. Kunde jeg det naar jeg tænkte paa dit deilige ansigt og dit bløte, brune, lokkede haar. *Klapper hende over haaret.*

FRUEN

retter paa haaret. Litt smigret. Naa da, gamle kaptein. — Og Evensen vilde si at han satte sin post ind paa at de tok far igjen.

KAPTEINEN

Ja Evensen, han tror paa mig.

FRUEN

Og som du vet har han ikke krævet husleie av os paa over to aar.

KAPTEINEN

avbrytende. Han har sagt at han ikke vil ha noget av en mand som har gjort noget for andre her i verden, har han sagt. Her er ikke tale om at kræve eller ikke at kræve. Her er ikke spørsmaal om husleie, men om tro.

HERMAN

puster ut. Naa gudskelov! Saa er vel ikke det hele saa farlig da.

KAPTEINEN

Farlig! Det er altid farlig naar næstekjærligheten krænkes av overmagten, naar hjertelaget kuskes av pengemagten. Jeg vil efterlate dig, min gut, et uplettet navn. Og det kan jeg ikke, hvis jeg finder mig i krænkelser. Og lille Garibaldi da — stakkars lille Garibaldi. *Klapper ham.*

GARIBALDI

Nu kan jeg ikke mere kake.

CORNELIA

Saa gjemmer vi resten til imorgen.

KAPTEINEN

Aa tak, tak allesammen. *Han sætter sig stille ned og graater.*

FRUEN

Gaa hen og klap bestepappa, Garibaldi.

Garibaldi hen til kapteinen.

KAPTEINEN

Ja tæt ind til mig allesammen. Det er i nøden man

kjender sine. Det er et sandt ord det, at en familie som holder sammen, er det stærkeste i verden.

De staar nu alle tæt ind til hverandre.

GARIBALDI

Jeg har saa vondt i maven.

KAPTEINEN

Saa saa, barnet mit!

FRUEN

Gid bare Evensen kom!

KAPTEINEN

Ja nu skulde han komme og se hvad en familie er, han stakkars Evensen, som aldrig har kjendt hverken far eller mor.

GARIBALDI

Jeg har saa vondt i maven.

CORNELIA

Der kommer nogen nede i trappen.

Alle lytter.

KAPTEINEN

blid og rørt. Saa lille Garibaldi min.

GARIBALDI

Jeg har saa vondt i maven, bestepappa.

CORNELIA

Nei det var nok bare Andrine som gik i trappen.

GARIBALDI

Uf jeg har saa fært vondt i maven, at —

KAPTEINEN

utbrytende. Saa gaa i gaarden med dig da gut.

CORNELIA

Kom gutten min.

CORNELIA OG GARIBALDI

gaar.

KAPTEINEN

der har reist sig. Det er da fan ogsaa! At proppe ungen med alle de kakerne.

FRUEN

mild i stemmen. Det var dig som sa at han skulde ha de kakerne. Jeg raadet fra.

KAPTEINEN

til Herman. Det var Herman som gav ham dem.

HERMAN

Jeg bare spurte. Det var du som sa at han skulde ha den glæden han kunde faa her i verden.

KAPTEINEN

Skal nu dette være min skyld ogsaa. Alting skal læsses paa mig.

FRUEN

Vi sa han ikke taalte de kakerne, fordi han hadde vondt i maven. Baade Cornelia og jeg. Ret skal være ret.

KAPTEINEN

op og ned gulvet. Der er noget usædvanlig irriterende ved den gutten ogsaa — altid sutrer han.

HERMAN

Gud — jeg kan saa godt ta ham hjem til mig.

KAPTEINEN

Aa nei min ven. Du har simpelthen sat ham fra dig her hos dine gamle fattige forældre som du vet ikke har hjerte til at forskyte ham.

HERMAN

Du mener at fordi der er gaat en tid som jeg ikke har kunnet betale for ham —

KAPTEINEN

Halvandet aar! Halvandet aar er der gaat.

FRUEN

Det gjør da ikke noget at lille Garibaldi er hos os — det er da bare til glæde.

KAPTEINEN

Nei hør solstraalen! *Til Herman.* Du vil desuten ikke ha ham hjemme hos dig paa grund av al den fruentimmer-

kommersen din. Det er det du bruker alle pengene dine til. Denne usalige trang til det andet kjøn. *Med et blik.* Gud vet hvor du har den fra. Fra mig er det ikke.

FRUEN

Nu synes jeg virkelig —

KAPTEINEN

Hvorfor har du ikke opdraget ham bedre. Men du hadde aldrig tid, for saa skulde du møte den og saa skulde du træffe den. Og saa skulde du spille med den og saa skulde du læse fransk med den. Deilig fransk!

FRUEN

Jeg kunde da ikke bestandig sitte her sammen med dig, som virkelig ikke altid var saa normal. Og jeg hadde jo hørt alle dine historier. Og utbedt blev jeg jo aldrig. Ikke engang basardame vilde de ha mig til.

KAPTEINEN

Ja hvis skyld var det?

FRUEN

Din.

KAPTEINEN

Nei din! — Hvis du hadde levet litt mindre som — litt mere som en basardame da du var ung, saa — — Man kan ikke faa baade i sæk og i pose, gamle engleving. — Jeg tænker du kunde være gla jeg tok dig.

FRUEN

koket. Aa jeg kunde vist faat ti for én.

KAPTEINEN

Jamen du kunde vist ikke faat én istedenfor ti.

FRUEN

Jeg fik jo dig.

KAPTEINEN

Du tok mig.

FRUEN

ler først høit og længe; derpaa graater hun. Jeg som altid

har latt mig lede av mit hjerte, som aldrig har tænkt paa mig selv, som har været svak naar nogen har bedt mig, som altid har git bort alt det jeg eiet.

KAPTEINEN

Ja. Alt.

FRUEN

Som var villig til at ta skjorten av kroppen —

KAPTEINEN

Ja. Netop.

FRUEN

Og saa skal jeg være lænket til en slik mand. Aa Gud! Gud! hvis jeg ikke hadde dig at henvende mig til.

KAPTEINEN

Ja nu har du gud. Men det er ikke saa længe siden det var Rasmussen.

HERMAN

kaster sig bakover paa sofaen, slænger benene ivciret og skoggerler. En familie som holder sammen er det stærkeste i verden.

FRUEN

Og dette ler du av?

HERMAN

La os bare ikke ta det saa høitidelig. Fra jeg var fire aar gammel har jeg hørt kys i krokene og set drik i skapene her i huset.

Forældrene staar et øieblik og stirrer paa Herman. Derpaa.

KAPTEINEN

slaaende ut med haanden. Hvis er skylden?

FRUEN

Ja, hvis er skylden?

KAPTEINEN

Det er din skyld.

FRUEN

Din skyld er det.

HERMAN

bukker. Ja, min er det ikke. *Litt efter.* Kanske det er Rasmussens!

FRUEN

nynner, synger derefter en salme.

Samtidig gaar kapteinen op og ned ad gulvet. Saa stanser han.

KAPTEINEN

Venneløs. Frændeløs. Efterat ha ofret mit liv for andre. Fattig og utslitt. Uten en skilling. *Slaar hænderne foran ansigtet.* Og det værste! Mit livs hemmelige sorg staar jeg her og spreder for vinden — min sorg som har adlet mig, fordi jeg har den stille og som en mand — min sorg som holder mig oppe, som jeg lever paa næsten.

HERMAN

muntert. Hvad er det for en hemmelig sorg da?

KAPTEINEN

høitidelig. Din mor, min gut!

FRUEN

stanser plusselig med at synge og sier rolig og smilende. Bankboken, hr. kaptein. Vis Herman bankboken!

KAPTEINEN

Jeg har ingen bankbok. Det er den sorteste løgn.

FRUEN

Herman, gaa hen og ta bankboken i hr. kapteinens lomme. Han har en bankbok paa 3000 kroner. Den skulde være til vore gamle dager, fordi vi visste at vi aldrig vilde faa nogen støtte av vore barn. Men han bruker den til at drikke for. Og han drikker for at kunne si at han er ulykkelig for min skyld. Det er den store hemmelighet mellem os. Vor hemmelige glæde. Haha. Jeg har avlagt ed paa ikke at fortælle det til nogen. Først og fremst ikke til dig. *Ganske langsomt og smilende.* Men han har den i lommen.

KAPTEINEN

Aa — hvergang du forraadte mig, hadde du det smilet og den langsomme stemmen!

FRUEN

gaar hen til speilet.

HERMAN

hen til faren. Faar jeg se!

KAPTEINEN

slaar efter ham. Vil du la være. Vil du overfalde din far. Det er løgn og paafund. Jeg har ingen bankbok. *Litt efter med stor værdighet.* Kastet paa gaten. Beløiet og forraadt av sin familie. Trampet paa av kapitalen. Bøiet til jorden av tyranniet. Hadet fordi jeg er én notorisk frihetskjæmpe. Det blev altsaa min saga. En gammel vikings saga. Jeg vil gaa ned og hugge hul paa isen. Jeg føler jeg trænger til at svale mit gamle kjæmpelegeme. *Bryster sig i al sin kraft.*

HERMAN

Der er ingen is i mai maaned.

FRUEN

Og der er ingen unge damer til at se paa hr. kapteinen.

Piken Andrine kommer.

ANDRINE

Det har regnet en hel dam inde paa soveværelset.

FRUEN

Har De lukket vinduet.

ANDRINE

Nei.

KAPTEINEN, FRUEN OG HERMAN

Men saa skynd Dem at gjøre det da.

ANDRINE

Men det er ikke fra vinduet at dammen kommer. Det er fra taket.

KAPTEINEN

Drypper det ned gjennem selve taket?

PIKEN

Ja. *Gaar.*

KAPTEINEN

Det er nydelig stel. Og saant hus er man nødt til at bo i. Deilig hus at betale den dyre husleien —

FRUEN OG HERMAN

ler.

KAPTEINEN

vender sig mot dem. Forstaar. Saa vidt har dere bragt mig at jeg glemmer hvad jeg er Evensen skyldig. Dere smitter mig. *Træt, opgit, sætter sig.* Gid Evensen kom. Han tror paa mig, han.

FRUEN

Ja han tror alt hvad kapteinen indbilder ham. Han tror saaledes slet ikke at det var fordi kapteinen var fuld, at han blev opsagt. At han laa her hjemme og ikke orket at røre sig i tre dager, mens jeg og Cornelia pleiet ham. Fuld baade denne gangen og de forrige gangene han blev opsagt.

HERMAN

leende. Har det hændt før da?

FRUEN

Fem ganger.

KAPTEINEN

hvis kraft foreløbig er uttømt, later som han ikke hører. Aa min gigt! Min gigt!

FRUEN

Kapteinen var fuld da han endelig kom paa kontoret ogsaa. Ellers hadde han nok ikke vovet at kny. For kapteinen er bange.

KAPTEINEN

som før. Aa, som det værker i ryggen.

HERMAN

gaar hen og sætter sig paa kapteinens stolekarm. Stakkars far!

KAPTEINEN

Ak ja, min gut! *Med plusselig utrop.* Han vil stjæle bankboken!

FRUEN

ler høit.

KAPTEINEN

Han er en tyv. Til en tyv har du gjort ham. For det er din skyld. Alt er din skyld! *Han har reist sig. Mot hende.*

FRUEN

med ansigtet mot hans. Nei, alt er din skyld.

HERMAN

med ansigtet mot de andre. Leende. Hærmende. Alt er din skyld. Alt er din skyld.

Cornelia og Garibaldi kommer ind.

GARIBALDI

graatende. Det var ikke min skyld, bestemamma. Jeg kunde ikke for det. Det var ikke min skyld, bestepappa. *Hen til kapteinen.*

KAPTEINEN

høit og strengt. Er han frisk nu?

CORNELIA

Nu faar du si godnat, Garibaldi. *Let henkastet.* Evensen er kommet.

FRUEN

løfter gutten paa sine armer. Godnat søte, lille uskyldige Garibaldi.

KAPTEINEN

Dikke dikke dik — lille Garibaldi-mand. *Plystrer og gjør grimaser til ham, som til et toaars-gammelt barn.*

HERMAN

ler høit og hærmer efter faren. Var pappa slem som gav ham kaker saa han fik vondt i sin søte lille mavse.

Familiegruppen holder paa med dette en liten stund i paavente av Evensens komme.

CORNELIA

Kom naa, gutten min.

HERMAN

Gutten kommer ikke levende herfra før Evensen er indenfor døren. *Til Garibaldi.* Dikke dikke dik.

Anders Evensen kommer. Han er vaat og varm.

GARIBALDI

løper fra de andre, hen til Evensen. Goddag, Evensen.

EVENSEN

Goddag, gutten min. *Han hænger fra sig hat og frak paa en stol i bakgrunden.*

Pinlig pause.

Familiegruppen falder fra hverandre.

CORNELIA

gaar til døren til venstre og gir Garibaldi til piken.

KAPTEINEN

brygger toddy.

FRUEN

tar flekker av bordteppet.

HERMAN

venter hissig.

EVENSEN

oppe fra bakgrunden. Jeg kom for sent til ottetoget Og saa gik jeg likesaagodt utover. Undskyld at jeg lot Dem vente, Herman.

HERMAN

Aa kjære — det var nok værst for Dem det, som ingen paraply hadde.

KAPTEINEN

Ja, Evensen ser ut som en druknet kat. Hahahahaha.

FRUEN

For et veir! For et veir!

KAPTEINEN

Inde i soveværelset har det regnet gjennem — —

FRUEN OG HERMAN

stanser ham med blik.

EVENSEN

frem, trykker i haand. Godaften.

FRUEN

Nei, men kjære. Slipset Deres da, Evensen. Det sitter jo rent skjævt. *Retter paa det.*

Endelig sier

EVENSEN

Ja —

Pause igjen.

FRUEN

Hent ind en flaske øl til Evensen, Cornelia.

EVENSEN

Tak, jeg skal ikke ha. *Plusselig.* Det gaar ikke. Han sa nei.

FRUEN

Nei, men Evensen da!

KAPTEINEN

tar en vældig slurk, synker overvældet om i stolen og roper. Klossen!

HERMAN

De har nok ikke været videre veltalende, hr. Anders Evensen.

EVENSEN

lettet, sier langsomt som han pleier og med et godt smil. Nei, jeg har nok ikke det. Og klosset har jeg nok ogsaa været. For han sa op mig ogsaa.

CORNELIA

ler høit.

Forældrene og Herman ser sint paa hende.

HERMAN

Hjerteløse egoist.

KAPTEINEN

ynker sig. Aa—aa. Hvad skal der bli av os to gamle fattige mennesker.

FRUEN

gjentar. Nei men Evensen da.

KAPTEINEN

Vi har jo ikke naalen i væggen.

EVENSEN

Aajo da, kaptein. Det er ikke saa farlig, skal De se. Jeg synes det er rimelig at Cornelia ler. For jeg er ikke noe bedrøvet jeg heller nu da jeg har faat sagt det. Jeg sa til ham hvad De var for en mand, jeg.

KAPTEINEN

hvæser av sinne. Æsch!

EVENSEN

uforstyrrelig. Og jeg sa til ham hvad han var for en trang snæversynt pengesæk, selv om han var aldrig saa flink. For han er svært flink grossereren. Han hadde nok aldrig gjort noget for friheten eller for menneskene, han hadde aldrig staat paa barrikaderne og hadde aldrig faat noget saar i kampen for — — men især naturligvis om alt hvad De hadde været for mig, alt hvad De hadde lært mig, alt hvad jeg hadde begyndt at skjønne — —

KAPTEINEN

i fuldt raseri. Hold op med alt det tøiset, sier jeg, eller jeg jager Dem ut av huset. Er det ikke mulig at faa et fornuftig ord av manden? Har jeg mistet den plassen eller har jeg ikke? Og kan jeg ikke faa den igjen.

EVENSEN

Jeg tror bestemt De ikke faar den igjen.

KAPTEINEN

synker om i stolen.

EVENSEN

hen til ham. Jeg forstaar saa godt hvad dette maa være

for en mand som Dem. *Litt efter.* Men jeg er nu allikevel noksaa gla, jeg. For nu kan jeg kanske faa betalt litt av paa alt det som jeg skylder baade Dem og fruen. Hør nu her. Bli ikke fornærmet. Tro ikke at det er for at være paatrængende. Men jeg er jo ung og stærk og jeg kan mine ting, saa det er ingen sak for mig at faa en plass, og jeg kan altid klare mig. Og dette lille elendige huset som jeg eier har jeg jo slet ikke noget bruk for, saa hvis De kaptein og fruen vilde — —
stanser likesom for at finde det mest passende ord.

FRUEN

Evensen!

KAPTEINEN

stirrer paa ham med aapen mund. Han er litt efter litt vaaknet under Evensens replik. Endelig. Ha det?

EVENSEN

Ja.

KAPTEINEN

Et hus! Vi har et hus. Et hjem. Et sted til vore trætte hoder. En eiendom. *Farer om. Klapper paa gulvet. Tar paa væggen. Støter i taket med pipen.* En eiendom. Min eiendom. Som jeg eier.

EVENSEN

Det er saa leit dette. Jeg gaar ned til mig selv, saa kan dere jo tænke paa det. Og saa kan vi jo tale om det imorgen om dere vil.

Forældrene mot ham. Han unddrager sig. Kapteinen tar sig en god slurk.

EVENSEN

ved døren, til Cornelia, rækker hende haanden. Halvhøit. Godnat da, Cornelia.

CORNELIA

svarer ikke og tar ikke imot haanden.

EVENSEN

tar tøiet sit.

KAPTEINEN

Kjære kone — kjære Jeannette. Kjære Herman. Og du ogsaa Cornelia. Hele familien! Men kald paa Garibaldi. La ham komme ind i skjorten, den vesle smaaen.

Imens gaar Evensen.

CORNELIA

lukker op døren efter ham og roper nedover trappen. Tosken!

KAPTEINEN

seende sig omkring. Men her trænges sandelig ogsaa en ordentlig reparation.

HERMAN

med sit sædvanlig leende ansigt. Den lar vi Evensen besørge.

FRUEN

mildt bebreidende, truer med fingeren. Men Herman da!

KAPTEINEN

efter at ha tænkt litt. Vi kunde kanske la Evensen faa kvisten.

ANDEN AKT

Evensens stue i første etage. Stor og lys. I bakgrunden dør ut til en liten have. Fjorden sees i solskin. Pinsedags formiddag.

Evensen sitter og skriver.

KAPTEINEN

stikker hodet ind ad døren. Han er i slobrok og har lang pipe. Skriver I karle?

EVENSEN

Ja, jeg sitter og holder paa med det.

KAPTEINEN

Det er et citat av Holberg dette: Skriver I karle — haha. — Det er morsomt, hvad? Haha. Han er god i citater, Holberg. *I spøkende streng tone.* Jeg synes det gaar langsomt med skrivningen. Nu har jeg været indom fire ganger og endnu er De ikke færdig.

EVENSEN

Jeg vilde saa gjerne ha sat ind noget om hvorfor jeg overdrager huset, — at det er for at vise min respekt — eller noe saant.

KAPTEINEN

hastig. Det behøves ikke. Et dokument er et dokument. Ikke noen følelser. Ikke noen utgydelser. Ikke noe overflødig. Saa blir det bare vanskelig at forstaa selve meningen.

EVENSEN

Det er sandt nok. Og det er ogsaa saa vanskelig for mig at faa slikt til. Ja, saa skal det bli færdig i en-to-tre.

KAPTEINEN

ivrig. Vil De føle. *Vender ryggen til ham.* Idag kan man føle kulen. Føler De den? *Evensen føler.* Det er naar varmen kommer, ser De. *Han er kommet til at staa med ansigtet like mot væggen.* Der er saanne rare sprækker i væggen her, Evensen. Og igaar regnet det ned gjennem taket. Saant gaar ikke godt an.

EVENSEN

Aa, det gjør ikke noget. Det er solid tømmer. Det skal bli rettet paa.

KAPTEINEN

gir ham haanden. Naar jeg nu faar ro og fred til at skrive mine memoirer, da vet jeg én som ikke skal mangle paa navnelisten. — Naa! Saa ser jeg indom om litt da. *Vender sig oppe ved døren.* Jeg synes jeg har ære av Dem. De har vist Dem min tillid værdig. *Gaar.*

Cornelia kommer.

Litet ophold.

CORNELIA

Jeg ropte tosken efter Dem igaar, jeg.

EVENSEN

Ja, De gjorde det.

CORNELIA

Ja, angrer De ikke det?

EVENSEN

ler høit. Angrer!

CORNELIA

Og det værste er at jeg synes De er en tosk.

EVENSEN

De er nu altid saa ironisk, De.

CORNELIA

Er det vers De sitter og skriver?

EVENSEN

Jeg er saa gla som det var vers.

CORNELIA

Er de til mig?

EVENSEN

Til Dem ogsaa.

CORNELIA

Ogsaa? Man kan ikke skrive vers til flere end én ad gangen vel?

EVENSEN

De er saa pen naar De er blid.

Litt efter.

CORNELIA

Er De ikke gla fordi De aldrig har hat nogen forældre?

EVENSEN

Nei. Jeg har ofte savnet —

CORNELIA

Gid det var mig.

EVENSEN

svarer ikke.

CORNELIA

Hører De: Gid det var mig.

EVENSEN

Jo, jeg hører.

CORNELIA

Men hvis nu mine — hvis nu de menneskene er ganske anderledes end De tror.

EVENSEN

Herregud, om livet har gjort dem litt vanskelige. Naar jeg kommer hjem om aftnen, er de altid hyggelige og snille mot mig. Og jeg glæder mig hver dag paa kontoret, for jeg har aldrig hat andre, før dere kom her i huset for nogen aar siden. Og Deres far har handlet her i verden! Hvad gjør det saa om han er litt sær. De maa huske paa at jeg var bare bokholder — og her har jeg hørt om saa mange ting. Jeg maa le — før visste jeg ikke engang at det var ens pligt at bry sig om sine medmennesker. Jeg tænkte aldrig paa slikt. Jeg gik bare og var ræd for at jeg var dummere end andre mennesker, som allesammen var saa sikre og hadde noget at holde i. Det var akkurat som med skrankerne paa kontoret. Jeg fik noget at ta i, jeg ogsaa.

CORNELIA

Og noget at gjemme Dem bak.

EVENSEN

smilende, likesom slaat av tanken. Ja paa en maate det ogsaa. — Hvis De bare vilde, saa kunde De naturligvis forklare det meget bedre end jeg gjør.

CORNELIA

Synes De jeg er saa flink til at uttrykke mig?

EVENSEN

De sier just ikke saa meget, De heller, forresten.

CORNELIA

Aa — jeg er da mere veltalende end De.

EVENSEN

leende. De mener det med grossereren?

CORNELIA

stille smilende. Nei, det var ikke det jeg mente.

EVENSEN

Og saa er det saa morsomt, det De sier.

CORNELIA

Synes De det er saa morsomt at jeg sier tosken.

EVENSEN

ler høit. Hvor morsom De er.

CORNELIA

bøier sig mot ham. Er det sandt at De saa gjerne vil ha mig?

EVENSEN

i stærk bevægelse, sætter sig. Ja.

CORNELIA

Vilde De gi mig en hat med hvit strudsefjær da?

EVENSEN

smilende. Ja.

CORNELIA

peker paa papirerne. Men det kan De jo ikke naar De gjør det der.

EVENSEN

Joda. Det blev der nok raad til.

Pause.

CORNELIA

Er De sikker paa at De vilde skrive — de versene der, hvis ikke — hvis jeg ikke eksisterte?

EVENSEN

Ja. Det er jo ikke De som har det ondt.

CORNELIA

Saa! — Nu faar De gaa ind i et andet værelse. Jeg skal stelle istand her. For nu begynder de at komme snart, alle søndagsgjesterne. Alle de gjesterne som vi ber, og som De beværter. Hver søndag.

EVENSEN

Det er bare hyggelig for mig det.

CORNELIA

ærgerlig. Uf!

EVENSEN

reiser sig for at gaa

CORNELIA

blidere, efter ham. Nu faar vi se om De under mig en strudsefjær da.

Han gaar med skrivesakerne, stille og med et smil.

Hun begynder at stelle istand til gjesterne og fortsætter med dette i det følgende.

Kapteinen kommer.

KAPTEINEN

gaar hen og ser ind i et skap. Har han ikke mere konjak?

CORNELIA

Til dine gjester, mener du.

KAPTEINEN

Uf!

Fruen kommer.

FRUEN

med en masse blomster. Hun har hørt ordvekslen. Nei, nu vil jeg ha det hyggelig. La der nu være litt pinsefred imellem os. Gamle kaptein, nu har vi jo bare grund til at være gla og fornøiet. Og saa maa du huske paa at vi har meget at takke Cornelia for.

KAPTEINEN

med et høit utrop. Cornelia!

FRUEN

mens hun gaar og sætter blomster i krukker og glas. Ja. Det er hun som har faat det til at gaa saa nogenlunde i husholdningen. Det er hun som har styret huset. Og det har mangen gang ikke været saa let, kan du tro. Jeg har jo aldrig været noget flink i huset. Jeg har mere været som en sommerfugl i mit liv, jeg. Mere hat det med at kunne gjøre det hyggelig for andre.

KAPTEINEN

Sommerfugl!

FRUEN

Og du har været som en stærk bjørn, som en stolt løve — gamle kaptein.

KAPTEINEN

brummer, ikke helt utilfreds. Derpaa hen til Evensens dør. Haha. Skriver I karle?

EVENSEN

fra det andet værelse. Nu er jeg straks færdig.

KAPTEINEN

ivrig, hen til fruen. Du. Jeg synes godt vi kunde forhøie leien for doktor Sprunk i anden etage. Han har mange patienter, og han kan ikke godt flytte. Det ligger saa bekvemt for en doktor. Vi lægger litt paa. Alting stiger. Alle lægger litt paa i denne tid — som ikke den fordømte husleien var stor nok i forveien — — jeg mener

FRUEN

ser paa ham og smiler.

KAPTEINEN

Jeg husket nok ikke —

De ler begge stille.

Kaptein Otto kommer. Han er paafaldende lik kapteinen, men mere derangeret. Han ser ut som han drikker.

KAPTEINEN

Velkommen, gamle vaabenbroder.

OTTO

Goddag, kamerat. *Ser om drikkevarerne er paa bordet.*

CORNELIA

nikker til ham. Jo alt er i orden.

KAPTEINEN

endnu med Ottos haand i sin. Vi to, vi vet hvad et liv i arbeide vil si. Men idag er der kommet en stor glæde over vort hus — vort hus, mit hus. *Plusselig fra ham, hen til Evensens dør, roper ind.* Sæt begrundelsen ogsaa, Evensen.

Kort og fyndig. Saan som De først hadde tænkt det. I brede kraftige træk.

OTTO

Hvad er det med den gamle idag?

FRUEN

Ja der er virkelig hændt os noget glædelig --

KAPTEINEN

farer glad og ivrig om. Hys. Ikke fortæl ham det. Ikke endnu. Det skal bli en overraskelse. For dig ogsaa!

OTTO

utaalmodig. Cornelia!

CORNELIA

som allerede har sat et fyldt glas til ham, peker bare paa glasset.

KAPTEINEN

Ja gamle vaabenbroder. Idag skal her ske noget stort og stærkt.

OTTO

Skal vi drikke trestjerners?

KAPTEINEN

Meget større. Meget mærkeligere. Du tænker nu ogsaa altid bare paa at drikke.

OTTO

Jeg? Hvis man fornærmer mig, saa kan jeg godt gaa. *Til Cornelia i meget fornærmet tone.* Nei, vet du hvad!

CORNELIA

skjænker mere i hans glas.

KAPTEINEN

Naa, godt ord igjen. *Slaar ham paa skulderen.*

OTTO

Uf du er saa munter idag. Jeg kjender dig ikke igjen. Jeg liker dig ikke saan. Jeg liker dig bedre naar du griner og er misfornøiet og naar du taler om din hemmelige sorg. Dette er saa unaturlig. Jeg liker dig ikke. La mig sitte med mig selv. *Han sætter sig stille og fornærmet med sit glas.*

KAPTEINEN

sagte til fruen. Han taaler ikke at der er hændt mig noget glædelig. Haha. *Plusselig, endnu sagtere.* Det er han som faar mig til at drikke — drikke et glas for meget — av og til. *Hviskende ganske sagte.* Det var hans skyld siste gangen ogsaa. Det er ham jeg kan takke for at jeg mistet plassen — den gamle drukkenbolten.

FRUEN

overbærende og lykkelig. Aaja, aaja. Men han var nu engang en smuk mand.

KAPTEINEN

opfarende. Det er vel ikke noget at minde mig om netop nu.

FRUEN

Saa—saa gamle brushode. Nu var jeg saa ubehagelig igaar, saa nu kan du sandelig være litt hyggelig idag. *Ser koket paa ham.*

Herman kommer.

HERMAN

Jeg har digteren med.

KAPTEINEN

Det er godt. Jo flere jo bedre.

HERMAN

Du far. Jeg har en veksel.

KAPTEINEN

Knapper slobrokken tæt om sig. Arrig. Jeg har ikke nogen bankbok. *Gaar mot døren.*

HERMAN

efter. Hvis du nu plusselig døde — hvad gud forbyde — hvor skal vi da lete? Du kan da gjerne si det.

KAPTEINEN

vender sig. Du ser ut som du vilde æte mig levende for at faa fat i den bankboken. *Gaar, men vender sig i døren.* Som jeg ikke har.

Digteren Brodersen *træder ind. Han er en ældre statelig mand med et anselig utseende. Graat stort haar. Smukke træk. Ikke litet koket. Han er smilende og i godt humør. Han stanser i døraapningen.*

Alle er synlig fornøiet over hans komme.

BRODERSEN

Hil i hallen! Allerede ved de fyldte bægere. *Til Cornelia, som han kysser paa panden.* Unge stolte mjødpike — et bæger til den gamle ensomme skald! Halvt Shakespeare — halvt saga. Varme kilder under den snekolde barm — tror jeg da. *Stirrer paa hende.* Jeg vet det ikke.

FRUEN

Goddag, Brodersen.

BRODERSEN

trykker fruens hænder. Altid et blink i øiet fra kjærlighetskampenes tider. Goddag, Herman — du galde som det er sundt at en stor by har. *Til Otto.* Gamle vaabenbroder — evige misfornøide, evige drikker, evige trofaste hjerte. *Trykker i haand.* Jeg gaar i næste maaned til Berlin, hvor de vil holde en stor banket for mig. Hele det kunstneriske og literære Berlin og forøvrig mange fornemme mænd og skjønne kvinder av den germanske elite. Jeg har idag faat indbydelse fra Deutscher Schriftsteller-Verein. Endelig! Jeg er meget gla. Ikke for min skyld, naturligvis.

HERMAN

let henkastet. Nei naturligvis.

BRODERSEN

ganske rolig. Ikke for min skyld, Herman. Du biflod fra pariserkloakken, du strømning fra berlinerkulden, du grynt fra kjøbenhavner-selvtilfredsheten, du flakkende øie fra den slyngelalder-by Kristiania, som endnu ikke er sikker paa hvilket ansigt den skal sætte op — du duft

fra det som enhver stor by maa av med. Ikke for min skyld.

HERMAN

i samme tone som før. Nei naturligvis.

BRODERSEN

Jeg har naadd hvad jeg vilde. Jeg har elsket og er blit elsket. Jeg har skrevet og jeg er læst. Jeg har tømt livets kalk og jeg har nydt livets bæger. Jeg har naadd hvad jeg vilde her i verden. Ikke for min skyld altsaa. Men fordi jeg nu kan gi igjen med fulde hænder og med høie renter. Fordi jeg nu kan gjøre noget for folket som for den enkelte — for Norden som for Norge. Og derigjennem for hele den germanske stamme. Og naar jeg sitter dernede mellem Berlins overborgermester og præsidenten for Schriftsteller-Verein, grev v. Zachariæ-Ulmenstein, saa tør jeg nok si at den glæde jeg føler, den føler jeg ikke for mig, men for mit land.

HERMAN

Ja naturligvis.

BRODERSEN

uten spor av fornærmelse. Uforbederlige og talentfulde gategut! *Til fruen.* Herman fortalte mig om dette huset. *Truer med fingeren.* Hvorledes er dette huset bekommet? Han er ung — svært ung, denne Evensen.

FRUEN

leende, urolig og fornøiet. Nei, men du tror da ikke. *Til de andre.* Kom saa flytter vi ut i haven. Veiret er saa pent. *Ser ut.* Og der sitter nogen nede i lysthuset. Johan Leip og nogen andre.

De andre driver ut.

Brodersen og fruen blir.

FRUEN

Du tror da ikke —

BRODERSEN

En mand gir ikke et hus til en anden mand.

FRUEN

Tror du ikke. — Aanei. Min tid er nok forbi.

BRODERSEN

Du er en av de kvinder som aldrig blir gammel. Ved sytti aars alder har du endnu begjær i øiet og letsind om munden.

FRUEN

Tror du.

BRODERSEN

stirrer paa hende. Ak ja — naar jeg husker.

FRUEN

Hys. *Stille.* Det er dog bare én jeg har elsket.

BRODERSEN

Haha. Er det mig?

FRUEN

ogsaa leende. Jo det er sandt.

De ler hjertelig.

BRODERSEN

End Rasmussen da?

FRUEN

Det var ikke min skyld. Dengang var jeg saa ulykkelig at jeg maatte glemme for enhver pris.

BRODERSEN

tæller paa fingrene. End løitnant Feilitzen?

FRUEN

Jamen kjære — da var jeg saa lykkelig og ung og følte mig saa ung og smuk — saa jeg visste ikke hvad jeg gjorde. Og han sa saa mange nydelige ting. Man er jo dog bare et stakkars menneskebarn. Det kunde ikke regnes for min skyld. Sandelig.

BRODERSEN

smilende. Dit liv har været en vandliljes som er blit løs paa roten.

FRUEN

Fy.

BRODERSEN

End hvad hette han den unge advokaten. Var det heller ikke din skyld?

FRUEN

med overbevisning. Nei sandelig. Han — var — saa — ulykkelig. Ham maatte jeg trøste. Og da vet du selv hvorledes det gaar. Og han sa ja til alt hvad jeg sa, hvor urimelig det end var. Der maatte jeg for — for min samvittighets skyld. Stakkars Mithusen. Han døde han. Nei, vet — du — hvad? *Litt efter.* Det var forresten heldig for ham, for jeg begyndte at bli litt kjed. Han blev for trist tilslut. Og sorgerne maa jo helst være litt friske.

BRODERSEN

leende. Du foretrækker friske, nykokte sorger. *De ler.* Det er med dig som med de gamle grækere. Det dype ved dem var deres letsind. Naar jeg ser paa dig, saa maa jeg tænke paa himlen. Du er som min faders hus, i hvilket der er mange værelser. Dit hjerte ligner de store husene i Chicago. Skyskraperne. Som har tre og tredve etager. End skuespiller Hamre da?

FRUEN

Men elskede husk da paa. Han var jo saa straalende lykkelig. Som solen var han. Man maatte brænde sig. Jeg maatte ha av hans lykke. Jeg følte vinger og maatte op til ham. Det var umulig andet. Det var ikke min skyld.

BRODERSEN

End — hvilket bokstav skal jeg ta. A? B? C? D?

FRUEN

Hys. Du forfjamser mig aldeles —

BRODERSEN

End kapteinen da?

FRUEN

med indignation. Aldrig.

Kapteinen kommer. Han er nu i redingote og med medalje paa brystet.

KAPTEINEN

Gaar hurtig hen til Evensens dør og sier i forbigaaende. Hil dig frihetsskald. *Derpaa til Evensen.* Nu faar De rappe Dem litt, Evensen far — hvad? Er De straks færdig? Det er bra. *Plusselig til Brodersen.* Du! Du skal naturligvis læse gavebrevet op. Vil du. Naar alle er forsamlet. Og med nogen indledende ord. Det er noget for en digter. Vil du?

BRODERSEN

litt høitidelig. Er dette sandt?

KAPTEINEN

Ja gu er det sandt. *Til fruen.* Har du ikke fortalt ham?

FRUEN

Jeg vilde at du selv skulde ha den glæde.

KAPTEINEN

kysser hende. Det var rigtig pent av dig, Jeannette.

BRODERSEN

gir dem hver sin haand. Dette er sjeldent. Det er som et eventyr. Var det ikke som jeg følte at der var noget i luften idag. Sa jeg det ikke straks?

BEGGE

Jo.

BRODERSEN

Det er rart at jeg aldrig er kommet til at tale noget videre med Evensen. Hvem er han egentlig?

FRUEN

Han er forældreløs.

KAPTEINEN

Han har aldrig kjendt sine forældre. Men det er en dyp hemmelighet. *Hviskende.* Gud vet om det ikke er noget med kongehuset. Altsaa uegte og forlatt. Vi saa det og tok os av ham. En flink bokholder. Men først og fremst begeistret for hvad jeg har fortalt ham om revolutionerne ute i den store verden. Og mig dypt hengiven for hvad jeg har levet og lidt. Fordi jeg ikke har latt mig knække.

FRUEN

Saa stille og beskeden. Hvad vi andre vilde kalde litt kjedelig. Men et hjertelag.

KAPTEINEN

Hjertelag for alt stort her i verden.

BRODERSEN

Har han elsket?

FRUEN

Nei, der er intet erotisk ved ham.

KAPTEINEN

Ja det kommer da ikke denne sak ved.

BRODERSEN

Det er godt. Jeg behøver ikke mere. Nu kjender jeg ham. Jeg skal læse gavebrevet. Og jeg skal si nogen ord i anledningen. Ja dette er stort. Det er som høi himmel over flate dager. Dette er renæssanse paa sin maate. Men her maa burgunder til.

KAPTEINEN

roper ut i haven. Cornelia! Frem med burgunderen. *Hun kommer.* Frem med burgunderen. Vi har burgunder i kjelderen. Du smiler. Vi har — jeg har burgunder i kjelderen. Vinkjelderen gaar naturligvis med i kjøpet ved saadanne leiligheter. Skynd dig. *Cornelia gaar.* Den

konjakken er ikke til at drikke. Jeg skal snakke med Evensen. Jeg er sikker paa at han ikke har git mere end to kroner flasken for den. Men her skal bli anden dans. *Til døren igjen.* Evensen. Tiden er inde.

Herman, Otto, maleren Leip og nogen andre gjester ind fra haven. Deriblandt Probst, som sætter sig oppe ved døren. Litt efter ogsaa Cornelia med et par flasker burgunder, hvorav hun skjænker.

HERMAN

Jeg synes der var nogen som sa burgunder.

KAPTEINEN

Ja her skal flyte burgunder paa denne glædens dag. Goddag. Velkommen allesammen.

Man hilser og trykker i haanden.

Brodersen har imidlertid sat sig omtrent midt i stuen. Han begynder stille og høitidelig, halvt til fruen, halvt for sig selv, mens alle lytter. Fruen sitter tæt ved ham.

BRODERSEN

Det er slikt som sker her idag, der gjør at man aldrig helt kan slaa haanden av sit folk. Hvor utaknemlig end ofte de smaa folk er mot sine store. Det er som tiden aldrig kan bli stor i de smaa land. Man længes undertiden saa saart efter at leve, at være født i et av de virkelige kulturcentrer, hvor man kan se sine hænders værk, høre ekkoet av sin røst, føle gjerninger fødes av sine vers. Og selv staa stor og fjern og høi. Her staar de bare like ind paa mig som dverger og piller paa mig med sorte negler. Hvor mange ganger har jeg ikke tænkt paa at emigrere. For hvad har jeg ikke levet og lidt og elsket og sunget for dette land og for dette folk. Og hvad har jeg faat til gjengjæld!

PROBST

oppe fra sin plass ved døren. Stille. Fire hundre tusen kroner.

Brodersen vaakner likesom av sine drømmerier. De andre ser op paa Probst som blir sittende, stille.

PROBST

Jeg har regnet det ut. De begyndte straks at gjøre lykke. Alle ser Deres skuespil, alle læser Deres romaner, alle synger Deres digte. De er landets populæreste digter, den mest elskede, den hvem man lettest tilgir, selv om man av og til ler litt av Dem, fordi De har skrevet tusen barrikadesange og aldrig været paa en eneste av de tusen barrikader som er bygget i Deres tid.

KAPTEINEN

uvilkaarlig. Saan som jeg.

PROBST

fortsættende i samme refererende tone. Og selv om almindelige borgere forarges litt over Deres liv, som er anderledes end andres, saa er dette neppe grund nok til at emigrere. For De kan jo dog ikke forlange at hele befolkningen med regjering og storting i spissen skal gaa paa rangel med Dem hver nat for at kysse piker, drikke brændevin og burgunder, synge Deres viser og høre paa Deres taler.

Der blir litt pinlig taushet. Saa farer han plusselig frem paa gulvet. Han er nervøs og forpint, nu alt andet end rolig længer. Han skyter skuldrene op om hodet. Ligner litt en Marabutfugl. Ser paa dem alle med et flakkende blik.

Vi er alle like latterlige. Alle her i stuen. Mænd og kvinder. Værter og gjester. Jeg som dere. Vi tænker paa os selv. Og sier at vi tænker paa andre. Vi sier ikke hvad vi mener. Og mener ikke hvad vi sier. Vi skylder altid paa andre. Aldrig paa os selv. Vi lyver. Vi lyver. *Tar sig plusselig op til hodet med begge sine hænder og skjuler ansigtet med armene. Svakere, mere og mere vaklende i røsten.* Hvorfor sier jeg alt dette? Jeg føler mig som et jaget dyr. Hvorfor er ingen god mot mig? Mit hjerte hulker. Jeg som trænger saa til ømhet og kjærlighet.

Ingen vil vite av mig. Hvorfor vil ingen vite av mig. Hvorfor? Hvorfor? Hvorfor vil ingen kvæge mit ømhetstørstige sind? *Stille, bedende, næsten ynkelig.* Maa jeg lægge mit hode til Deres barm, høiagtede frue, *slaaende ut med haanden* for hvem jeg fra min tidligste barndom har hat den dypeste respekt. *Sætter sig overvældet ned ved siden av fruen som steller for ham.*

BRODERSEN

reiser sig. Høitidelig og med stille autoritet. Jeg kunde blit fornærmet. Men for det første kan en mand som jeg ikke fornærmes. Og for det andet sier jeg til alle som her er: det er slike mænd vi trænger her i landet — unge mænd og kvinder i hvem sandheten hulker sig frem. Jeg sænker min kaarde for ham. La os drikke med dette unge hjertelag. *Alle drikker med Probst, som sitter med lukkede øine og ikke rører sig.* For som han klager — det er hjertelag vi ikke har nok av. Det er hjertelag vi mangler. Kjærligheten er ikke virksom mellem os.

Stor bevægelse.

FRUEN

Ak ja.

ALLE

Det er sandt. Aa hvor det er sandt.

KAPTEINEN

rystende paa hodet. Alle tænker paa sig selv.

OTTO

Og ingen paa mig.

Der er litt høitidelig stille. Man tømmer sine bægere. Efter en liten pause.

KAPTEINEN

sagte til fruen. Herman kunde kanske faa kvisten. Saa kunde Evensen indlogere sig et andet sted. Vi maa jo ikke rent glemme at han er vor søn heller. Jeg vil gaa ind og tale med Evensen. Han gjør det nok. For han har hjertelag. *Gaar sagte og paa tærne ind til Evensen.*

PROBST

plusselig frem paa gulvet. Han er i ekstase. Hans stemme dirrer. Han lyver. Han lyver. Digteren lyver. Vi lyver alle. Det er os selv vi skal elske. Da blir vi ikke usle og skylder paa andre. Da blir vi stærke og kan gi kjærlighet til andre. For det er bare av sit overskud man kan gi uten at bli fattig. Naar vil det dog komme det salige øieblik da der stiger et skrik fra menneskene mot den blaa himmel, vildt som av en fødende kvinde: Enhver er sig selv nærmest — derfor la os hjælpe hverandre. Vi elsker os selv — derfor har vi styrke til at elske andre. Vi elsker os selv, — derfor trænger vi kjærlighet. Det er den stolte, skjønne jeg-kjærlighet vi mangler. Og før vi vedkjender os den, blir der ikke rent mellem menneskene.

Alle stirrer paa ham.

Liten pause.

BRODERSEN

litt overlegen, sikker paa majoriteten. Er det egoisme vi ikke har nok av?

PROBST

Ja.

Alle ler, skriker, truer: Fy. Fy. Egoist. Egoist. Latterlig.

BRODERSEN

Her hører De folkets dom.

PROBST

falder sammen. Ser sky paa de andre. Vender sig til Cornelia. Maa jeg faa lov til at holde i Deres kjole, frøken Cornelia. *Til de andre.* Ja ja. Det kan være. Jeg tar kanske feil. Men jeg maa si alt som farer mig gjennem hjernen. En kvinde har bedraget mig. Jeg er blit bitter og skjæv. Det var bare tosset snak alt det jeg sa. Jeg elsket hende — — og nu vil hun ikke mere. Du lyse gud, hvor jeg

elsket hende. Det er hendes skyld. Det er hendes skyld. Vær litt øm imot mig, Cornelia. Mit hjerte hulker. *Sætter sig tæt ind til hende.*

Stemningen er høi. Man drikker og skaaler. Enkelte synger.

MALEREN LEIP

halvfuld. Nei. Jagu er det hjertelaget som mangler. Her har jeg gaat i hele vinter og ikke eiet en øre. Tredve billeder har jeg malt. Ikke ett har jeg solgt.

HERMAN

leende. Han har været saa fattig at han blev nødt til at forlove sig.

FRUEN

Nei, er De blit forlovet, Leip?

Herman gaar hurtig ut i haven.

LEIP

Ja nydelig! Jeg har maattet indgaa en fornuft-forlovelse med en kokkepike hos en grosserer. Ene og alene for at faa mat. Frygtelig fruentimmer.

De andre ler.

Det er neigu ikke noget at le av. Hun har saan hud paa haandflaterne som vi andre har under hælene. Hun forlanger at jeg skal holde mig ubarbert, for ellers kan hun ikke føle de søte kinderne mine, sier hun. Huf! Det er kunstens vilkaar her i landet. Ingen kjærlighet til kunst, som Brodersen sier. Ikke noget hjertelag.

OTTO

Lever de godt hos grossereren?

LEIP

Kan ikke klage. Solid mat. Ordentlig stel.

Herman kommer fort ind fra haven, fulgt av presten Konstad.

KONSTAD

Glædelig pinsefest.

HERMAN

til Konstad. Der er angjældende. *Præsenterende.* Maleren Leip.

KONSTAD

Herman fortæller mig at De staar i denne forsamling og praler av at De lever i frit forhold til en ung kvinde.

LEIP

Praler! Aanei, det er nok ikke noget at prale av. — Hvad er De for en mand da?

KONSTAD

Jeg er presten Konstad.

HERMAN

hviskende til Leip. Gapestokken.

LEIP

Aa gud hjælpe og trøste mig, er De selve Gapestokken?

KONSTAD

Og dette paa en hellig pinsesøndag! *Ser sig truende om.* Det forbauser mig.

LEIP

Er det min tur nu? Skal jeg virkelig nævnes ved navn i selve Vor Frelsers kirke. Spar mig, hr. pastor.

KONSTAD

Hvis jeg tror at jeg gavner mine medmennesker ved at nævne Dem ved navn, da nævner jeg Dem ved navn. Naar man elsker sine medforløste, da ofrer man sig. Naar man har hjertelag for usædelighetens ofre, da er man ikke bange for at være modig. For det er Herren som gir modet. *Stærkt.* Man skræmmer! Man peker paa de forførende eksempler. Først og fremst paa dem som alle ser. Paa dem som staar midt paa torvet. Paa de offentlige mænd. Paa de betydelige. For de har større skyld og større ansvar. Mænd saavel som kvinder. Om saa bare skinnet er der. For skinnet vækker forargelse. Og det er ikke mindst I kunstnere som har faat gudegnisten i gave, der —

LEIP

avgjort. Jeg bryter med Oline, jeg.

KONSTAD

Naar I lever i et saakaldt frit forhold, saa tør I vel ogsaa staa ved det — baade De og Deres dame.

LEIP

Dame! Deilig dame. Det er jo bare en kokkepike, hr. Gapestok — *rettende sig* hr. pastor.

KONSTAD

synlig skuffet. Er det en kokkepike? Jeg trodde — jeg maa tilstaa — jeg visste ikke andet end at det var en dame. Jeg haabet — jeg mener, jeg trodde at det var en kjendt dame — et betydeligere menneske — et menneske med nogen fortjeneste — muligens endogsaa et talent.

LEIP

Nei. Nei. Nei. Bare en kokkepike, hr. pastor. Jeg kan kanske fortsætte da? Tak, tak. Skaal, hr. pastor.

Almindelig latter. Man taler i munden paa hverandre.

Kapteinen og Evensen kommer. Evensen hilser paa de tilstedeværende.

KAPTEINEN

gir Brodersen gavebrevet. Læs! *Han begynder at vælge sig en positur.*

BRODERSEN

stiller sig midt paa gulvet. Faar jeg lov til at si et par ord!

KAPTEINEN

Silence!

Der opnaaes ro og alle stimler om Brodersen.

BRODERSEN

Vi kjender alle Anders Evensen. Stille og beskeden gaar han her hjemme. Stille og samvittighetsfuldt gjør han

sin gjerning i forretningen. Men jeg ser ind i hans sjæl. Og der ser jeg en ild, en flammende begeistring, en brændende iver for alt som er stort i verden.

EVENSEN

Nei, men —

BRODERSEN

Men den ild som brænder i ham, er en offerild. Og derfor har han ingen længsel efter nydelse. Der er megen skjønhet her i verden som hans øie ikke er oplatt for. Han ser ikke kvinden. Hun eksisterer ikke for ham. Det er som var han kommet til verden nu nys, uten slægt, uten traader, uten tradition, men med to usmittede øine som ser nyt paa verden, og med et blik der straks skjelner det egte fra det falske. Og som jeg staar her og læser i hans sjæl, *stirrer ham i øinene* da kunde jeg fristes til at si: denne mand har aldrig hat forældre. Han er gaat ut i verden for at finde en far og en mor. Han fandt denne gamle stærke idealist og denne skjønne, kjærlighetsfyldte kvinde. Han møtte dem paa sin vei, og han valgte dem til sine forældre. Der har været talt meget her idag. Ogsaa selvkjærligheten har hat sin apostel iblandt os. *Der gaar et ryk gjennem Probst.* Mens vi talte, handlet Anders Evensen. Men han handlet i næstekjærlighetens aand. Føler ikke I som jeg at der er sus under taket her idag. Sus av hjerteslag. Brus av kjærlighetsvinger. Pinseveir fra den store kjærlighet til næsten. Hør her. *Folder ut gavebrevet og læser.* Da jeg, Anders Evensen, synes det er skammelig at kaptein Fodstad har mistet sin post hos grosserer Henriksen & co., og da det er skedd av usle bevæggrunde fra firmaets side —

EVENSEN

Nei men dette er virkelig — det var ikke meningen —

BRODERSEN

— saa gir jeg herved dette mit hus som gave til nævnte kaptein H. I. Fodstad.

KAPTEINEN

med utrop. Nu er det mit!

Brodersen tørker en taare og vil fortsætte, men kan ikke komme tilorde. Alle strømmer sammen om Evensen og kapteinen, trykker i haanden og gratulerer, gjør forespørsler og faar svar. Endelig

BRODERSEN

Stilhet. Maa jeg faa lov til at læse videre.

KAPTEINEN

atter i positur. Silence!

CORNELIA

der har staat blek og stille for sig selv, gaar hen, tar gavebrevet ut av Brodersens haand og river det i mange stykker.

Utrop fra alle.

CORNELIA

Evensen har sagt at han er gla i mig. Og jeg er gla i ham. Han har spurt om jeg vil gifte mig med ham. Det vil jeg. Men kun paa én betingelse. *Til Evensen.* Og det er at De følger med mig nu straks. Herfra. *I stærk bevægelse.* For jeg blir syk og jeg blir slem, hvis jeg blir her et eneste minut længer. Og nu gaar jeg. *Gaar mot døren.*

EVENSEN

Jamen —

CORNELIA

vender sig, ser paa ham, gaar.

EVENSEN

ser forvildet paa de andre et øieblik. Derpaa efter hende, ut.

Almindelig forvirring. Først stilhet. Saa mumles der. Man taler høiere og høiere. Tilsist alle i munden paa hverandre.

KAPTEINEN

Farer op til døren. Ser ut. Kommer tilbake. Stanser, ser paa papirlapperne. Er der ingen jurist her? — Huset er vel

mit like godt for det. Dere er vidner. Jeg vil forsvare min eiendom med neb og klør. Man driver ikke en mand fra gaard og grund paa den maaten. Fra hus og hjem. *Han piller op papirstumperne.* Han gik. Han gik. Han gik virkelig. La os begynde at flytte ned møblerne straks. Skynd dig, Jeannette. Vaabensamlingen først. Og pipebordet. Og jentungen! Den fordømte jentungen. Har dere nogensinde set maken?

ALLE

ryster paa hodet. Nei aldrig, aldrig.

KAPTEINEN

med hænderne mot himlen. Gud i himlen — hvor kan hun ha en saan egoisme fra?

TREDJE AKT

Det er lys sommernat. Evensens stue.

Han og Cornelia kommer stille ind. De blir staaende og er litt forlegne. Sier ingenting først.

CORNELIA

Nei for en morsom aften.

EVENSEN

hurtig. Tusen tak for iaften.

CORNELIA

Det er jeg som maa si tak.

EVENSEN

Nei det er mig. Det er jeg som føler mig saa —

En liten pause.

CORNELIA

Og al den deilige vinen vi har drukket. Hvad var det den hette?

EVENSEN

Jeg husker ikke.

CORNELIA

Cha—cha—

EVENSEN

Chablis.

CORNELIA

Ja. Og saan god mat. Det var bif det! Det er rart at spise paa saan stor café. Alle de menneskene. Men jeg synes de saa svært paa os.

EVENSEN

Jasaa?

Ophold igjen.

CORNELIA

Og saa morsomt det var i teatret. Saa lyst og stort. Hvor mange ganger har du været i teatret?

EVENSEN

smiler og svarer ikke.

CORNELIA

Hvor mange ganger?

EVENSEN

Du sa du.

CORNELIA

Man sier du. „Og var det ikke for mit barns skyld — min stakkars lille Einar — saa blev jeg ikke en dag længer i dit hus.“

EVENSEN

Nei hvor det ligner. Du maatte kunne bli skuespillerinde. Hadde du lyst?

CORNELIA

Jeg! Haha. Men jeg synes det var mange ganger hun ikke var saa svært naturlig.

EVENSEN

Det er vel kunsten det.

CORNELIA

Hahaha — —

EVENSEN

Var det dumt sagt.

CORNELIA

Ja. Og saa deilig som det var at spasere herut. Jeg blev mindre og mindre træt. Se hvor vakkert det er.

De gaar hen til vinduet hvor de staar en stund.

EVENSEN

Men du synes kanske det er rart, — at det er rart at jeg ikke sier noget. Jeg har jo ikke sagt noget paa hele veien —

CORNELIA

smiler.

EVENSEN

Hvad? Vi har jo bare snakket om andre ting.

CORNELIA

smiler igjen.

Lang pause.

CORNELIA

Hvem er du?

EVENSEN

Evensen vel.

CORNELIA

Haha — men jeg maa da vite noget om den Evensen som jeg er gla i.

EVENSEN

Der er ikke noget.

CORNELIA

Jamen du maa da ha gjort n o g e t før du blev kjendt med mig.

EVENSEN

Ingenting andet end at jeg var paa kontoret.

CORNELIA

smilende. Du stod og holdt dig i skranken.

EVENSEN

smiler. Ja, det var d e n skranken det.

CORNELIA

Men naar du ikke var paa kontoret da?

EVENSEN

Saa gik jeg bare og spaserte paa fæstningen og saan. Og da jeg saa fik dette huset, stelte jeg med haven.

CORNELIA

gir ham en rose. Hvad er din yndlingsblomst.

EVENSEN

Den!

CORNELIA

Roser?

EVENSEN

Ja, denne rosen som jeg har her i haanden.

CORNELIA

Har du aldrig hat lyst til at gi nogen en strudsfjær?

EVENSEN

Nei, ikke før nu.

CORNELIA

Har du aldrig — aldrig — har du aldrig syntes noget da. Har du aldrig været sint eller gla eller fortvilet eller sort eller syk?

EVENSEN

smiler; litt efter. Jeg kan da bli sint.

CORNELIA

Du?

EVENSEN

Ja, naar jeg synes nogen tramper paa nogen.

CORNELIA

Er det bare tilfældig, fordi jeg bodde her i huset, at du er blit gla i mig da?

EVENSEN

Husvarme mener du?

CORNELIA

Du vet det ikke engang?

EVENSEN

Nei.

Pause.

EVENSEN

Du synes kanske det er rart at jeg ikke sier noget — at jeg ikke har sagt noget —

CORNELIA

Hvorfor behøver vi si noget. Naar vi føler det. Hvorfor behøver vi snakke. Behøver jeg fortælle at det var fordi du gik her, at jeg ikke frøs ihjel. For bare du kom ind i stuen, saa tødde jeg op indvendig og lot som jeg var endnu koldere utvendig. Jeg gik og hadet og var slem, og jeg visste ikke enten jeg skulde flygte eller ta livet av mig, fordi jeg har hat det saa ondt, saa ondt. Vi behøver jo ikke snakke, for nu blir alt mit — det blir dit, uten at vi sier noget. Og jeg syntes saa synd paa dig og mig — paa dig som var saa dum og paa mig som var saa slem. Jeg var aldrig sulten, og jeg spiste bare for ikke at bli saa mager at du skulde synes at jeg var styg. — *Paa graaten.* Og jeg var aldrig sulten, og det var bare for din skyld at jeg satte op haaret mit, og hvis jeg ikke hadde visst at du kom indom om aftnen, saa hadde jeg ikke giddet hegte kjolelivet mit engang. Behøver vi snakke — for jeg behøver ikke si dig at jeg elsker dig og er saa forfærdelig gla i dig. Vi behøver vel ikke snakke vel — naar vi føler det.

EVENSEN

staar og stirrer paa hende, kan ikke faa et ord frem, endelig, hæst. Er De rent gal, Cornelia. Det er jo bare mig, Evensen. *Lavt og med stærk lidenskap.* Cornelia! *Farer fra hende. Staar et øieblik, saa hurtig hen til hende igjen. Omfavner hende voldsomt.*

CORNELIA

i stærkeste bevægelse. Ja. Ja. Jeg er din.

EVENSEN

river sig endelig løs, derpaa. Det er vist best du gaar op nu, Cornelia.

CORNELIA

Hvorfor. Er det ikke vi to?

EVENSEN

stille. Jeg blev bare saa bange.

Litet ophold.

CORNELIA

Og saa gik du saa pent.

EVENSEN

næsten samtidig. Og du skinte saan med øinene.

CORNELIA

Og saa hadde du saan stor tør haand som jeg saa gjerne vilde du skulde klappe mig med.

EVENSEN

Det gjorde jeg mange ganger. Naar jeg var alene inde paa værelset mit om aftnen. *Gjør bevægelsen med haanden.*

CORNELIA

Tror du ikke jeg mærket det. Og det var en aften du klappet mig saan, saa klappet jeg igjen, og den aften blev jeg gla i dig — men jeg hadde været gla i dig før ogsaa.

EVENSEN

Og saa —

CORNELIA

næsten samtidig. Og saa —

BEGGE

paa engang. Og saa — —

EVENSEN

Saa gik jeg og ventet til det blev søndag, for da lo du jo altid. Og næsten hver søndag var det pent veir. Husker du det? Det var rart — netop om søndagen. Og jeg

har trodd at jeg gik og var ulykkelig hele tiden — og saa har jeg altsaa gaat og været lykkelig hele tiden.

CORNELIA

Ja — og jeg ogsaa — hele tiden.

EVENSEN

Ja og jeg ogsaa — hele tiden.

CORNELIA

Der kan du se. Vi behøver jo ikke snakke.

EVENSEN

Nei, vi behøver ikke snakke.

CORNELIA

Nei, der kan du se. *Kaster sig graatende om halsen paa ham.* Vi behøver bare være gla. *Litt efter ler hun plusselig.* Men der er jo vaabensamlingen til far. Og pipebordet. Og der ligger albumet. *Ler høit.* De har begyndt at flytte ind. Nei tak, det skal nok ikke bli noget av.

EVENSEN

blir urolig.

CORNELIA

Vel? *Da han ikke svarer.* Skal det vel bli noget av?

EVENSEN

bedende. Cornelia!

CORNELIA

svarer ikke; sætter sig bedrøvet.

EVENSEN

Men jeg har jo lovt at gi dine forældre huset.

CORNELIA

Men da jeg rev istykker gavebrevet i formiddag og du ikke sa noget, men gik sammen med mig, da lovte du mig ikke at gi dem huset.

EVENSEN

Jeg tænkte vi kunde faa det ordnet.

CORNELIA

Du har ikke noget med at gaa omkring og elske mennesker som du ikke kjender, og gi dem huser.

EVENSEN

Jeg kjender dine forældre.

CORNELIA

Nei. For de er ikke som du tror.

EVENSEN

Men husk paa det er min ære som staar paa spil.

CORNELIA

Er det æren, saa maa vi forandre den æren.

EVENSEN

Fy.

CORNELIA

smertelig. Sier du fy. *Litt efter.* Du vil ikke?

EVENSEN

stærkt. Nei.

CORNELIA

sætter sig atter stille.

EVENSEN

Jeg synes du tramper paa mig.

CORNELIA

reiser sig. Truer du.

EVENSEN

stille. Jeg synes du tramper paa mig. For du vet jeg er i din magt.

De staar og stirrer, forbauset likesom, paa hverandre. Litt efter.

CORNELIA

mildt. Hun staar og leker med en gammel sabel. Føi mig i dette ene, saa skal jeg føie mig i alting senere i livet — føie mig som lere i haanden din. *Med utbrud.* Huset er for godt til dem. Men du fortjener at ha det.

EVENSEN

i hissighet. Og du!

CORNELIA

stille og værdig. Ja!

EVENSEN

Man skal da ikke bare være gla i sig selv.

CORNELIA

smilende. Jo. *Litt efter.* Da jeg rev istykker det papiret, da saa jeg paa dig at du ikke forstod mig. Du trodde jeg tænkte paa mig selv. Det var ikke mig jeg tænkte paa.

EVENSEN

Men hvorfor kan de ikke ha det fillehuset da?

CORNELIA

Fordi jeg ber dig.

EVENSEN

Men hvorfor?

CORNELIA

Fordi hvis vi ikke ser det som det er her i livet, saa blir vi ulykkelige. Eller vi blir som de menneskene — som mine forældre. Det er saa vanskelig at forklare dette for dig, naar det er saa tydelig for mig og du da ikke forstaar, Anders! Kan du da ikke se tvert gjennem mig, naar jeg staar her, at det er lysende akkurat som jeg sier. *Stille og med graat.* Du har ingen forældre kjendt, saa du kan kanske ikke forstaa det. *Pause. Saa reiser hun sig, rækker sabelheftet mot ham, smiler men er alvorlig.* Lov!

EVENSEN

gaar hen til hende og vil klappe hende.

CORNELIA

gaar fra ham, rækker sabelheftet frem engang til. Lov!

EVENSEN

vender sig og svarer ikke.

CORNELIA

i stærkt oprør, truer med sablen. Det er fordi jeg er gla i dig at jeg har staat her og tigget. *Gaar mot døren.*

Det banker.

Først stikker Kapteinen hodet ind. Han har nathue og slobrok. Han smiler og nikker Saa kommer Fruen, ogsaa smilende. Hun er i natdragt. Begge har de et lys i haanden.

Evensen, som er gaat litt efter Cornelia, staar midt paa gulvet. Cornelia vender, gaar frem og sætter sig i forgrunden med ryggen mot de andre.

KAPTEINEN

Tør man se ind til det unge par?

FRUEN

med løftet pekefinger. Hvor har dere været henne. Det maa jeg si. Undskyld mit negligé, kjære Evensen. *Frem til Cornelia.* At du hadde et saant voldsomt temperament, det hadde jeg aldrig trodd.

KAPTEINEN

trykker Evensen i haanden. Maa jeg inderlig ønske tillykke. Hun er en bra pike. I grunden. Og vi hendes forældre kunde ikke bedre ønske end at faa en svigersøn som dig — for nu bør vi vel være dus. Stol paa den gamle kaptein. Forresten burde vi vel egentlig være litt sint paa dere, — gaa saan midt under et selskap og være borte halve natten.

FRUEN

Saasaa — kaptein.

KAPTEINEN

Vi burde, sier jeg. Vi er det ikke. Nei se hun sitter med min sabel. — Hvor det var nydelig. — Ak ja — den sabel —

Liten pause.

FRUEN

Der er saan deilig pinsefred over denne aften. Den milde sommernat strømmer balsamisk ind til os mennesker med al vor uro og vækker kjærligheten i os.

Pause.

KAPTEINEN

ser med smaa skarpe øine omkring paa de andre. Han vil si noget. Men tar sig i det.

FRUEN

Det er vel best vi kommer op igjen. Det er sent. Kom saa, Cornelia.

CORNELIA

reiser sig.

EVENSEN

ser det. Det gjør et sæt i ham.

FRUEN

betydningsfuldt til kapteinen. Kanske vi bør gaa først.

KAPTEINEN

Hoho. Naturligvis. Man har jo ogsaa selv været ung. Ikke sandt, Jeannette? *Kiler hende i siden.* Haha.

De gaar litt.

KAPTEINEN

vender sig og sier i en tone som han gjør saa spøkende han kan. Selv rent juridisk vilde det jo ikke kunne nytte. Overdragelsen e r skedd. Hahaha. Jeg mener spøken i formiddag. Haha. Jeg kunde la politiet kaste dig ut. Haha. Hvad? Det vilde være en nydelig familiescene — haha. Ikke sandt? — Ikke sandt?

Da ingen svarer, roper

KAPTEINEN

Jeannette!

FRUEN

Jeg har forstaat det længe.

KAPTEINEN

i fuldt oprør. Jeg forstod det straks. Men først nu hører jeg at de ikke har sagt et muk. *Til Evensen.* Er det Deres mening? De vil ikke frivillig avstaa huset.

CORNELIA

ser paa Evensen.

KAPTEINEN

Han svarer ikke. *Mere og mere rasende.* Han vil ta det tilbake. *Skammer ham ut med pekefingrene.* Bæ! Bæ! Joksemaker, joksemaker pipelort.

EVENSEN

Cornelia!

FRUEN

Ja netop Cornelia.

KAPTEINEN

Og som vi har været mot ham. Som en søn i huset har De gaat her. Og saa taknemlig De har været. De har gjort mig genert ved Deres taknemlighet. De har formelig plaget mig med Deres taknemlighet. Og saa lønner De mig slik. Og min stakkars alderstegne hustru. Hvad har ikke hun været for Dem. Hjulpet og stellet. Tat flekker og sydd knapper i — de lange vinteraftner mens jeg la mit lange smertefulde liv aapent for Dem, slet i mine vunder, rev i mine saar. Aa fy, fy. — Men man sætter ikke en mand paa bar bakke paa den maaten. Aanei min gode mand. Jeg blir her. J'y suis, j'y reste.

FRUEN

Bevar din værdighet, kaptein! Det er din datter som fortjener vor vrede. Evensen er bra og god. *Klapper ham.* Det er hende vi har at takke for hvad der er skedd. Kold og uten følelse. Aldrig tanke paa andre. Ikke andet end haansmil har hun hat til sine forældre.

KAPTEINEN

Har jeg ikke altid sagt det. Men du tok hende i forsvar du.

FRUEN

Kjære snille Evensen, hvorledes tror De en fremtid med hende kan bli til Deres lykke, De med Deres varme gode natur. Og De som ovenikjøpet er en smuk mand. Ja det er haardt at maatte tale saaledes om sin egen datter.

CORNELIA

Jeg skal gaa —

EVENSEN

Nei du maa ikke gaa, Cornelia.

CORNELIA

Du hjælper mig jo ikke. Og da kan kanske heller ikke jeg bli til nogen hjælp for dig.

FRUEN

Nei det kan hun ikke, Evensen. Der er saa litet — saa litet kvindelig ved hende. Hun som har saa vanskelig for at tænke paa andre, vil heller ikke ha let for at skape et godt og lykkelig hjem.

KAPTEINEN

det slippper ut av ham. Akkurat som sin mor.

FRUEN

vender sig mot kapteinen. Nei. Akkurat som sin far. Hun vil aldrig komme til at vinde en mands kjærlighet, likesaalitt som han nogensinde har kunnet vinde en kvindes kjærlighet.

KAPTEINEN

Har ikke jeg? Jeg? Har ikke den gamle kaptein nogensinde vundet en kvindes kjærlighet. *Tar albumet, blader i, viser frem fotografierne.* Ser du alle disse kvinder. De har været mine allesammen. Mine elskerinder. Aa min ven — jeg har hat likesaamange som du.

FRUEN

smilende og med sin langsomste stemme. Jeg har ingen hat.

KAPTEINEN

næsten maalløs. Har ikke du?

FRUEN

stille og sikkert. Ingen. Ingen.

KAPTEINEN

Har du ikke selv betrodd mig det med graatende taarer, og er vi ikke blit rørt efterpaa og hat de eneste glade stunder i vort liv.

FRUEN

Jeg løi. Jeg pralte fordi jeg taalte dig ikke.

KAPTEINEN

Er det ikke engang sandt? Aa jeg tifold bedragne. Alle har set mine horn og jeg har dem ikke. Jeg har følt dem som pæler i kjøttet i tredve aar og du sier de var falske. *Næsten bedende.* Mit liv har dreiet sig om disse horn — og du vil ta dem fra mig. *Ynkelig.* Nei. Nei. Dette er ikke sandt! *Vakler et par skridt frem og tilbake. Stirrer tomt ut i rummet.* Stakkars gamle kaptein!

FRUEN

Du er ikke kaptein.

KAPTEINEN

Er jeg ikke kaptein?

FRUEN

Det er du selv som har git dig titelen.

KAPTEINEN

Har jeg ikke kjæmpet paa barrikaderne heller?

FRUEN

Jeg har aldrig hørt andre end dig selv fortælle det.

KAPTEINEN

Har jeg ikke noget saar heller?

FRUEN

Nei.

KAPTEINEN

graatende. Har jeg ikke noget saar heller nu?

FRUEN

Jeg har aldrig set noget saar.

KAPTEINEN

Det som du selv saa ofte og saa kjærlig har pleiet og vasket. Det her! *Peker bak.*

FRUEN

Aa det naa! Det var bare fordi du engang kom til at sætte dig paa en rusten spiker.

KAPTEINEN

Jeg blir gal. Jeg vet ikke længer hvad der er sandt

og hvad der er løgn. Jeg vet ikke om det er du som lyver eller om det er jeg selv. Alt tar du fra mig. Selv mine lidelser berøver du mig. Det eneste som har holdt mig oppe i alle disse sorte aar. Mine kjære sorger. Basis for at jeg har kunnet holde livet ut. Alt ribber du mig for. Mit saar og min sorg! *Sætter sig overvældet. Han er næsten fra sig.*

FRUEN

staar over ham. Ta dine to krykker og kom. *Vender sig mot Cornelia. I streng tone.* Kom! *Gaar et par skridt.* Kommer du ikke, Cornelia!

CORNELIA

Hvad er det du vil mig?

FRUEN

Du kan da ikke bli her hele natten. I en ung mands stue.

CORNELIA

Hvorfor?

EVENSEN

gaar hen til hende og tar hendes haand.

KAPTEINEN

har faat fat i sablen, som Cornelia har sat fra sig. Forsøker at løfte denne mot himlen.

FRUEN

Og dette sier du like op i dine forældres øine. Har du da ikke skam i livet. Ingen moralsk følelse. Ikke spor av anstændighetsfølelse. Værsgod, kom med en eneste gang.

CORNELIA

Nei.

KAPTEINEN

Gatetøs!

EVENSEN

i fuldt raseri. Ut med Dem. Jeg taaler ikke et eneste ord mot Cornelia her i mit hus.

KAPTEINEN

I hans hus! I hans hus!

EVENSEN

kan næsten ikke finde ord. Hvor tør De, — hvor tør De — hvor tør De. *Hen til fruen.* Og hvorledes taler De til Deres datter — De — De. *Hen til kapteinen.* Hvor tør De — hvor tør De.

CORNELIA

tar hans haand og beroliger ham.

KAPTEINEN

har endelig reist sig. Sier med patriarkalsk ro og værdighet. Alle begreper er forvirret. Man holder ikke sine juridiske løfter. Barn trodser forældrene op i deres ansigter. Unge piker blir hos unge mænd om natten. Familielivet styrter. Samfundet ramler. Kom Jeannette. La os søke fattigkassen. La os vandre ut i natten, i mørket, i regnet.

FRUEN

med forraadende blink i øiet til de andre. Det regner ikke.

KAPTEINEN

halvt arrig, halvt opgit. Men hvis det hadde regnet. *Gaar mot døren.*

FRUEN

Glem ikke albumet.

KAPTEINEN

uten at mærke ironien, tar albumet. Nei, det er sandt. *Støttet paa sit sverd gaar han mot døren. Fruen følger med lys i haanden.*

FRUEN

vender sig i døren, neier og sier venlig smilende. Undskyld mit negligé, kjære Evensen.

De gaar.

EVENSEN

staar en stund midt paa gulvet. Saa vaakner han endelig. De forfærdelige menneskene!

CORNELIA

som sitter i forgrunden. Nu da du kjender dem, kan du gjerne gi dem huset for min skyld.

EVENSEN

Hvad?

CORNELIA

Jeg mener det.

EVENSEN

hen til hende, lægger sig paa knæ ved hendes side. Tak. Tak. Nu forstaar jeg hvad du mente. Kjære, kjære Cornelia.

CORNELIA

Det var fordi jeg var saa forfærdelig gla i dig.

EVENSEN

Jeg — jeg — *Leter, endelig faar han det til.* Jeg elsker dig.

CORNELIA

lukker øinene. Aa, hvor deilig. *Litt efter smilende.* Der kan du se, man skal være gla i sig selv. *Kysser ham.* Og i mig.

